

**TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN
EĞİTİM YÖNETİMİ HAKKINDAKİ ETİK ALGILARI:
(GÖLBAŞI ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Süleyman TOPSOY

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

EYLÜL 2014

**TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN
EĞİTİM YÖNETİMİ HAKKINDAKİ ETİK ALGILARI:
(GÖLBAŞI ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Süleyman TOPSOY

1203813053

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı DURAN

Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler, Enstitüsü'nün 1203813053 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi, "Süleyman TOPSOY", ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM YÖNETİMİ HAKKINDAKİ ETİK ALGILARI: (GÖLBAŞI ÖRNEĞİ)" başlıklı tezini, aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Hacı DURAN**
Adıyaman Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Prof. Dr. Hacı DURAN**
Adıyaman Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Kemal TEKİN
Türk Hava Kurumu Üniversitesi

: **Yrd. Doç. Dr. Murat AYAN**
Adıyaman Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25 Eylül 2014

TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM YÖNETİMİ HAKKINDAKİ ETİK ALGILARI: (GÖLBAŞI ÖRNEĞİ)” adlı çalışmamın, tarafımdan akademik etik ve kurallara aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

18.09.2014

Süleyman TOPSOY

ÖNSÖZ

İlk insandan günümüze kadar hayatımızın her alanında değişim ve gelişmeler yaşanmaktadır. Bu değişim ve gelişim olurken kazandıklarımızın yanında kaybettiklerimiz de bulunmaktadır. Bilim ve teknolojiye baş döndürücü gelişmeler maddi imkânların artırılmasını sağlarken manevi açıdan kayıplara neden olmaktadır. Bunu göz önünde bulunduran akademisyen, politikacı, sivil toplum örgütleri gelecek kuşakları bu etkilerden kurtarma çabası içine girmişlerdir. Küresel dünyada geçmişten gelen kültürü korumak için insani ilişkilerin önemi her geçen artmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı öğrencilerin iyi bir vatandaş olması, soran, sorgulayan, eleştirel düşünen, araştırarak bilgi ve beceriler kazanan bireyler yetişmesi amacıyla öğretim programlarını geliştirme ve değiştirme çalışmaları yapmıştır. Amaç ezberci öğretimden uzak daha nitelikli bireylerin yetişmesini sağlamaktır.

Yapılan bu alan çalışması ile öğrencilerin, idareci ve öğretmenlerde bulunan etik ve ahlaki değerlerden ne oranda etkilendiği, değerlerin okullarda öğrencilere hangi düzeyde kazandırıldığı, değerlerin kazandırılmasında değişkenlerin ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda okulda çalışan personelde etik iklimin oluşturulması için öğretmenlerin okul yöneticileriyle olan ilişki düzeylerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir.

Bu tezin hazırlanmasında ilgi, alaka ve desteğini esirgemeyen, karşılaştığım sorunların aşılmasında moral seviyemi yükselten, her zaman yanımda bulunan Sayın Prof. Dr. Hacı DURAN Hocama teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen saygı değer hocalarım Sayın Yrd. Doç. Dr. Mücahit ÇELİK'e, Dr. Süleyman YİĞİTTİR'e içten teşekkürlerimi sunarım. Ziyaret ettiğim okullardaki öğretmen arkadaşlarıma, rehber öğretmenlere ve okul idarecilerine katkılarından dolayı teşekkür ederim. Bu tez çalışmamı zaman zaman ihmal etmek zorunda kaldığım biricik oğlum Alperen Ali'ye hediye ediyorum.

Eylül 2014

Süleyman TOPSOY

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLO LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	1
1.1 Etik ve Ahlak	1
1.2 Rokeach'ın Değer Teorisi	8
1.3 Schwartz'ın Değer Teorisi	9
1.4 Kişisel ve Toplumsal Etik	10
1.5 Mesleki Etik	12
1.6 Meslek Etiği Kodu	13
1.7 Başlıca Etik İlkeler	14
1.8 Etik Dışı Bazı Davranışlar	19
1.9 Etik Dışı Davranışın Meşrulaştırılması	21
1.10 Eğitimde Etik	22
1.10.2 Etik Eğitiminin Gerekliliği	24
1.10.3 Öğretmenlik Meslek Etiği	25
1.10.4 Eğitim Yöneticilerinde Etik	27
1.10.5 Okulun Örgütsel Yapısı	30
1.10.6 Okul Yönetimi ve Yöneticiler	32
1.10.7 Öğrencilerin Okuldaki Hak ve Sorumlulukları	34
1.10.8 Velilerin Okuldaki Hak ve Sorumlulukları	35
1.10.9 Okul Toplum İlişkisi	35
İKİNCİ BÖLÜM	37
2. YÖNTEM	37
2.1 Problem Durumu	37
2.2 Araştırmanın Amacı	39
2.3 Araştırmanın Önemi	40
2.4 Sınırlılıklar	40
2.5 Varsayımlar	41
2.6 Araştırmanın Modeli	41
2.7 Evren ve Örneklem	42
2.8 Verilerin Toplanması	43
2.9 Verilerin Analiz Edilmesi	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	45
3. BULGULAR VE YORUMLAR	45
3.1 Öğrencilerin Demografik Özellikleri	47

3.2	Öğretmenlerin Demografik Özellikleri	52
3.3	Öğrencilerin Yöneticilerle İlgili Etik Algıları	54
3.4	Yöneticilerin Etik Davranışlarıyla İlgili Öğrenci Görüşleri	58
3.5	Öğrencilerin Öğretmenlerle İlgili Etik Algıları	74
3.6	Öğretmenlerin Etik Davranışlarıyla İlgili Öğrenci Görüşleri.....	78
3.7	Öğretmenlerin Yöneticilerle İlgili Etik Algıları	93
3.8	Yöneticilerin Etik Davranışlarıyla İlgili Öğretmen Görüşleri	97
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		104
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER		104
4.1	Sonuç ve Tartışma	104
4.1.1	Öğrencilerin Okul Yöneticileriyle İlgili Etik Algı Sonuçları	104
4.1.2	Öğrencilerin Okul Öğretmenleriyle İlgili Etik Algı Sonuçları	106
4.1.3	Öğretmenlerin Okul Yöneticileriyle İlgili Etik Algı Sonuçları	108
4.2	Öneriler	109
4.2.1	Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	109
4.2.2	Araştırmacılara Öneriler	110
KAYNAKÇA		112
EKLER.....		115
Ek-A: İzin belgesi.....		116
ÖZGEÇMİŞ.....		123

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1	: M. Rokeach'ın değer sınıflaması (1973).....	9
Tablo 1.2	: Schwartz'a göre değer sınıflandırması.....	9
Tablo 2.1	: Gölbaşı ilçesindeki liselerde okuyan öğrenci sayıları.....	41
Tablo 2.2	: Gölbaşı ilçesi liselerinde görev yapan öğretmen sayıları.....	42
Tablo 3.1	: Öğrencilerin sınıflara göre dağılımı.....	48
Tablo 3.2	: Öğrencilerin okul türlerine göre frekans dağılımı.....	48
Tablo 3.3	: Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre frekans dağılımı.....	49
Tablo 3.4	: Öğrencilerin aile gelir durumuna göre frekans dağılımı.....	49
Tablo 3.5	: Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre frekans dağılımı.....	50
Tablo 3.6	: Öğrencilerin kardeş sayısına göre frekans dağılımı.....	50
Tablo 3.7	: Öğrencilerin anne meslek durumuna göre frekans dağılımı.....	51
Tablo 3.8	: Öğrencilerin baba meslek durumuna göre frekans dağılımı.....	51
Tablo 3.9	: Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre frekans dağılımı.....	52
Tablo 3.10	: Öğretmenlerin kıdemlerine göre frekans dağılımı.....	52
Tablo 3.11	: Öğretmenlerin yaşlarına göre frekans dağılımı.....	53
Tablo 3.12	: Öğretmenlerin branşlarına göre frekans dağılımı.....	54
Tablo 3.13	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili demokrasi algı düzey analizi.....	55
Tablo 3.14	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algı düzey analizi.....	55
Tablo 3.15	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey analizi.....	56
Tablo 3.16	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili dürüstlük algı düzey analizi.....	57
Tablo 3.17	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili adalet algı düzeyinin analizi.....	57
Tablo 3.18	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili sorumluluk algı düzeyinin analizi.....	58
Tablo 3.19	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi.....	59
Tablo 3.20	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin okullara göre analizi.....	60
Tablo 3.21	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin sınıflara göre analizi.....	62
Tablo 3.22	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin ailenin ekonomik durumuna göre analizi.....	64
Tablo 3.23	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin anne eğitim durumuna göre analizi.....	66
Tablo 3.24	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin baba eğitim durumuna göre analizi.....	68
Tablo 3.25	: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin kardeş sayısına göre analizi.....	70
Tablo 3.26	: Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre yöneticilerle ilgili etik algıları.....	72
Tablo 3.27	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili hoşgörü algı düzey analizi.....	75
Tablo 3.28	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili adalet algı düzey analizi.....	75

Tablo 3.29	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili demokrasi algı düzey analizi.	76
Tablo 3.30	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili sorumluluk algı düzey analizi.	76
Tablo 3.31	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili dürüstlük algı düzey analizi.	77
Tablo 3.32	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili saygı algı düzey analizi.	77
Tablo 3.33	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi.	78
Tablo 3.34	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin okullara göre analizi.	79
Tablo 3.35	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin sınıflara göre analizi.	81
Tablo 3.36	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin ailenin ekonomik durumuna göre analizi.	83
Tablo 3.37	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin anne eğitim durumuna göre analizi.	85
Tablo 3.38	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin baba eğitim durumuna göre analizi.	87
Tablo 3.39	: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin kardeş sayısına göre analizi.	89
Tablo 3.40	: Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre öğretmenlerle ilgili etik algıları.	91
Tablo 3.41	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili demokrasi algı düzey analizi.	93
Tablo 3.42	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algı düzey analizi.	94
Tablo 3.43	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey analizi.	94
Tablo 3.44	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili dürüstlük algı düzey analizi.	95
Tablo 3.45	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili adalet algı düzeyinin analizi.	96
Tablo 3.46	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili sorumluluk algı düzeyinin analizi.	96
Tablo 3.47	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi.	97
Tablo 3.48	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin yaşa göre analizi.	98
Tablo 3.49	: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin kıdemlerine göre analizi.	100
Tablo 3.50	: Öğretmenlerin branşlarına göre yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin analizi.	102

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.1	: Katılımcıların okul ve cinsiyet dağılımı.....	47
-----------	---	----

KISALTMALAR

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
METEM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi Müdürlüğü
TDK	: Türk Dil Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
LVEP	: Living Values Education Program (Yaşayan Değerler Eğitimi Programı)
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Akt	: Aktaran
N	: Veri sayısı
UNICRI	: Birleşmiş Milletler Bölgeler Arası Suç ve Adalet Araştırmaları Enstitüsü
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
S	: Standart sapma
F	: F değeri (ANOVA için)
P	: Anlamlılık düzeyi
F	: Frekans
t	: Şiddeti
%	: Yüzde

ÖZET

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN EĞİTİM YÖNETİMİ HAKKINDAKİ ETİK ALGILARI: GÖLBAŞI ÖRNEĞİ

TOPSOY, Süleyman

Yüksek Lisans, İşletme Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı DURAN

Eylül - 2014, 138 sayfa

Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ortaöğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin öğrencilerde bırakmış oldukları etik algı izlenimlerini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Etik dışı davranışları azaltma ve etik liderliğin etik iklimi geliştirme yönündeki etkisini artırıcı önlemlere yol gösterici olması hedeflenmiştir. Adıyaman'ın Gölbaşı İlçesi'nde bulunan 5 farklı ortaöğretim kurumunda 340 öğrenci ve 78 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda ortaöğretim öğrencileri okul yönetici ve öğretmenlerini iyinin alt düzeyinde değerlendirmişlerdir. Etik liderliğin okullarda yeterince öğrencilere yansıtılmamasından dolayı etik davranış üzerinde negatif yönde etkisi olduğu bulgulanmıştır. Öğrenciler, öğretmenlerde genelde sorumluluk duygusunun iyi olduğunu belirtmiştir. Sağlık Meslek Lisesi öğretmenlerinin en fazla etik değere sahip öğretmen oldukları tespit edilmiştir.

Öğretmenler, okul yöneticilerindeki etik algıları iyi düzeyde görmektedir. Etik liderlik sayesinde kurumda personel arasında oluşturulan etik iklimin pozitif yönde etkisi olduğu bulgulanmıştır. Bilhassa genç öğretmenler yöneticilerdeki etik ilkeleri diğer öğretmenlere göre daha olumlu görmektedir. Bunun yanında öğretmenler, yöneticiler tarafından adalet mekanizmasının en zayıf işlediği yönünde ortak düşünceye sahiptir. Okul yöneticilerini, 21 yıldan fazla kıdemi olan öğretmenler

daha etik bulmaktadır. Bu çalışmada ayrıca etik algılar ile anketi dolduran öğrencilerin cinsiyeti, okulu, sınıfı, anne ve baba mesleği, aile öğrenim seviyesi, ailenin maddi durumu ve kardeş sayısı tespit edilmiştir. Anketi dolduran öğretmenlerin ise cinsiyeti, kıdemi, yaşı ve branşları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yönetim, Eğitimde Etik, Etik ilkeler, Ortaöğretim

ABSTRACT

ETHICAL PERCEPTIONS OF TEACHERS AND STUDENTS ABOUT EDUCATIONAL ADMINISTRATION IN MIDDLE SCHOOLS: GÖLBAŞI CASE

TOPSOY, Süleyman

Master, Department of Management

Thesis Supervisor: Professor Doctor Hacı DURAN

September - 2014, 138 pages

This study has been done to determine impressions of ethical perceptions administrators and teachers in public secondary schools of Ministry of National Education left on students. It has been intended to be a guide for precautions increasing effects on reducing unethical behaviors and ethical leadership's developing ethical climate. A poll was conducted to 340 students and 78 teachers from 5 secondary schools in Gölbaşı District of Adıyaman. According to the results, secondary school students evaluated school principals and teachers as low level of good. It was discovered ethical leadership had negative influence on ethical behavior because ethical leadership couldn't be reflected enough at schools. Students stated teachers usually had good level of a sense of responsibility. It was confirmed teachers of Medical Vocational High School had the most ethical perception among teachers.

Teachers assessed ethical perceptions of school administrators at good level. It was discovered by means of ethical leadership, there was a positive influence on ethical climate created by personnel. Especially, young teachers regarded ethical principles of administrators as more positive in comparison with other teachers. Besides, teachers had the common idea that mechanism of

justice was the least working one performed by administrators. The teachers having more than 21 years of service found school administrators more ethical. In this study, the students' gender, family's education level, profession of mother and father, financial situation, number of brothers and sisters were observed. Teachers' gender, length of service, age and subjects were observed.

Keywords: Administration, Ethics in Education, Ethical Principals, Secondary Education

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsanoğlu Hz. Adem'den günümüze kadar her alanda gelişmeler göstermiştir. Bu gelişmeler özellikle sanayi devriminden sonra daha hızlı bir şekilde gerçekleşmiştir. Son yıllarda bilim ve iletişim alanında en zengin çağ yaşanıyor. Bu kadar hızlı gelişmeler yaşayan insanlar, kendilerine ait değerleri unutma noktasına geldiğinden, toplumsal huzur ve barışta sıkıntılarla karşı karşıya kalmaktadırlar. İnsan, hayatını inandığı ve benimsediğı ilkelerle şekillendirir. Hayatını bu ilkeler doğrultusunda sürdürmeye gayret eder. Bu ilkeleri benimserken yaşadığı ortamdaki yöneticilerin rolleri diğer etkenlere göre daha fazla olmaktadır. Bundan dolayı insanların kişiliklerinin oluşumunda yöneticilerin etkisi büyük önem taşır.

Bu bölümde etik ve ahlak kavramının tanımı, oluşumu, başlıca etik ilkeler, bazı etik dışı davranışların sınıflandırması ile diğer alanlarla ilişkisine ve etik eğitime neden gereksinim duyulduğu; etik eğitiminin tarihçesi, uygulandığı alanlar, etik eğitiminde okul, aile ve toplumun rolüne yer verilmiştir

1.1 Etik ve Ahlak

Günlük hayatta çoğu kez etik kelimesinin ahlak anlamında kullanıldığına rastlayabiliriz. Bu, kelimelerin anlamlarının yeteri derecede kavranılmadığından kaynaklanmaktadır. Etikten bahsederken ilkeleri vurgulamamız gerekir. Ahlakla ilgili konuşmalarda ise davranışların anlatılması gerekir. Etik; ahlaki olanın özünü ve temellerini araştıran, insanın kişisel ve toplumsal yaşamındaki ahlaki davranışları ile ilgili sorunları ele alıp inceleyen felsefe dalı şeklinde tanımlanmaktadır (Akarsu, 1998).

Etik, insan tutum ve davranışlarının iyi-kötü, doğru-yanlış açısından değerlendirilmesidir (Aydın, 2003). Ahlaki davranış, eylem ve yargıları ilgilendiren bir felsefedir. Bir başka ifadeyle etik, doğru ve yanlışın ne olduğu veya ahlaki görev ve yükümlülüklerle uğraşan bir disiplin olup belirli bir kuram ve ahlaki değerler sistemidir (Özdemir, 2009). Etik; ahlaki kurallardan, ilkelerden oluşur.

Ahlak; Arapça huy, mizaç, yaratılış anlamına gelen “hulk” sözcüğünün çoğuludur. İnsanların davranış ve tutumlarındaki doğru ve yanlışları, iyi ve kötülerin ne olduğunu, erdemli olmayı ele alır.

İnsanların toplum içindeki davranışlarını ve birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen kurallar bütünü ve başka insanların davranışlarını olumlu ya da olumsuz biçimde değerlendirmekte başvurulan ölçütler bütünü ahlak ifade eder (Konuk, 2009). Ahlakın temeli çeşitli kaynaklara dayandırılır. Birey ve toplumun üstünde bir güç olan tanrıya dayandırılan yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımı benimseyen toplumların çoğunda ahlak büyük oranda dini kaynaklıdır. Davranışlarını inandıkları dinin ilkeleri doğrultusunda sergilerler. Kişinin iç dünyası olan vicdanına dayandırdığı ve mutlu olmak için uyduğu yaklaşımlar vardır. Yapılan davranışlar vicdan muhasebesi yapıldığında bireyi mutlu ediyorsa, birey bu davranışları benimseyerek yapar. İnsanlar birbirleriyle karşılıklı etkileşim içinde yaşadıkları için birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Bunu ön planda tutan kesimde topluma dayanan yaklaşımlar mevcuttur ve toplumun kabul etmediği davranışları yapmamaya özen gösterir. Bu yaklaşımda ahlak toplumsal bir olgu şeklinde algılanır. Her bir bakış açısına göre konulan, bireyin benimsediği ahlak kuralları kutsallık taşır.

Etik tanımlarında savunulan ve ifade edilen en önemli şey etiğin doğru ve yanlış konusundaki yol göstericiliğidir. Bu anlamda etik, ahlaki eylemlerin doğasını araştırmakta, bir eylemi iyi veya kötü olarak değerlendirilmesindeki temel ölçütler üzerinde durmaktadır (Yılmaz, 2012).

Ahlak felsefesi ya da etik, ahlaki konu edinen felsefe dalıdır. Kullanılan ahlak terimlerini ve ahlaki yargıların statüsünü analiz eden etik, takınılan ahlaki tutumların ardında yatan yargıları ele alır (Aydın, 2006).

Etiğin kendisine özgü bir konusu vardır. Bu konu alanı insanın tutum ve davranışlarıdır. Ahlak, davranışların toplumsal kurallarından meydana gelirken; etik, ahlakla ilgili insan davranışlarının neden ve gerekçeleri hakkında değerlendirmeler yapar (Usta, 2011).

Felsefenin bir disiplini olan etik, kısaca ahlaki eylemin bilimi olarak, bir kişinin ya da grubun davranışlarına rehberlik eden doğrunun veya yanlışın, iyi veya kötünün standartlarını oluşturan moral ilkelerin kodu olarak da tanımlanabilir (Taşçı, 2010).

Etik, insan davranışlarını tanımlayarak ya da açıklayarak değil de, değerlendirerek yapar. Buradaki değerlendirmeden kasıt, insan eylemleri ve bunların sonuçlarının çözümlenmesidir. Kullanılan ahlak terimlerini ve ahlaki yargıların statüsünü çözümlleyen etik, takınılan ahlaki tutumların arkasında yatan yargıları inceler. Bu noktada ahlak-akıl ilişkisi önem kazanmaktadır (Usta, 2011).

Ahlak, kültürel değerlerle ilgili doğru ve yanlışları ve bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini belirler. Ahlak geniş tabanlı ve nasıl davranılması gerektiğine ilişkin yazılı olmayan standartları içerir. Etik ise, hem daha soyut kavramlara dayalıdır hem de bu soyut kavramlardan ne anlaşılması gerektiğini tanımlamaya çalışır. Etik kuralların açık ve belirli bir alana ilişkin yazılı kuralları içermesi beklenir. Örneğin, sanat etiği, siyaset etiği, tıp etiği, hukuk etiği, eğitim etiği, çevre etiği, biyoetik, medya etiği v.b. alanlar için ortak ilkeler söz konusu olmakla birlikte, daha çok kendilerine özgü ilkeleri içerirler. Bu ilkeler, uyması beklenen bireylerin özelliklerine göre değil evrensel kabul gören kavramlara dayalı olarak geliştirilirler (Aydın, 2006).

Türkçede ahlak kavramı, Latince moral sözcüğünün karşılığıdır. Ahlak kavramının; toplumdaki topluma, gruptan gruba, kişiden kişiye, yaşanan zaman ve şartlara göre değiştiği görülmektedir. Daha önce doğru olarak benimsenen davranışlar, bir süre sonra terk edilen veya yadırganan davranışlara dönüşebilmektedir. Aynı eylemin, farklı ahlak anlayışları açısından farklı yorumlandığı da bilinmektedir (Kuçuradi,1988). Adıyaman İlimizde kabul edilen, önem verilen, üzerinde titizlikle durulan bir değer, ülkemizin bir başka yerleşim yerinde hiç önemsenmeyen sıradan bir tutum olarak görülebilir. Ya da tam tersine hiç önem verilmeyen değer, başka yerleşim yerinde çok önemli görülerek benimsenebilir. Bu tutumun nedeni, ahlaki yargıların diğer yerleşim yerlerinde farklılaşmasından kaynaklanır. Daha da özele indirgeyecek olursak, bireyin kendi iç dünyasında, vicdanının sesine kulak vererek oluşturduğu davranışlar ahlakidir. Bu anlamda ahlak görelidir ve bireyin karakterine, mizacına, dini inanışına göre değişebilmektedir.

Birey, başkaları ile ilişkilerini kurarken çoğu zaman ahlaki değerleri göz önünde bulundurur. Çünkü vicdanının sesi içinde yaşadığı, doğup büyüdüğü, sürekli iç içe olduğu çevrenin değerlerine göre karar vermesine neden olmaktadır. İlişki içinde olduğu insanların kınaması, ayıplaması, eleştirmeleri bireyin yaşamına olumlu ya da olumsuz yönde yansımaktadır. Bunun sonucunda kişide moral seviyesinin yüksekliği ya da düşüklüğü baş göstermektedir. Böylece bireyin değer yargısını, daha çok mahalle baskısı dediğimiz çevrenin tutum ve değerleri oluşturmaktadır. İçki içmek tüm dünyada kötü alışkanlıklar içerisinde yer almakla beraber bir grup arkadaş çevresinde yapılması gereken davranış olarak benimsenebilir. Günlük, haftalık veya aylık beraber yapılan eylemi oluşturabilmektedir. Yapılan bu davranış kendi aralarında anlaştıkları değer yargılarını ifade eder.

Özellikle çocuklarda geçmişe kıyasla okul ve aile dışında televizyon, görsel basın, internet gibi birden fazla faktörün de değer kazandırmada etkili hale gelmiş olması, toplumun değer sisteminin devamlılığını etkileyebilmektedir. Bu nedenle çocuklardaki değerlerin gelişiminin rastlantılara veya kontrol dışı mekanizmalara bırakılmaması ve dünyadaki gelişmelerin de iyi izlenmesi gerekmektedir (Yiğittir, 2012).

Etik, ahlak esaslarına ve yasalarına ait görüşleri ve fikirleri gösterir. Ahlak ise görevlerin nelerden ibaret olduğunu bildirir. Etik sadece aydınlatır, çözüm üretmez. Etik, ikilemde olunan düşünceleri besler ve kararları yönlendirir. Bir özürlüye, bir yoksula yardım etmek, bir başkasına iyilik yapmak demektir. Yoksullara yardım, kimsesizleri korumak, yararlı derneklerde görev almak, toplumda zayıf olanları korumak hep uygulamalı ahlak konusuna girer (Usta, 2011).

İnsanın sağlığını koruması, ailesine bakması, ulusunu ve yurdunu sevmesi birer görevdir. Bu görevlerin her biri uygulamalı ahlakın konusudur. Fakat görev denilen şeyin niteliği nedir? İnsan neden dolayı görevini yapmaya zorunludur? Bu zorlamayı yapan kuvvet nedir? İşte burada ele alınan sorunlar ise etiğin konusudur (Pazarlı, 1980: 36).

Etik ile ahlak; teori, sınır ve yöntem açısından birbirinden ayrılır. Aralarındaki ayırım somut biçimde şöyle ortaya konulabilir: Ahlak, fiilen ve tarihsel olarak bireysel, grupsal, toplumsal düzeyde yaşanan bir şey, bir fenomen olmasına karşılık; etik, bu fenomeni ele alan, ahlak görüşlerini, öğretilerini irdeleyip sınıflandıran,

aralarındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyan, bunları karşılaştırıp eleştiren felsefe disiplininin adıdır (Özlem, 2004: 22).

Ahlak ve etik kavramları arasındaki yakınlık, somut bir biçimde futbolcu ile futbol eleştirmeni arasındaki yakınlığa benzetilebilir. Ahlak bir davranışı ifade ederken; etik davranışla ilgili bir düşüncüyü ortaya koymaktadır.

Etik; bireyler arasındaki ilişkileri bir bireyin diğer bireylere yönelen eylemleriyle uyguladığı ilişkileri incelemekle yetinmez, olanın yanı sıra olması gerekeni de araştırır. Çünkü etiğin amacı sadece bireylerin birbirlerine nasıl davrandıklarını öğrenmek değil, ahlaki ilke ve değerlerin birey ve toplum yaşamındaki önemini kavramak ve insanlara nasıl davranmaları gerektiğini de öğretmektir (MEB, 2006).

Etik, her insana saygı ve asaleti öğretmekte ve insan haklarıyla da bağlantılı olmaktadır. Bu nedenle değerler genç bir yetişkinin güvenilir bir dünya vatandaşı olmasını sağlamaktadır. Bu çerçevede daha önce de vurgulandığı üzere 1996 yılında Birleşmiş Milletler teşkilatı çalışanlarınca oluşturulan LEVP, barış, saygı, sevgi, tolerans, dürüstlük, alçak gönüllülük (tevazu), işbirliği, mutluluk, sorumluluk, sadelik, özgürlük, dayanışma (birliktelik) değerlerinin kazandırılmasının önemine dikkat çekilmiştir (Yiğittir, 2009).

Ahlak birçok alanlarda görevleri bildirir; etik ise sadece görevin kaynağını ve niteliğini araştırır. Ahlak, iyi işleri gösterir. Etik ise iyiliğin ne olduğunu, araştırır. Biri uygulamaları, öteki de uygulamaların temellerini ve kaynaklarını araştırır (Pazarlı, 1980: 36).

Ahlak, iradeye, vicdana ve duygulara bağlı, bireyi iyiliğe götüren içten gelen bir kuvvettir. Birey kendi kendini yargıladığında ve kendine hükmettiğinde, ahlak bu özgürlüğün kendisidir. Bu anlamda ahlak, bireyin kendi kendine yasakladığı veya kabul ettirdiği şeylerin tümüdür (Usta, 2011).

Ahlak, belli bir dönemde, belli insan topluluklarınca benimsenmiş olan, bireylerin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen törel davranış kurallarının, yasalarının ilkelerinin toplamı çeşitli toplumlarda ve çağlarda kapsamı ve içeriği değişen ahlaksal değerler alanı. Bir kişi ya da bir insan öbeğince benimsenen eyleme kurallarının toplamı. Etik, ahlaksal olanın özünü ve temellerini araştıran bilim, insanın kişisel ve toplumsal yaşamdaki ahlaksal davranışları ile ilgili sorunları ele alıp inceleyen felsefe dalı (Karababa ve diğ.).

Ahlakın olgusal ve tarihsel olarak yaşanan bir şey olmasına karşılık; etik, bu olguya yönelen felsefe disiplininin adıdır. Ahlak bir davranışı ifade ederken; etik davranışla ilgili bir düşünceyi ortaya koymaktadır (Usta, 2011).

Etik ile ahlak arasındaki ilişki ve farkı bir örneğe dayandırarak açıklarsak; İyi bir tiyatro eleştirmeni, mutlaka iyi bir oyuncu olmak zorunda değildir (genelde olmayacaktır da). Çünkü onun konumunu, oyunla arasındaki mesafe belirler ve yalnızca bu mesafeden hareketle oyun ve oyuncular üzerinde yerinde bir şeyler söylemesi mümkün olur. Kendisi dolaysız bir katılımcı olsaydı, arada gereken mesafe bulunmadığından bir eleştirmen olarak görevini yerine getiremezdi. Tiyatro eleştirmeninin görev yapışına benzer şekilde etikle uğraşan kişi de, ahlak konusuna belirli bir mesafeden yaklaşarak değerlendirmede bulunur. Ahlaki eylemde bulunmaz, aksine bir bilim adamı olarak ortaya koyduğu eleştirel mesafeden ahlaki olanı yansıtır (Taşçı, 2010).

Genellikle iyi bir yaşam amacı için “etik” terimi ve bu amaca ulaşmak için ise zorlama/kısıtlama etkisi olan normatif içerikli “ahlak” terimi kullanılmaktadır. Amaç ile norm arasındaki ayırımında temel ayraç bunların teorilerinin farklı olmasıdır. Etik, Aristotelesçi yaklaşımın ileri sürdüğü teleolojik perspektifle karakterize edilmekte; ahlak ise Kantçı yaklaşımın ileri sürdüğü deontolojik bir bakış açısıyla tanımlanmaktadır. Bu iki yaklaşım arasındaki ilişki ise şöyle tanımlanabilir: (1) Ahlak etiği öncelemektedir. (2) Etik amacın ahlaki norm süzgecinden geçme zorunluluğu vardır. (3) Ahlaki norm pratiği çıkmaza girdiğinde etiğe başvurulması doğaldır. Ahlak, etik amacın meşru ve hatta vazgeçilmezi olmakla birlikte sınırlı bir gerçekleşmesini oluşturur ve etik bu anlamda ahlaki kuşatır. Bu anlamda ahlak ve etik kuramlar birbirlerini tamamlamaktadırlar (Usta, 2011).

Etik kavramlar özünde evrenseldir, ancak içerikleri kültürden kültüre değişir. Örnek vermek gerekirse, ‘aile’ evrensel bir olgu olarak her toplumda vardır, ancak Amerikan ailesiyle Türk ailesi, Afrika kabilesindeki aileyle Iraklı aile nasıl birbirinden farklıysa, dürüstlük, namus, sadakat evrensel etik kavramlardır, ancak bunlara atfedilen anlam ve önem kültürden kültüre değişir. İşte bu nedenle, çalışanlarının farklı etkenlerle farklı etik kararlara varmalarını önlemek, etik karar ve uygulamaları bir standarda bağlamak ve bütünlük oluşturmak için her şirket kendi misyonu doğrultusunda kendi etik davranış hükümlerini geliştirir (Sevindik, 2011).

Ahlak kavramı, kısmen doğal olarak oluşan, kısmen uzlaşım ile belirlenmiş, kısmen de gelenekle aktarılmış karşılıklı kabullenme süreçlerinin sonucunda ortaya çıkan tüm düzen ve anlam yapılarını kapsar. Eylemlerin bireyin kendisinin belirlediği normlara göre gerçekleştirilmesi insana özgü özgürlüğün belirtisidir; bu özgürlük keyfilik anlamına gelmeyip öznel üstü ilişkilerin oluşturduğu özgürlüğün benimsenmesi demektir ki, bu niteliğiyle de ahlakilik tanımını karşılar. Genel bir ifade ile ahlak, iyiliğe varılması için insanın uymaya kendini mecbur hissettiği manevi ve ruhi görevler ve bunlara ilişkin kurallar biçiminde tanımlanabilir. Etik disiplini, ahlaki kuralın mantıklı olup olmadığını, sorgular, akıl yürütür ve değerlendirir (Usta, 2011).

Bir toplumda düzenin sağlanabilmesi için insanların belli kurallara uygun davranması gerekir. Bu kuralların bir bölümü ahlak kurallarıdır. Gelenek, gelenek, töre ve adetler ahlakın bir bölümünü oluştururlar. Ahlak kuralları, değişen toplumsal koşullar karşısında daha esnek ve daha kolay değişebilme özelliğine sahiptir. Ahlak; İnsanların birbirleriyle veya devletle olan ilişkilerinde kendilerinden yapmaları istenen davranışlarla toplum düzenini sağlayan bir kurallar ve normlar bütünüdür, yani toplumsal bir olgudur (MEB, 2006).

Etik bilimi, insanların gelenekleştirdikleri kuralları basitçe izlemeyip, davranışın kabulleniş kurallarına akılcı nedenler aradıkları zaman başlar (Usta, 2011).

Etik, kurallara uymayı getirir. Toplumsal kurumların etik anlayış ve bilinçle oluşması, o kurumda sağlıklı bir paylaşım ve iletişime olanak verir. Bunun tersi olduğu takdirde, toplum sağlıksız bir toplum olarak nitelendirilmektedir. Etik davranma ya da davranmama kişinin özerk kararlarına bağlıdır. Etik insanın sosyalleşme süresince bilince yerleşmektedir. Ahlak, insanların nasıl davranması gerektiği hakkındaki düsturlardır. Etik muhakeme ve akıl yürütme süreci, ahlak ise yaşanan bir olgudur. Ahlak yaşanan bir olgu, etik ise bu olguyu sorgulayan felsefedir (Vural ve Coşkun, 2011).

Ahlak; kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğruları, yanlışları; bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini ortaya koyar. Ahlak, toplumda kabul görmüş yazılı olmayan kuralları içerir. Buna karşın etik ise daha soyut kavramlara dayalı ve bu kavramlardan ne anlaşılması gerektiğini tanımlamaya çalışır. Etik kurallarının belirli bir alana yönelik yazılı kuralları içermesi beklenir (Sevindik, 2011).

Etik en geniş anlamda şu şekilde tanımlanabilir: Okuldaki kişilerarası ilişkileri, hâkim durumdaki sosyal etkileşim şekillerini, öğretmenlerin beklentilerini ve tutumlarını, öğrenme ortamını, çatışma çözme yolunu, fiziki çevreyi, aileler ve yerel toplumun ilişkilerini, iletişim modellerini, okulda öğrencilerin doğal ilişkilerini, disiplin kurallarını, ırkçılık ve şiddet karşıtı politikaları, yönetim tarzlarını, okulun var olmasının temelindeki felsefeyi ve amaçları kapsayan bir terimdir. Bunların hepsi, gençlerin ve çocukların kişisel niteliklerini, davranışlarını ve değerlerini geliştirmedeki etkisiyle onların gelişmiş bireyler olmalarını sağlar (Yiğittir, 2009).

Allport tarafından 1937 yılında araştırılan değer kavramı alanında, daha sonraları Rokeach'ın 1973 yılında ortaya attığı değer teorisi ve bunun bir uzantısı olarak aynı yıl geliştirilen Rokeach Değer Ölçeği ile 1992 yılında geliştirilen Schwartz Değer Ölçeği önemli bir yer tutmaktadır (Baloğlu ve Balgalmış, 2005).

1.2 Rokeach'ın Değer Teorisi

Rokeach'e göre değerlerin en önemli fonksiyonu çeşitli durumlarda davranışa rehberlik eden standartlar sağlamasıdır. Değerler, kendimizi başka insanlara tanıtmada, başkalarının davranışını ve kendi davranışımızı yargılamada, kendimizi başkalarıyla karşılaştırmada, başkalarını ikna etmede temel oluştururlar (Yiğittir, 2009).

Rokeach (1973) değerleri iki ana başlıkta toplamış, her bir başlık altında da on sekiz değer gruplamıştır. Ana değerleri, terminal ve araçsal olarak sınıflamıştır. Terminal değerler, hayatın amacını belirleyen ve buna hizmet eden değerler şeklinde açıklanabilir. Ona göre bir bireyin herhangi bir sosyal değerinde gerçekleşecek yükselme veya düşmenin diğer sosyal değerlerinde de yükselmeye veya düşmeye yol açacağını savunur. Aynı şekilde eğer bireyin bireysel değerinde bir yükselme veya düşme varsa bu diğer bireysel değerlerinin de yükselmesine ya da düşmesine neden olur. *Araçsal değerler*, amaca ulaşmada kullanılan aracı değerlerdir. Rokeach (1973), araçsal değerleri de “ahlaki ve yeterlilik” olmak üzere ikiye ayırmıştır. Ahlaki değerler yaşamın amacıyla olmaktan çok davranış biçimleriyle ilintilidir. Özellikle de davranışın kötü ve yanlış olarak nitelendirilen sosyal boyutunu içerir. Yeterlilik değerleri ise sosyal olmaktan çok bireyseldir (Turan ve Aktan, 2008).

M. Rokeach'ın değer sınıflaması Tablo 1.1'de belirtilmiştir:

Tablo 1.1: M. Rokeach'ın değer sınıflaması (1973).

Terminal (amaç) değerler		Instrumental (araç) değerler	
Rahat bir hayat	İç huzuru/kendisiyle barışık	Hırslı/istekli	Hayal gücü Kuvvetli
Heyecan verici bir hayat	Gerçek sevgi	Ufku geniş olma	Bağımsızlık
Başarma hissi	Ulusal güvenlik	Kabiliyetli	Entelektüel
Barış içinde bir dünya	Zevk	Neşeli	Mantıklı
Güzellikler dünyası	Kurtuluş	Temiz	Sevgi dolu/sevecen
Eşitlik	Öz saygı	Cesaretli	İtaatkar
Aile güvenliği	Sosyal tanınma	Affedici	Kibar
Özgürlük	Gerçek dostluk	Yardımsaver	Sorumlu
Mutluluk	Bilgelik/hikmet	Dürüst	Öz kontrol

1.3 Schwartz'ın Değer Teorisi

Schwartz'ın 1992 yılında belirlediği ve evrensel değer tipleri olarak kabul edilen 10 temel değer ve içerdikleri alt değerler şunlardır (Yiğittir, 2009):

Schwartz'a göre değer sınıflandırması Tablo 1. 2'de gösterilmiştir:

Tablo 1.2: Schwartz'a göre değer sınıflandırması.

Değer Tipleri	Tanım ve Amaç	İçerdikleri Tek Değerler
Güç	Sosyal konum ve prestij, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim veya kontrol gücü	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek [İnsanlar tarafından benimsenmek]
Başarı	Sosyal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, [zeki olmak]
Hazcılık	Zevk ve duyuların kişisel Ödüllendirmesi	Zevk, hayattan tat almak
Uyarılım	Heyecan, hayata meydan okuma ve yenilik arayışı	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Öz yönelim	Bağımsız düşünce ve eylem tercihi, keşif ve inceleme	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, özgür olmak, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, [Kendine saygısı olmak]

Tablo 1.2 (Devam): Schwartz'a göre değer sınıflandırması.

Değer Tipleri	Tanım ve Amaç	İçerdikleri Tek Değerler
Evrenselcilik	Anlayışlı, takdir edici ve hoşgörülü olma, insanların ve tabiatın iyiliğini gözetme	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, barış içinde bir dünya istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olmak, çevreyi korumak, [İç uyum]
İyilikseverlik	Kişisel temas içinde bulunulan kimselerin iyiliğini gözetme, geliştirme ve koruma	Yardımsaver olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, [Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat]
Gelenek	Dinin ya da geleneksel kültürün bir takım âdet ve fikirlerini kabul etme, bağlanma ve saygı duyma	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın bana verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı olmak, [Dünyevi işlerden el-ayak çekmek]
Uyum	Toplumsal norm ve beklentileri ihlal etme, başkalarını rahatsız etme ya da kırma-yaralama gibi fiillere elverişli dürtü ve eğilimlerin sınırlanması	Kibar olmak, itaatkâr olmak, ana-babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek
Güvenlik	Toplumun, ilişkilerin ve bireyin kendisinin güvenliği, huzur ve istikrarı	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek [bağlılık duygusu, sağlıklı olmak].

Not: Köşeli parantez içindeki değerler kültürlerarası karşılaştırmalarda tutarlı sonuçlar vermediği tespit edilenlerdir.

1.4 Kişisel ve Toplumsal Etik

Kişinin vicdanındaki sesi dinleyerek oluşan etiğe kişisel etik diyebiliriz. Kişisel etiğin özellikleri (MEB, 2006):

- Kişisel etik, gerçeğin doğrunun sadece zekâdan değil bireyin içinden geldiğini savunur.
- Doğruluk ve etik davranışlar herkesin içinde vardır.
- Kişisel etik bireyin kendisine dönmesini sağlar.
- Bireyin karşılaştığı durumlarda doğru ve yanlış kararlar vermesi kendi vicdanına bağlıdır.

- e. Bireyi amacına ulaştıracak davranış etik olmalıdır. Burada Mahcivelle'nin dūřüncesine terstir.
- f. Yaşamda belli kuralların olamayacağı pek çok durum söz konusudur.- Birey bir grupta yer aldığı için, haksızlığa göz yummaz.
- g. Birey özgürleştikçe kendi etik standartlarını geliştirir.
- h. Birey sadece kendi çabaları ile kusursuzluğa erişir. Başkaları bunu kişi adına yapamaz.
- i. Bireyler hayatları boyunca geliştikleri için, yeni değerler edinirler.

Etik davranışın toplumsal temelini oluşturan etkenler ise üç başlık altında toplanabilir (MEB, 2006):

- a. Kūltür
- b. Değerler
- c. Normlar

Toplumun her kesiminde yařayan insanlar, olumlu ve dengeli iliřkiler kurabilmek için insan iliřkilerini dūzenleyen kūltürel deđerleri bilmek ve yařamlarına katmak durumundadırlar. Kūltür, insanın yarattıklarının tümüdür. Geniř kapsamlı olarak bakıldıđında kūltür, bir toplumun tüm yařam biçimidir. Toplumun duygu, dūřünce hareketlerinden oluřan kalıplar, kūltürü oluřturur.

Deđerler, bireyin yařamındaki farklı etmenlere yüklediđi önemdir. Deđer, birey için önemli her türlü dūřünce yapısı, obje veya etkinlik olarak da tanımlanabilir. Deđerler, bireylerin dūřünce, tutum duygu gibi tüm davranıřlarını yönlendiren birer ölçüt olarak kabul edilir. Deđerler toplumsal bütünlüđün ayrılmaz bir ögesini oluřturur. Bireyin toplum içinde dengeli yařayabilmesi için toplumda yerleřmiř deđerlerin neler olduđunu bilinmesi gerekir.

Normlar; değerlerin, belirli rollerle ilişkili olarak ele alınması ve uygulanmasıyla oluşur. Norm; karşılıklı hak, görev ve sorumlulukların belirlenmesinde kişiye yol gösterir. Normlar dūzeni sağlayan ölçütler bütünüdür. Normlar sayesinde toplumsal dūzen kurulup, sürdürölerek bireyler mutlu kılınmaya çalışılır. Bilindiđi gibi normlar, kūltürel değerlerden kaynaklanır. Normlar, belli bir grup içindeki bireylerin ilişkilerini dūzenler ve eylemlerine yön verir. Normlar, genellikle değerlerin yansımasıdır ve bir grubun tüm üyelerince paylaşıldığı için kolektiftir. Bazı normlar diğerlerinden daha fazla ciddiye alınır, çünkü bunlara karşı gelindiğinde uygulanacak yaptırımlar daha ağırdır.

1.5 Mesleki Etik

Meslek etiği, insanın icra ettiği mesleğinde uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanabilir. Meslek etiğinin en önemli yanlarından biri, dünyanın neresinde olursa olsun, aynı meslekte çalışan bireylerin bu davranış kurallarına uygun davranmalarının gerekli olmasıdır (Kuçuradi, 1988). Aynı meslekten bireylerin birbirleri ile ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymaları meslek etiğinin gereğidir (Aydın, 1993).

Meslek ahlakının oluşmasında, şahsın yaşadığı sosyal yapı, bireyin kùltürü ve dini inancı gibi birçok faktör etkilidir. Bu etkenler topluma göre değiştiği gibi, aynı toplumdaki farklı gruplara göre de değişiklik gösterebilmektedir. Sadece geçmişe dayanan geleneksel ahlak anlayışının yeni açılımları engelleyebilmesi söz konusu iken, sadece günlük değerlere dayalı bir ahlak anlayışının ise temelsiz olması, ilkesizliği, diğer bir ifadeyle yozlaşmayı beraberinde getirmesi olasıdır (Alayoğlu, 2012).

Mesleki etik, etiğin bir alt kategorisidir. Bu nedenle, mesleki alanda etik sorunları inceler ve davranışlara rehberlik etmek üzere kurallar geliştirir. Meslek etiği, insanların iş hayatındaki ilişkilerinde yer alan değerleri ve kendi meslek gurubu için geliştirilmiş belirli davranışları, kuralları ve ilkeleri içermektedir.

Mesleki etik; iş yaşamında uygulanabilen evrensel değer olarak kabul görmüş, iç ve dış dinamiklere açık, iş hayatına yön veren ahlaki değerlerden oluşan davranışlardır.

Mesleki etik, grup onu koruduğu sürece yürürlükte kalabilen ve bireylere emreden, onları şu ya da bu şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerine bir sınır çizen ve daha ileri gitmelerine engel olan kurallardan oluşmuştur (Aydın, 2006). Meslek etiğinin içeriğini aynı mesleği icra edenler bilir. Meslek dışındaki kişilerin o mesleğe ait etik değerleri bilmesi beklenemez. Bu sebeple meslek grupları içinde yanlış davranışta bulunan, kusurlu hareketleri yapan şahsa en büyük tepki meslektaşlarından gelir. Mesleki etik kuralları olarak belirlenen ilkelerin üç temel işlevi vardır (Aydın, 2006):

1. Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak.
2. Meslek içi rekabeti düzenlemek.
3. Hizmet ideallerini korumak.

Kamu sektörü çalışanlarının davranışlarını şekillendiren yasalar ve ahlaki(ahlak) değerler olmak üzere iki temel etkenin var olduğu kabul edilmektedir. Kanun yapıcılar tarafından belirlenen yasalardan kamu görevlilerinin davranışlarının dışsal (zahiri) olarak belirleme ve denetlemesi beklenirken, ahlaki (etik) değerlerin ise içsel (kendi özünden) kaynaklarla kamu görevlilerinin davranışlarını yönetme ve denetlemesi öngörülmektedir (Alayoğlu, 2012).

Genel olarak iş hayatında etik ilkeler birbirine benzer özellik taşır. Ancak çeşitli meslek gruplarında farklılıklar hatta zıtlıklar görülebilir. Bu durum çelişkili görünmekle birlikte o işin yapısına uygundur. Örneğin; gıda sektöründe reklam, şirketler için önemli bir unsur iken mali müşavirlik meslek dalında reklam yasaklanmıştır. Bütünü belli mesleği ifade eden etik kuralları vardır. Birbirinden farklı ne kadar meslek varsa o kadar da etik ilkeler vardır. Mesleklerin özelliğine göre etik ilkelerde zıtlıklar olabilir. Örnek olarak psikolojik danışman, hastanın sırlarını saklar. Hâkimler herhangi bir olayda soruşturma sürecinde bilgi vermezken yargılama sürecinde bilinenlerin açıklığa kavuşmasını sağlar (MEB, 2006).

1.6 Meslek Etiği Kodu

Etik kod, çalışanların hangi davranışlarının kabul edilebilir bulunduğuyla ilişkin olarak yol gösteren, meslek ya da örgüt tarafından beklenen resmi ifadelerdir(Aydın, 2006). Meslek etiği ilkeleri ya da kodları aşağıdaki yararları sağlar:

1. Meslektaş baskısı sağlayarak, bireyleri etik davranış göstermeye motive eder,
2. Bireylerin kişilikleri yerine doğru ya da yanlış eylemler konusunda daha tutarlı ve kararlı bir rehberlik sağlar,
3. Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder,
4. Yönetici ya da patronların otokratik gücünü kontrol eder,
5. Örgütlerin toplumsal sorumluluklarını tanımlar,
6. Örgütün ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder (Aydın, 2006).

Etik kodlar genellikle meslek gruplarında yazılı olarak belirlense de bazen yazılı olmayan ilkeleri de vardır. Yazılı olmayanlar da meslek üyeleri içinde benimsenir ve yerine getirilir. Her meslek artan sorunlar nedeniyle kendine ait etik

ilkeler benimsemiştir. Standartları ve değerleri açıkça belirtir. Amaç meslek grubu içerisinde belli bir disiplini sağlamaktır.

Ülkemizde kamu yönetiminde ahlaki davranış ilkeleri, anayasada, kamu yönetimi ve ceza kanunlarında, kamu yönetimi etik kodları ile kılavuz ilkelerinde düzenlenmekte ve gelişen sektörel şartlara göre güncellenmektedir. Bu tür mevzuat ve düzenlemelerin temel amacı, kamu görevlilerinin kurum içinde davranış kuralları ile belirli bir standart üzerinden etik davranış kodlarını oluşturmaktır (Alayoğlu, 2012).

1.7 Başlıca Etik İlkeler

Adalet: Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk, zulüm etmemek, herkese hakkını vermek ve layık olduğu muameleyi yapmak. Genel olarak adalet, eşitlere eşit davranmayı içerir. Kurum açısından adalet, personele, kuruma katkıları oranında haklarını; kurallara aykırı davranışları oranında da ceza verilmesidir (Aydın, 2006).

Eşitlik: Bedensel, ruhsal başlıkları ne olursa olsun, insanlar arasında toplumsal ve siyasal haklar yönünden ayırım bulunmaması durumu. Eşitlik ve adalet aynı şey değildir, ancak iç içe girmiştir. Eşitlik kavramı temel bireysel eşitlik, kısmi eşitlik ve blokların eşitliği açılarından ele alınmaktadır. Aşağıda bu eşitlik kavramları açıklanmıştır (Aydın, 2006).

- a) Temel bireysel eşitlik: Toplumdaki tüm vatandaşların devlet okullarında ücretsiz okuma hakkının olması gibi, tüm bireylere eşit davranmayı içeren eşitlik anlayışı buna örnek gösterilebilir.
- b) Kısmi eşitlik: Büyük esnafla küçük esnafın gelir düzeylerinin farklı olması nedeniyle farklı vergi ödemelerinde olduğu gibi, toplumdaki farklı gruplara eşitlik sağlamak için farklı uygulamaları içeren eşitlik buna örnek gösterilebilir.
- c) Blokların eşitliği: Kadın-erkek, genç-yaşlı gibi doğal blokların eşitlenmesi çabalarını içerir.

Dürüstlük ve Doğruluk: Dürüstlük, Türk Dil Kurumu sözlüğünde “doğruluk” olarak tanımlanır. Eski Türkçedeki karşılığı samimiyettir. Dürüstlük, doğruluğu içerir, ama ondan farklı bir kavramdır.

Doğruluk, niyetin, sözün ve davranışların birbiriyle uyumlu olmasıdır. Tarih boyunca insanlık doğruluğu hep yüce bir değer olarak görmüştür.

Tarafsızlık: Genel anlamıyla taraf tutmama, yansız kalma, belirli bir zaman ve mekanda belirlenmiş tutum ve düşünceler arasında tercih yapmama halidir. Tarafsızlık bir anlamda gerçeği yansıtmayı, zıt görüşlere bir arada yer vermeyi ve nesnel olmayı içerebilir.

Sorumluluk: Kişinin kendi eylemlerini ya da kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet kişinin kendine ve başkalarına karşı yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi zorunluluğudur. En genel anlamda sorumluluk, belirli bir görevin istenilen nitelik ve nicelikte yerine getirilmesidir.

İnsan Hakları: Tüm insanların sahip olduğu temel hak ve özgürlüklere denir. İnsan hakları, ırk, din, dil ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm insanların yararlanabileceği haklardır. Bu hakları kullanmakta herkes eşittir, dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmezdir.

İnsan Sevgisi (Hümanizm):Antik Yunan-Roma kültürünün yeniden canlandırılması, yaşama sevinci, akılcılık, insancılık ilkelerini benimsenmesi gibi özelliklerle belirlenen bir edebiyat ve kültür akımı. İnsancılık, insanları sevmek için insanı asıl değer kabul eden ve insanla ilgili sorunlara öncelik veren sanat ve edebiyat görüşü. Soyut bir insanlık sevgisini esas alan, insanı yüceltmeyi amaçlayan görüştür.

Sadakat: İçten bağlılık, sağlam, güçlü dostluk. İşçinin yanında çalıştığı işverenin iş sırlarından öğrendiklerini, işverenin rakibine açıklaması doğru değildir. İşçinin öğrenmiş olduğu sırları saklaması bir sadakattir. İşçinin sadakatsiz olması, işveren için haklı bir fesih hakkı doğurur. İşveren, işçinin sadakat borcunu ihlâlinden zarara uğramışsa, bu zararın tazminini isteyebilir.

Hukukun Üstünlüğü: Hukukun üstünlüğü, devletin içindeki tüm mekanizmaların, önceden tespit edilmiş bazı kanun ve kurallar içinde işleyeceği anlamına gelir. Her devlet kurumu, anayasanın ve diğer yasaların tespit ettiği görev ve yetkilere sahiptir. Kimse bu görev ve yetkileri aşma, değiştirme gibi bir gücü yoktur. Hukuk, herkesin üstündedir keyfilik yoktur. Siyasi baskının olmaması, yasaların şahıslara göre değişmemesi, çifte standartlı uygulanmaması, suçlunun cezasının kanunlarla belirlenip uygulanması, işlediği suç oranında cezalandırılması, mahkemelerin objektif yapılmasını sağlar.

Sevgi: Sevgi, insanın mutluluk ve huzuru bulabilmesi için kişideki aktifliğin ve moralin gücün kaynağı bir enerjidir. Kendi iç dünyası ve çevresiyle barışık yaşama kaynağıdır.

Hoşgörü: Müsamaha, tahammül, katlanma, görmezden gelmedir. Başkalarını düşünce ve eylemlerinde serbest bırakma, kendi fikrine, çoğunluğun görüş biçimine aykırı düşen görüşlere sabırlı bir şekilde taraf tutmadan katlanabilme ve iyi karşılamadır.

Nezaket ve Saygı: Nezaket, başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranmadır. İncelik, naziklik, dikkatli davranmayı gerektirir. Saygı; değeri, üstünlüğü, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan hürmet, başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu.

Tutumluluk: Tutumluluk hayatımızı kolay bir şekle sokmadır. Kişinin sahip olduğu imkânları geleceği de düşünerek değerlendirmedir. Gerek kişisel yaşamında, gerekse iş hayatında harcamalara titizlik göstermedir.

Demokrasi: Demokrasi, tüm üye veya vatandaşların, organizasyon veya devlet politikasını şekillendirmede eşit hakka sahip olduğu bir yönetim biçimidir. Sosyal eşitsizliği yok etmeye çabalayan, fırsat eşitliği sağlamaya çalışan yaşantı.

Saygınlık ve Güven, Olumlu İnsan İlişkileri: Yönetimde olumlu insan ilişkileri, hem amaçlanan üretimin gerçekleştirilmesi, hem de personelin doyumunun sağlanması açısından gereklidir. Bu anlamda, yönetimde insan ilişkileri, insanlar için, insanlarla birlikte etkili biçimde çalışabilme becerisidir. Sağlıklı insan ilişkileri için, bireylerin yetenek ve güçleri kadar, zayıf yanlarının ve gereksinimlerinin neler olduğunun anlaşılması gerekir. İnsan ilişkilerinin niteliği, başarı ya da başarısızlığın belirleyicisi olmaktadır (Aydın, 2006). Kamu görevlileri, kamu yönetimine güveni sağlayacak şekilde davranırlar ve görevin gerektirdiği itibar ve güvene layık olduklarını davranışlarıyla gösterirler. Halkın kamu hizmetine güven duygusunu zedeleyici, şüphe yaratan ve adalet ilkesine zarar veren davranışlarda bulunmaktan kaçınırlar.

Kamu görevlileri, halka hizmetin kişisel veya özel her türlü menfaatin üzerinde bir görev olduğu bilinciyle hizmet gereklerine uygun hareket eder, hizmetten yararlananlara kötü davranamaz, işi savsaklayamaz, çifte standart uygulayamaz ve taraf tutamazlar.

Yönetici veya denetleyici konumunda bulunan kamu görevlileri, keyfi davranışlarda, baskı, hakaret ve tehdit edici uygulamalarda bulunamaz, açık ve kesin

kanıtlara dayanmayan rapor düzenleyemez, mevzuata aykırı olarak kendileri için hizmet, imkân veya benzeri çıkarlar talep edemez ve talep olmasa dahi sunulanı kabul edemezler.

Halka Hizmet Bilinci ve Hizmet Standartlarının Yükseltilmesi: Tüm kamu görevlilerinin en önemli görevlerinden biri de yurttaşlara sunulan hizmetlerin kalitesini yükseltmek; yerinde ve zamanında etkili hizmet sunabilmek olmalıdır. Bunun için yalnızca verilen işin yapılması değil, bu işlerin en iyi biçimde nasıl yapılabileceği konusunda yaratıcı bir yaklaşım içinde olmak da gerekmektedir. Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, vatandaşın memnuniyetini artırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonucuna odaklanmayı hedeflemektir.

Açıklık: Açık olma durumu, aleniyet. Gerçeği olduğu gibi yansıtma durumu. Açık sözlülük bazen kurumda bulunanlar tarafından sevimsizlik algısını oluşturabilir.

Hak ve özgürlükler: Hak, bireyin, diğer insanların kendi hayatlarını yaşama şekline müdahale etmeden, kendi yaşamına yön verme özgürlüğüdür. Hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkililerdir. Bu yetkilerin belirli bir sınırı vardır. Bu haklar aşıldığı takdirde aşan kişi cezalandırılabilir ya da bu aşmayla hakkını ihlal ettiği kişiye tazminat ödemeye mahkûm edilebilir. Özgürlük; insanların hiçbir insana zarar vermeden dilediği her şeyi yapabilmesine denir. Türk Dil Kurumu, güncel Türkçe sözlükte özgürlük sözcüğünü şöyle tanımlamaktadır. Herhangi bir kısıtlamaya, zorlamaya bağlı olmaksızın düşünme veya davranma, herhangi bir şarta bağlı olmama durumu, serbestî. Her türlü dış etkiden bağımsız olarak insanın kendi iradesine, kendi düşüncesine dayanarak karar vermesi durumu, hürriyet. Hak, özgürlükten daha geniş bir anlam taşır. Eğitim hakkı ile eğitim özgürlüğü birbirinden çok farklı kavramlar olup, farklı anlamları belirtir.

Emeğin hakkını verme: Emek, personelin iş performansını elde etmek için harcadığı kafa ve kol gücüdür. Personelin emeğinin hakkı, kurumun yapacağı ödeme ile verilir. Ödeme, personelin üretim için kuruma harcadığı emekle yarattığı değer artışından hak ettiği değerini kendisine döndürülmesidir. Ödeme kavramı içine, personelin kurumca karşılanan her türlü gereksinmesi girmektedir. Personelin kendilerinden beklenen performans düzeyine ulaşmaları için onlara emeklerine denk ödemenin yapılması gerekmektedir (Aydın, 2006).

Yasa dışı emirlere karşı direnme: Hukuken suç teşkil eden emirlerin yerine getirilmemesi konusunda kamu görevlileri kesin bir tavır içinde olmalıdırlar. Verilen emrin hukuka aykırı olduğu kanısına varan görevlinin, bu aykırılığı üstüne bildirmesi ve emrin yazılı bir şekilde kendisine verilmesini sağlaması gerekir. Böylece hukuka aykırı emir veren üstün, bu emrin verilmesinden veya yerine getirilmesinden doğan sorumluluğu üstlenmesi sağlanır (Aydın, 2006).

Savurganlıktan Kaçınma: Savurganlık, kişinin ihtiyaçları dışında, yersiz ve aşırı harcamada bulunmasıdır. Lüks harcamalar da savurganlık sayılmıştır. Diğer deyimle israftır.

Amaç ve misyona bağlılık: Kamu görevlileri, çalıştıkları kurum veya kuruluşun amaçlarına ve misyonuna uygun davranırlar. Ülkenin çıkarları, toplumun refahı ve kurumlarının hizmet idealleri doğrultusunda hareket ederler (Resmi Gazete, 13.04.2005/25785).

Çıkar çatışmasından kaçınma: Çıkar çatışması, kamu görevlilerinin görevlerini tarafsız ve objektif şekilde icra etmelerini etkileyen ya da etkiliyormuş gibi gözükten ve kendilerine, yakınlarına, arkadaşlarına ya da ilişkide bulunduğu kişi ya da kuruluşlara sağlanan her türlü menfaati ve onlarla ilgili mali ya da diğer yükümlülükleri ve benzeri şahsi çıkarlara sahip olmaları halini ifade eder.

Kamu görevlileri, çıkar çatışmasında şahsi sorumluluğa sahiptir ve çıkar çatışmasının doğabileceği durumu genellikle şahsen bilen kişiler oldukları için, herhangi bir potansiyel ya da gerçek çıkar çatışması konusunda dikkatli davranır, çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atar, çıkar çatışmasının farkına varır varmaz durumu üstlerine bildirir ve çıkar çatışması kapsamına giren menfaatlerden kendilerini uzak tutarlar (Resmi Gazete, 13.04.2005/25785).

Kamu malları ve kaynaklarının kullanımı: Kamu görevlileri, kamu bina ve taşıtları ile diğer kamu malları ve kaynaklarını kamusal amaçlar ve hizmet gerekleri dışında kullanamaz ve kullandıramazlar, bunları korur ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri alırlar (Resmi Gazete, 13.04.2005/25785).

Bilgi verme, saydamlık ve katılımcılık: Kamu görevlileri, halkın bilgi edinme hakkını kullanmasına yardımcı olurlar. Gerçek ve tüzel kişilerin talep etmesi halinde istenen bilgi veya belgeleri, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununda belirlenen istisnalar dışında, usulüne uygun olarak verirler.

Üst yöneticiler, ilgili kanunların izin verdiği çerçevede, kurumlarının ihale süreçlerini, faaliyet ve denetim raporlarını uygun araçlarla kamuoyunun bilgisine sunarlar.

Kamu görevlileri, kamu hizmetleri ile ilgili temel kararların hazırlanması, olgunlaştırılması, alınması ve bu kararların uygulanması aşamalarından birine, bir kaçına veya tamamına, aksine yasal bir hüküm olmadıkça, o karardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek olanların katkıda bulunmasını sağlamaya dikkat ederler (Resmi Gazete, 13.04.2005/25785).

1.8 Etik Dışı Bazı Davranışlar

Ayrımcılık: Ayrımcılık, bağlayıcı insan hakları standardına göre yasaklanmış insan haklarından birinin veya birkaçının ihlalidir. Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel veya kamusal hayatın herhangi bir alanında, insanların eşit ölçüde yararlandırılmaması ya da yararlanmalarını engelleyici girişimlerde bulunmak. Kişileri ırk, renk, cinsiyet, dil, din, mülkiyet, doğum yerine göre farklı bir statüye koyma ve dışlama faaliyetlerinin tümü.

Kayıрма: Birini, başkalarının veya işin zararı pahasına tutmak, birine haksız yere kolaylıklar sağlamak, iltimas etmek. Aile-akrabalık bağları, yakın çevreden olma, etkin nüfuzluların tesiri gibi ilişkiyel bağlar kullanılarak, birtakım kişilere ayrıcalıklı davranmaktır.

Rüşvet: Haksız bir menfaat elde etmek için kişilere çıkar sağlama, ayrıcalıklı bir işlem ile çıkar sağlaması, lehe hüküm vermesi için hâkime verilen mal veya para; başkasının malını haksızlıkla yeme yollarından biri. Rüşvetle ya hak edilmeyen bir menfaat ele geçirilmekte veya başkasının hakkına tecavüz edilmektedir.

Psikolojik yıldırma (Mobbing): Bir kişinin ya da bir grubun çeşitli sözler ve tavırlarla veya her ikisi ile yapmak istemedikleri ya da düşünmek istemedikleri şeyleri yapmaya yahut düşündürmeye çalışmaktır. Psikolojik açıdan, uzun süreli sistematik bir şekilde baskı uygulamasıdır. Bireyi çalışma ortamından kasıtlı olarak dışlamak, ima ve alayla itibarını düşürmekle yapılabilir.

İhmal: Gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, savsaklama, savsama, önem vermeme, zamanında yapmama, üst tarafından verilen buyrukların geçerli bir neden olmadan yapılmaması olarak tanımlanabilir.

Sömürü (istismar): Bireylerin ya da toplumsal kümelerin veya daha güçsüz bireylerin ya da toplumsal kümelerin emeğini ve kaynaklarını kendi çıkarlarına kullanma. **İstismar** etmek, bir kişinin ya da kişilerin iyi niyetini kötüye kullanarak yararlanmak, bir düşünceyi kötüye kullanarak zarar vermeyi hedeflemek, karşısındakinin kendi rızası olmadan ve iradesini dikkate almadan sömürmek gibi anlamları içerir. İstismarlar her toplumda, her kurumda ve her koşulda mümkündür. Ahlâk kurallarına ters ve çoğunlukla da yasadışı olarak değerlendirilir.

Bencillik: Temsilcisi Thomas Hobbes'tır. Daima ve öncelikle kendisini düşünerek hareket eden kişi bencil insandır. Bu nedenle bencil kişinin amacı sürekli kendi hayatını korumaktır. Eylemlerine, iyi ve kötü diyen yine kendisidir. Değer ölçüsü kendisidir. Birey daima yararına ve çıkarına uygun olanı yapar. Her insanın çıkarı bir olmaz, bu yüzden bencilce davranışlar evrensel ahlak yasası uygun değildir.

Yolsuzluk: Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlükte “yolsuzluk” kelimesi “Bir görevi, bir yetkiyi kötüye kullanma” ya karşılık olarak almaktadır. Kamu kaynaklarının bireysel menfaatlerde kullanmaktır. Doğrudan doğruya ya da dolaylı yollardan rüşvet alma, yasal olmayan isteklerde bulunma amacıyla teklifte bulunma ya da teklifi kabul etme.

Şiddet-Baskı-Saldırganlık: Şiddet sözcüğü, aşırı duygu durumunu, bir olgunun yoğunluğunu, sertliğini, kaba ve sert davranışı nitelendirir. Saldırgan davranışlar, kaba kuvvet, beden gücünün kötüye kullanılması, yakan, yıkan, yok eden eylemler şiddetin kapsamındadır. İnsanda saldırgan davranışlar kalıplaşmış olup, kızgınlık ve öfke durumunu dışa yansıtan yüz ifadelerinden ya da bir sözcükten, doğayı, canlıyı yakan, yıkan, yok eden şiddet eylemlerine kadar yayılabilir (Köknel, 1996).

İş İlişkilerine Politika Karıştırma: Her kamu görevlisi gibi, yöneticinin de tarafsız davranması ve tarafsız hizmet sunması gereklidir. Yöneticinin politize olması durumunda, kurumsal işlemler politik görülecek ve öyle davranışlar sergilenecektir. Böylece, kamu görevlileri kurumla ilgili sorunlarının çözümünde ve beklentilerinin karşılanmasında yöneticiden çok politikacıyı aracı olarak görecekler. Bireyler birçok sorunlarını politikacıya götüreceklidir.

Hakaret ve Küfür: Sözlü taciz olarak değerlendirilebilecek olan hakaret ve küfür, sözel bir şiddet gösterisidir ve tüm şiddet gösterileri gibi, saldırganlık içerir. Köknel'e göre hakaret ve küfür, basmakalıp sözcüklerle başkalarının kişiliğine saldırıdır. Başkalarına küfür ya da hakaret ederek saldıran insanlar, onların kişiliğini

küçültüp, örseleyerek kendi bencil kişiliklerini yücelttiklerine inanırlar (Köknel, 1996).

Bedensel ve Cinsel Taciz: Bedensel taciz, şiddetin bir ürünüdür. En sık karşılaşılan bedensel taciz türü ise dayaktır. Cinsel taciz ise, çocuğa, gence, kadına söz atma, el, kol hareketi yapmakla başlayan, ırza geçmeye kadar varan geniş bir yelpaze içinde yer alır (Köknel, 1996).

Görev ve Yetkinin Kötüye Kullanımı: Bir makam adına elde edilmiş olan yetkiler kamu görevlilerince kötüye kullanılamaz. Kurum açısından yetkinin kötüye kullanımı, yetkinin, veriliş amacından başka bir amaç için kullanılmasıdır. Yetkisini kötüye kullanan bir görevlinin, bu yetkiyle yapılacak işleri bir yana bırakarak, kendine ya da başkalarına çıkar sağlar, başkalarına ya da kuruma zarar verirse yetkisini kötüye kullanıyor demektir (Başaran, 19894).

Dedikodu: Bireyin başkası hakkında ileri- geri konuşmaktır. Genel olarak dedikodu, gerçek olup olmadığı bilinmeden başkalarına kara çalmak, insanları kötülemek, kınamak, suçlamak amacıyla yapılan konuşmalardır (Köknel, 1996).

Zimmet: Kamu görevlisinin para ya da mal niteliği taşıyan kamusal bir kaynağı, yasalara aykırı olarak kişisel kullanımı için harcaması ya da kullanması olarak tanımlanabilir (Aydın, 2006). Zimmetin bir yolsuzluk türü olmasına karşın rüşvetten farkı, bir takas süreci olmaması, yani alıcı ve verici olmaması, ancak personelin kamu kaynaklarını tek taraflı olarak kişisel kullanımına geçirmesidir.

1.9 Etik Dışı Davranışın Meşrulaştırılması

Gullerman, işyerinde etik dışı davranışın haklı gösterilmesi ve ussallaştırılması sürecinin dört tür davranışla başladığını belirtmektedir (Aydın, 2006).

1. Yasal ve etik sınırlar içinde olan ve belli durumları kurtarmak için rahatlatıcı ve uygun görünen davranış yollarının seçilebileceğine inanmak, etik dışı davranışların ussallaştırılmasında kullanılan yöntemlerden biridir. Örneğin, bir öğrencinin okulun camını kırdığını gören arkadaşına olayı kimseye söylememesi için para vermesi veya sinemaya götürmeyi önermesi bu tür davranışa bir örnektir.

2. Etik dışı davranışların haklılaştırılmasında kullanılan bir diğer yaklaşım da, kurum ve birey için çok yararlı olabilecek davranışların gerçekleştirilmesinde bir sakınca olmadığına inanmaktır. Örneğin bir öğretmenin başka bir okulda okuyan okulun başarısını artıracığına inandığı çalışkan öğrenciyi kendi okuluna kayıt

yaptırmak için öğrencinin bulunduğu okulu ve öğretmenleri hakkında dedikodu yaparak naklini aldırması bu tür davranışa örnektir. Kurumu başarılı göstermek için kurumun kendisinden her türlü yardımı beklediğini zannederek hareket etmektedir.

3. Yapılan bir şeyin başkaları tarafından fark edilmeyeceği inancı da etik dışı davranışların ussallaştırılmasında kullanılan bir başka yöntemdir. Kuruma gelen malların eksik alındığının yöneticiler tarafından fark edilmediğini hisseden çalışanın zamanla yükleniciyle işbirliğine girerek gelen malları satması veya daha büyük suçlara ve hırsızlıklara yönelmesi.

4. Kuruma yarar sağlayan ancak etik ilkelerini ihlal eden bir davranış nedeniyle çalışan yakalanırsa, kurumun kendisine arka çıkacağı veya koruyacağı inancı da çalışanların etik dışı davranışlarına buldukları bir ussallaştırma yoludur. Örneğin, bir çalışanın bir bankacıya rüşvet vererek kuruma büyük miktarda bir kredi sağlaması durumunda çalışan, kurumun kendisine minnettar kalacağını düşünebilir. Oysa bu arka çıkılacak bir düşünce ve eylem biçimi değil, tam tersine çalışanın işten atılmasını gerektiren bir suçtur.

Davranışların çeşitli mantıklar öne sürerek haklılaştırılması çok sakıncalı olup, bu durumlara dikkat edilmesi gerekir. Yasaların izin verdiği ancak kamu vicdanının çok da benimsemediği durumlarda yasaları işaret etmek etik değildir. Aynı zamanda kendini çok iyi niyetli görerek işini daha iyi ve güzel yaptığına inanan bireylerin amaca ulaşmada farklı yollara sürüklenmesi de bunun gibidir. Kimsenin zarar görmeyeceğini düşünmek, şahıs için yapıldığını belirterek hareket etmek gibi yalanlarla etik olmayan işleri yapmak davranışları kendince meşrulaştırma çalışmalarıdır.

1.10 Eğitimde Etik

1.10.1 Eğitimde Etiğin Önemi

Eğitim, insanı doğumdan ölüme kadar etkileyen ve bir şekilde sokmaya çalışan bir süreçtir. Etik ise insanın ne yapmalıyım? Nasıl yapmalıyım? Sorularına vermeye çalıştığı yanıttır. Eğitim ve etik arasında bu anlamda zorunlu bir ilişki vardır (Aydın, 2006). Her tür eğitim etkinliğinde temel olarak dört boyut üzerinde durulması gerekmektedir. Bu boyutlar; “amaç”, “kapsam”, “yöntem” ve “değerlendirme” dir. Niçin sorusunun cevabı amaç, ne sorusunun cevabı kapsam, nasıl sorusunun cevabı

yöntem, ne oldu sorusunun cevabı ise değerlendirme boyutundaki bilgilerle cevaplanır (Aydın, 2006).

Okullar, öğrencilerimizin mutlu, sağlıklı, huzurlu bir ortamda kendilerini özgürce ifade ettikleri bir yer olarak belirlenen kurumlardır. Ancak tersi durumların görüldüğü kurumlar olması istenilmeyen bir durumdur. Küçük düşürülen, azarlanan, şiddet uygulanan, kendini ifade etmesi kısıtlanan, notla tehdit edilen bir öğrenme merkezi olması, okulların eğitim kurumu olmasını uzak kılar. Bunun yanı sıra ezberci eğitim sistemi öğrencinin yaratıcı gücünün açığa çıkmasını, var olan zekâsını kullanmasını engellemektedir. Çünkü bireylerin zekâ gelişimi genetik olduğu gibi çevresel faktörlerle de desteklenmelidir. Bu anlamda okullar amaç, yapı ve işlev bakımından etik tartışmalarına konu olmaktadır.

Okullarımız, demokrasinin, insan haklarının, özgürlüğün ve onun sınırlarının, her türlü sevgi, saygı ve hoşgörü tutumlarını pekiştiren kurumlar olması gerekmektedir. Körü körüne itaat ve disiplinin olduğu kurumlar olmamalıdır. Öğrenciler sorgulamayı bilen, eleştirel düşünebilen, yaratıcı zekâsını açığa çıkarabilen ve kullanabilen, iyi bir vatandaşlık bilincini elde edebilen birey olarak yetiştirilmelidir.

Ayrıca topluma ve kendisine faydalı, hayattan zevk alan, beceri sahibi insan olmaları için çocuklarımıza şunları da kazandırmalıyız:

- a. Ait olma ve kendini önemli hissetme duygusu
- b. Yeterli olduğuna ilişkin algı ve sezgiler
- c. Kişisel güç ve özerklik sahibi olma
- d. Kişisel mutluluk için olduğu kadar topluma katkıda bulunmak amacıyla kullanılan toplumsal ve yaşamsal beceriler (Yiğittir, 2009).

Toplumun bireylerine neyin ne kadar öğretileceği konusunda karar verilmesi ve bu kararların toplumun ve bireylerin yararına uygun olmasının sağlanması eğitimin kapsam boyutundaki etik tartışmalarının önemli bir noktasını oluşturmaktadır (Aydın, 2006).

Kohlberg öğrencilere ahlaki ikilem içeren hikâyeler vererek onların ahlaki yargılarını ortaya çıkarmıştır. Bu yaklaşımda öğretmenin rolü, ahlaki ikilemlerin bulunduğu örnekler vererek öğrencilerin kendi çıkmazlarını çözmelerine yardım etmektir. Öğretmen bunu yaparken her öğrenciyi ahlaki ikilemle karşılaştırır ve diğer öğrencilerin verilen örnek olayla ilgili söylediklerini duyma fırsatı verir. Bu

yaklaşımında amaç öğrencilerin zihnine seçilmiş değerleri yerleştirmek değildir (Akbaş, 2008).

Çok hızlı değişen ve gelişen dünyada değişimin hızı insanların başını döndürmektedir. İnsanlar dönüşümün hem öznesi hem de hedef kitlesi durumunda olduklarından aile ve toplumsal sınıfların sınırlı dünyası ile değişimin sunduğu pırıltılı ve farklı dünya arasında sıkışıp kalmışlardır. Bu toplumsal kıskacıta yetişkinler geleneğe ve geleneksel değerlere sığınırken, gençler için böyle bir sığınağın dikkate alınır bir yanı olmamıştır (Doğan, 2007). Bu olumsuzluğun önlenmesi için insanların kişiliğinin oluşmasında etkili olan değerlerin eğitime önem verilmesi gerekmektedir. Çünkü değerlerin kaybı veya zarara uğraması, kişiliğin ve benliğin sarsılmasına ve güvensizlik hislerine sebep olmaktadır. Bu durumda insan her şeyin sona erdiğini düşünmekte ve kendisini yalnız hissetmektedir (Yiğittir, 2009).

Etik eğitimi; bireyin kendisinde görülmesi beklenen kişisel memnuniyetini kazanması için sosyal yaşamına katkı sağlayan bilgi, beceri, davranış ve tutumları elde etmede insanlara yardımcı olmayı hedefleyen bilinçli bir eğitimidir.

Değerler eğitiminde öğrencilerin okullarda davranışlarının değerlendirilmesi, okulların sosyal ve kişisel gelişmeye etkisinin kanıtı olarak neyin kabul edileceği ve okullarda öğrencilerin gelişmelerini sağlayan değerlerin nasıl ölçüleceği ve okullarda hangi değer ve davranışların geliştirilmesi gerektiği üzerinde çalışılması gerekmektedir (Yiğittir, 2009).

1.10.2 Etik Eğitiminin Gerekliliği

Ülkemizde ve dünyada son yıllarda uygulanmaya başlanan etik değer eğitimi toplumlar son derece önemli bir ihtiyaç olduğu kabul edilmiştir. Çünkü etik değerler, insan ilişkilerinin düzenlenmesinde yön gösterici rol oynar. Davranışlarımız kabul edilen bu etik algılarla şekillenmektedir. İnsan sadece zekâsıyla hareket ederse ürettiklerinin bir kısmının insanlığa zarar verdiğini görmekteyiz. Bilişim çağımızda iletişimi sağlayan telefonların teknolojinin gelişmesiyle çok dinlenmesi ve bu konuşmaların kişilere şantaj olarak kullanılması sosyal alanda insanların yara almasını sağlamaktadır. Bu nedenle insanların isteklerine bir sınır konulmadığında tehlikeli olabilmektedirler. Bu sınırlandırmayı da ancak etik değerler koyabilir. Bunun sonucu olarak da etik değer eğitiminin tüm

ülkelerin eğitim sisteminin omurgası olmak zorunda olduğu bilinmeli ve önem verilmelidir.

Eğitim kurumlarındaki programlara baktığımızda temelde öğrencinin akademik ve sosyal gelişimine göre programlanmıştır. Öğrencinin hayata hazır duruma gelmesi, kendi ayakları üzerinde durabilmesi, problemleri çözme becerisini kazanması, toplumla kaynaşması gerekli olan kendine özgü kişiliğin oluşması ve ahlaki ilkelerin gelişimi için yeterince eğitim imkân tanınmamıştır. Basmakalıp, ezberci eğitim yetişen birey temel etik ilkelere uzak kaldığı zaman toplum içinde hayatta kalması zorlaşacaktır. Bunun sonucunda mutsuz ve başarısız, sorunlu bir birey olarak toplum içinde yer alacaktır.

1.10.3 Öğretmenlik Meslek Etiği

Öğretmenlik ve etik birbirine çok yakın kavramlardır. Bunlar birbirinden ayrı düşünülemezler. İdeal bir öğretmen, yalnız kusursuz öğretme yetenekleri ile değil, aynı zamanda yaşama biçimi ile de örnek alınacak ahlaki bir modele dönüşür. Yani bu anlamda öğretmen, öğrettiklerini örnek olarak yaşayan ideal biridir (Aydın, 2006).

Eğitim – öğretimin etik değerlerden bağımsız olması düşünülemez. Bu nedenle okullardaki yönetici ve öğretmenlerin yetiştirilmesi sırasında etik değerlerin çok iyi kavratılıp benimsetilmesi gerekir. Öğretmenliğin derste sadece kendi branşına ait konuları anlatıp dersi tamamlaması olmadığı bilinciyle hareket etmesi düşünülmelidir. Bir matematik öğretmenin Pisagor bağıntısını anlatması öğretimden başka bir şey değildir. Hâlbuki öğretmen öğrencilerine, velilerine ve çevresinde bulunanlara olaylar karşısında nasıl davranılması gerektiği hususunda da örnek olmalıdır. Belirleyici bir model olarak algılanmalıdır. Öğretmen sadece bilgi aktaran değil, aynı zamanda toplumun değerlerinin kazandırılmasını sağlamak için çaba sarf edendir. Bu nedenle öğretmenlik mesleğini yapan bireylerin toplumun etik değerleri doğrultusunda hareket etmesi herkes tarafından beklenir. Öğretmenlerin aşağıda belirtilen öğretmenlik mesleğinin etik ilkelerini taşıması gerekir.

Profesyonellik: Her öğretmenin işinde profesyonel olması gerekir. Bunun içinde öğretmenlik mesleğinin standartlarına sahip olmalıdır. Alanı ile ilgili bilgi ve becerilere eksiksiz sahip olmalıdır. Verdiği hizmeti kusursuzca yapmak için kendine

ait yeteneklerini sonuna kadar kullanmalı ve kendini sürekli geliştirici eğitimlere katılmalıdır. Yaşadığı çağın yeniliklerini mesleğine uyarlamalıdır.

Sorumluluk: Her meslek sahibinin görev alanıyla ilgili sorumlulukları vardır. Eğitim –öğretim hizmetini sunan öğretmenlerin sorumlulukları toplumun yapısıyla çok yakından ilgili olması sebebiyle daha çok önem arz etmektedir. Öğretmenlerin davranışları öğrencilere yansıdığından topluma karşı kendilerini sorumlu hissetmelidir.

Adalet: Öğretmenler her türlü davranışlarında, sınıf içi ve dışındaki faaliyetlerinde, ilişkilerinde öğrencilerin tamamına adaletli olmalıdır. Bazı öğrencilerle daha fazla ilgilenmek, sınıf içinde daha fazla söz hakkı vermek, adaletli davranışlardan değildir.

Eşitlik: Öğretmenler her öğrencisini aynı eşitlikte görmelidir. Bazı öğrenciler daha zeki olabilir. Ders işlerken zeki ve başarılı öğrencilerle dersi işlemek, diğerleriyle çok fazla ilgilenmemek eşitsizliktir. Ya da öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarına göre davranılması da eşitsizlik örneğidir. Doktor çocuğunun sınıf içi ve dışında diğerlerinden farklı işleme tabi tutulması buna bir örnektir.

Güvenli Ortam: Öğretmenlerin en temel etik sorumluluklarından biri de sınıf ortamında düzen ve disiplini sağlayarak, öğrenci sağlığını ve güvenliğini tehdit edecek her türlü unsurun ortadan kaldırılmasını sağlamaktır (Aydın, 2006).

Yolsuzluk Yapmamak: Öğretmenlik mesleğini yaparken kendisine kişisel çıkar sağlamak amacıyla yapılan tutum ve davranışlar yolsuzluk yapmaya örnek verilebilir. Kendi öğrencisinin ders notlarını düşürerek özel ders almaya zorlamak, kaynak kitap veya materyali bahane ederek zorla öğrenciye satarak ticaret yapmak, öğrenci velisinin dükkânından borca alış-veriş yaparak onu ödememek gibi davranışlar etik olmayan davranışlardır.

Dürüstlük ve Doğruluk: Öğretmenler görevlerini icra ederken dürüstlük ve doğruluklarından kesinlikle taviz vermemelidir. Kişisel çıkarları, öğrenci ve velilerin sevgilerini kazanmak, onlara hoş görünmek amacıyla da olsa doğruluk ve dürüstlükten ödün verilmemelidir.

Tarafsızlık: Öğretmenlik mesleğini yürüten bireylerin öğrencilerle olan her türlü temaslarında tarafsızlık ilkesini ihlal etmemesi gerekir. Siyasi düşüncelerini, dini görüşlerini, velilerin sosyo-ekonomik durumlarını göz önünde bulundurmamalıdır.

Mesleki Bağlılık: Öğretmenler mesleklerine bağlılıklarını sürekli canlı tutmalıdırlar. Kendilerini tükenmişlik sendromlarından uzak tutmaları gerekir. Enerjilerini yitirmemek için sürekli kendilerini geliştirmeli ve mesleklerindeki yenilikleri takip etmelidirler. Kendi alanlarına ait yayınları, psikoloji ve sosyolojik yayınları, eğitim ile ilgili araştırma, seminer, konferans ve hizmet içi eğitimleri takip etmelidirler.

Saygı: İnsanoğlunun değeri saygı göstermek ve görmekle artar. Öğretmenlerin de görevlerini yaparken okulda bulunan tüm personele, öğrencilere ve velilere saygı göstermesi gerekir. Öğretmen arkadaşı hakkında küçük düşürücü, alay edici söz ve davranışlardan kaçınmalıdır. Öğrencilerden saygı görmek isteyen öğretmen, aşağılayıcı sözlerden, dayaktan ve şiddetten uzak durmalıdır. Velilerle konuşmalarda, herkesin içinde öğrenci hakkında olumsuz ve küçük düşürücü sözlerden, davranışlardan kaçınılmalıdır.

Hoşgörü: İnsanlarla iletişim kurma sırasında ortaya çıkan bir olguyu ifade eden hoşgörü; affetme, kusura bakmama, farklılıkları anlayışla karşılama ve düşünceleri karşılıklı anlayış içerisinde tartışabilme gibi anlamları içerir. Karşılaşılan olayların ve çeşitli düşünceleri farklılıklarıyla ele alarak kuralların daha esnek uygulanmasını gerektirir. Hoşgörünün asıl amacı, karşımızdaki bireyi istediğimiz gibi olmaya zorlamak değil; özgür iradesiyle kendi istediği gibi olma ve yaşama imkânını vermektir.

1.10.4 Eğitim Yöneticilerinde Etik

Eğitim yöneticiliği, Eğitim Bakanından başlayarak hiyerarşik yapıda okul müdürlüğüne kadar inen yöneticiliğin tamamını kapsar. Bu nedenle eğitim yöneticisi olan bireyin toplumun tüm kesimleri tarafından yasalara uyması kadar mesleki etik ilkeleri benimseyip uygun davranışlar sergilemesi beklenir. Sahada eğitim – öğretimi en çok temsil eden ve muhatap alınan okul müdürleridir. Çünkü öğrenci ve velilerle en sıcak teması bunlar yapmaktadırlar. Bu nedenle okul müdürlüğü görevini herkes yerine getiremez. Uzmanlık bilgisi, olaylar karşısında çözüm odaklı ve herkesi memnun edebilecek hızlı karar verme yetisinin bulunması, sorunları çözerken yasal çerçeve ve bilimsel düşünebilmesi ve standart davranışları sergilemesi gerekir.

Türkiye’de okul müdürlüğü görevine atamalar farklılıklar göstermiştir. 23.09.1998 tarih ve 23172 sayılı Resmi gazetede yayınlanan “Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirmelerine İlişkin Yönetmelik” ile Eğitim yöneticilerinden olan Şube Müdürleri ve okul müdürleri seçme sınavına tabi tutularak göreve gelmeleri hükme bağlandı. Müdür yardımcılığı görevini yapmak isteyenler ise 2005 yılından itibaren seçme sınavına tabi tutuldu. Zamanla bu yönetmelik hükümleri çeşitli şekillerde değişikliğe uğramasına rağmen seçme sınavı ile göreve gelmeler devam etmektedir.04 Ağustos 2013 tarihindeki değişikliklerle okul müdürleri, yazılı seçme sınavının %70’inin yanında sözlü sınavından aldıkları puanların %30’u ve Ek-2 de belirtilen puanların toplamına göre atamaları yapılmıştır. 14 Mart 2014 tarih ve 28941 sayılı resmi gazetede yayınlanan kanunla okul müdürlerinin görevlendirilmesi İl Milli Eğitim Müdürünün teklifi üzerine, müdür başyardımcısı ve yardımcıları ise okul veya kurum müdürünün inhası ve İl Millî Eğitim Müdürünün teklifi üzerine Vali tarafından dört yıllığına görevlendirilecektir. Bu kanunla okul müdürü kendi ekibiyle uyumlu bir çalışma ortamını yakalayabilir. Dört yıllık görev süresi biten yöneticiler tekrar görev alabileceklerdir.10 Haziran 2014 tarih ve 29026 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmelikteki Ek-2’de belirlenen değerlendirmelerinden en az 75 puan alması gerekmektedir. Değerlendirmenin paydaşlarında İl/İlçe Millî Eğitim Müdürü, iki tane şube müdürü, okul aile birliği başkanı ve yardımcısı, en kıdemli ve en kıdemsiz öğretmen ile öğretmenler kurulunda seçilen iki öğretmen ve okul meclis başkanı bulunmaktadır. Her bir değerlendiricinin kendine özgü değerlendirme kriterleri ve puanı mevcuttur. İlk defa atanacak okul müdürü ise mülakata tabi tutulacaktır. Mülakat sonucunda 70 ve üzeri puan alanlar başarılı sayılmaktadır. Münhal bulunan okulları tercih etme hakkına sahip olmaktadır.

Okul müdürü sadece yasaları bilen ve uygulayan değildir. Öğretmen, memur, hizmetli, öğrenci, veli ve sivil toplum kuruluşları tarafından davranışları ve icraatlarıyla lider kabul edilen durumdadır. Karar verme sürecinde etik değerleri göz önünde bulundurarak hareket etmesi gerekir. Etik sonuçlara ulaşmayı hedef almalıdır.

Okul yöneticisinin eylemleri, demokratik bir toplumun değerleri ile bütünleşmeli ve evrensel etik ilkeler tarafından yönlendirilmelidir. Etik ilkeler, toplumun bütün üyelerine saygılı olmayı, farklı kültürlerle ve düşüncelere karşı hoşgörüyü, kişilerin eşitliğinin kabul edilmesini ve kaynaklarının adil olarak

dağıtılmasını içerir. Bütün toplum üyelerine saygıyı, farklı kültür ve düşüncelere hoşgörüyü, bireylerin eşitliğini, kaynakların eşit dağıtımını sağlamalıdır (Aydın, 2006).

Okul müdürleri kurumlarının vizyon ve misyonunu iyi belirlemelidir. Belirlediği vizyon ve misyonu üyelere gerekçeleriyle belirtmelidir. Hatta misyon ve vizyonu belirlerken üyelerin görüşlerini alarak onların da benimsemelerini sağlamalıdır. Eğitim yöneticisi olarak idarecilerin aldığı tüm kararlar okul etik havasının oluşmasını sağlamaktadır. Bu sebeple her okulun havası bulunduğu üyelere göre değişebilmektedir. Misyon ve vizyon belirlenirken okulun varlık sebebi, öğrencilere ve topluma karşı sorumluluk sınırlarının tespiti, başarılmak istenenlerin neler olduğu açık bir şekilde vurgulanmalıdır. Bunlar yapılırken eğitim yöneticisi her aşamada ayrımcılıktan kesinlikle uzak durmalıdır. Mesleki alanda zayıf öğretmenler varsa onların morallerini bozmadan yetişmelerini sağlama okul müdürü ve yardımcılarının üzerine düşen en önemli görevlerdir. Çünkü öğretmen hakkı kadar öğrenci hakkı da eğitimde ihmal edilmemesi gereken bir noktadır. Buna dikkat edilmediği takdirde toplumla olan ilişkilerde sorunlar meydana gelir. Halbuki iyi bir okul yöneticisi toplumla okul arasında iyi bir iletişim kurabilmelidir. Toplumla okulu çatıştırmaya noktaya getirmemelidir. Toplumun değerleriyle bütünleşen okul toplumunu yaratan havayı benimsetici rollerde bulunmalıdır. Kararları alırken, doğru ve toplumun istediği kararlarla birleştirebilmelidir. Tabii okul üyelerinin ihtiyaçlarını göz önünde tutmalıdır. Bu sayede üyelerin moral seviyeleri yüksek tutulur.

Ülkemizde öğrencilere kitaplar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bedava verilmektedir. Okul idarecileri okulda kaynak kitap ve dergi satışlarına girmemeliler. Bu tip durumlarla çıkar sağlama etik ilkelerle bağdaşmayan davranışlardır.

Okullar öğrencilerin güvenli buldukları mekanlar olmalıdır. Uyuşturucu satıcılarının bilhassa gençleri kandırarak kullanmaları ve pazar oluşturmaları daha kolaydır. Gençlerin günlerinin büyük bir bölümü okullarda geçtiğinden, okul çevresi uyuşturucu tacirleri tarafından cazibe merkezi olmaktadır. Okul yöneticileri bunlar karşısında çok dikkatli olarak gerekli önlemleri almada lider konumundadır. Güvenlik kuvvetleriyle işbirliği yapma, velileri bu konularda uyarması ve önlem alıcı projeleri paylaşması gerekir.

Okul idaresinin kılık kıyafetleri belli bir mağazayla anlaşılıp öğrenci velilerini kılık kıyafeti belli yerlerden almaya zorlamak toplumla okul arasında çatışma sebebi olabilmektedir. Bu tip davranışlar sonucunda veliler tarafından okul müdürüne avantaj sağlandığı gibi iddialar ortaya atılmaktadır. Bu da okul müdürüne olan güvenin sarsılmasına neden olmaktadır.

1.10.5 Okulun Örgütsel Yapısı

Örgütler, insanların tek başlarına gerçekleştiremedikleri amaçlarına ulaşmalarını; gerçekleştirebildiklerini de, daha etkili ve verimli bir biçimde başarmalarını sağlayan, toplumsal yaşam kadar eski, sosyal bir bulgu ve araç niteliğini taşır (Baransel, 1993).

Örgüt amaçlarının etkili ve verimli olarak gerçekleştirilmesi maksadıyla, planlama, örgütleme, yürütme, koordinasyon ve kontrol fonksiyonlarına ilişkin, kavram, ilke, teori, model ve tekniklerin, sistematik ve bilinçli bir biçimde, maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümüne yönetim adı verilir (Baransel, 1993).

Örgüt kuramlarını üç grupta toplayabiliriz. Bunlardan birincisi klasik kuramdır. Klasik kuramın başlıca düşünürleri, Taylor, Mooney, Reily, Brech ve Allen'dir. Bu düşünürler örgütün yapısıyla ilgilenmişler ve dört birimde toplamışlardır:

- a. Uzmanlaşma ve birimleşmeye yol açan iş bölümü
- b. Yetki ve sorumluluk kavramlarını içeren emir birliği ve zinciri.
- c. Örgütün şemasını oluşturan sistem ve kalıbını belirleyen yapı.
- d. Amirin alt basamaklıların sayısı ve yapısını, çalışmasını sağlayan kontrol alanı.

Klasik kuramcılar, çalışan insanların davranışlarını ele almadıklarından yeterli verimi sağlayamamışlardır. Bunun sonucunda verimliliği artırmak için insan davranışlarını ele alan kuramcılar ortaya çıkmıştır. Örgütte insan ilişkilerine önem veren neoklasikçiler; Elton Mayo, Gardner, Moore, Davis'dir. Bu kuramcılar klasikçilerin belirlediği dört unsuru benimsedikleri gibi özel yaşamın ve davranışların verimlilikte örgüte yansıyan etken olduğunu savunmuşlardır. Ancak örgütte yönetimle davranışın birleşmesini sağlayamadığından sistem görüşünü önemsememiştir. Simon, March, Haire ve Marschak gibi düşünürler modern kuram

dediğimiz sistem görüşünü benimsemişlerdir. Bu görüşe göre örgüt birbirini etkileyen unsurlardan oluşur.

Bu görüşe göre örgüt incelemesinde sistem çözümlemesinden yararlanmayı gerektirmektedir. Böyle bir çözümlenmede ele alınması ve cevaplandırılması koşul olan sorular; sistemin amaçları, stratejik parçaları, bu parçaların birbirine bağımlılığı ve bu parçaları kaynaştırma süreci etrafında toplanır (Bursalıoğlu, 2013).

Özel çevre olan okulun görevi, çocuğa gerçek çevreyi kolaylaştırıp, dengeyi sağlayarak öğretmektir. Bunu en iyi yapacak olan okul yöneticisidir. Çevreyle iyi ilişkiler kurarak okulla çevreyi uyumlu hale getirmelidir. Okul, çevresinde ilişki kurduğu tüm örgütlere yön vermektedir. Bu nedenle toplumdaki kültür değişimini sağlamakta önde gelen örgüt olmaktadır.

Bursalıoğlu'na göre okulun örgüt olarak üç özelliği vardır. Okulun örgüt olarak en önemli özelliği, hammaddesinin toplumdan gelen ve topluma giden insan olmasıdır. Bu nedenle okulu sosyal sistemlerin içerisinde görmemiz yanlış olmayacaktır. Sosyal sistem olarak işlem gören okulda insan ilişkileri büyük önem taşır. Okul yöneticisi, daha çok informal bir ortam içinde çalışmak, yetkiden fazla etki yollarına başvurmak ve davranış bilimlerinde iyi yetişmiş olmak zorundadır.

Okulun örgüt özelliklerinden ikincisi, okulda çeşitli değerlerin bulunması ve çatışmasıdır. Okulun başlıca görevi, içinde olduğu kadar dışında da çatışan bu sosyal, politik ve ekonomik değerleri uzlaştırmak ve dengeleştirmektir. Okul bireyin topluma uymasını sağlamak için kurulmuş bir örgüt olduğundan, toplum koşullarını bireye açıklamak zorundadır.

Üçüncü özellik olarak, okul denilen, örgütün ürününü değerlendirme güçlüğü gelir. Okulun amaçları diğer örgütlere oranla daha karmaşık ve çatışkındır. Bu karmaşıklık bir yandan eğitimcilerin eleştirilmesini artırmaktadır. Daha önemlisi, okulun değerlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Bir öğretmenin bu amaçların gerçekleşmesine ne derece katkıda bulunduğunu ölçmek güçtür. Ayrıca öğretim eylemi ve ürününü gözleyebilmek olanağı sınırlıdır. Okuldaki hatayı düzeltecek olanların başında, ana-baba ve öğretmen gelmektedir. Çünkü okul çevreden çevrede okuldan tamamen bağımsız olamaz.

1.10.6 Okul Yönetimi ve Yöneticiler

Okul yönetimi müdürün sorumluluğunda müdür yardımcılılarıyla beraber gerçekleşir. Ülkemizde okul yöneticileri atama ile geldiğinden statü lideri olan amirdir. Fakat çevredeki gruplarla olan diyaloglarıyla iç ve dış dengeleri sağlamalıdır. Bunun yanında göreviyle ilgili her türlü teknik bilgilere sahip olmalıdır. Bunu sağlayan müdür lider olarak çalışanları, okulun amaçlarına ulaşmasını sağlayacak yönde harekete geçirebilecektir.

Yöneticiler okuldaki personellerle olan anlaşmazlıklarında dostça ve babacan davranmalı, dışarıya taşımamalıdır. Yöneticiler astları veya üstlerine karşı demokratik davranmalıdır. İletişim mümkün olduğunca aracısız yapılmalıdır. Aksi halde müdür kanun ve yönetmeliklerle hareket eden tek adam statüsüyle algılanacaktır. Örgüt olarak okulun formal yapısının yanında informal yapısının öğretmenlerce benimsenmesi için yönetim sürecine öğretmenlerin de katılımı gerekir. Öğretmenler kurulunda alınan kararların uygulanabilir olmasına dikkat edilmelidir. Alınan kararlar uygulandığı sürece öğretmenin okula ve görevine bağlılığı, yöneticiyle olan diyalogu artar. Böylece okulun havası olumlu yönde değişir ve personelin morali yükselir.

Okul yönetimi, bir bakıma eğitim yönetiminin sınırlı bir alanda uygulanmasıdır. Bu alanın sınırlarını genellikle, eğitim sisteminin amaçları ve yapısı çizer. Eğitim yönetimi nasıl yönetimin eğitime uygulanmasından meydana geliyorsa, okul yönetimi de eğitim yönetiminin okula uygulanmasından meydana gelmektedir (Bursalıoğlu, 2013). Okul, çevre ve toplumu yakından ilgilendiren sosyal olgunun merkezinde bulunur.

Yönetimin görevi, örgütü amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Okul yönetiminin görevi, okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır. Okul yönetiminin önemini ayrıca, okul yöneticisinin yetki ve sorumluluğu da belirtir. Yönetimin çok yönlü tanımları, yöneticiye çok yönlü yetki ve sorumluluklar yüklemiştir bulunmaktadır. Bunlar okul yönetiminin değerini yükselttiği kadar, önemini de artırmaktadır (Bursalıoğlu, 2013).

Eğitim yönetimi okulun eğitim – öğretimle ilgili belirlediği çerçevenin uygulanmasını okul yöneticisinin bilgi, beceri ve kabiliyetlerine bırakır. O nedenle okul yöneticisi uygulamalar sonucundan yetkiler ölçüsünde sorumlu tutulmalıdır. Okul yöneticisinin eğitim planlaması, ölçme değerlendirme ve rehberlik gibi

eğitimle ilgili alanlarda bilgi ve beceri sahibi olması gerektiği gibi okul yapısı, personel yönetimi ve davranış bilimleri gibi yönetimi ilgilendiren alanlarda da bilgi ve beceri sahibi olması gerekir. Çünkü eğitim yönetimi birçok yönetim alanının görevleriyle iç içedir ortak yönleri vardır. Eğitim yöneticisinin ekonomi yönetimi, sağlık yönetimi, iş yönetimi, psikoloji yönetimi gibi alanlara yabancı olmaması gerekir. Ancak bu alanlarda da derinleşmiş bilgiye sahip olmasını beklemek de doğru değildir.

Okul yönetimi okulu amaçlarına uygun olarak yaşatmak için okul ve çevresindeki insan ve madde kaynaklarını en verimli biçimde kullanmalıdır. En verimli kullanmanın ölçüsü ise; kaynakları imkânlar ölçüsünde en az maliyetle en yüksek verimi almaktır.

Asıl liderlik, örgütsel olmaktan çok, kurumsal liderliktir. Örgüt lideri örgütü fizikî ve maddî bakımdan geliştirir. Halbuki kurum lideri, kurumsal değerler yaratır ve gerçekleştirir. Kurumlara, tarihsellik, kimlik ve dinamizm kazandırır. Etkili liderlik, gerçeğe dönük liderliktir. Etkili lider, kendini ve izleyenlerini hatasız değerlendirir, grubun amaçları ile izleyenlerin gereksinimlerini dengeleştirir, ortamın sorunlarını gözünde büyütmeden veya küçültmeden çözümlenmesi gerekeceğini bilir. Toplumsal sorunun çözümüne liderin katkıda bulunduğu davranışlar, etkili liderliği örnekler. Atatürk'ün karatahta önünde başöğretmenlik yapışı, etkili liderliğe örnek gösterilebilir (Bursalıoğlu, 2013).

Etik (moral) liderlik; belirli etik değerlere ve ilkelere ön planda sahip olmaya dayalı olan liderlik yaklaşımıdır. Etik liderliğin gösterilebilmesi için ortamın uygun olması ve lideri izleyenlerin de aynı değerleri, ilkeleri benimsemesi gerekir. Liderlerin görevlerinden biri de kurumsal bir etik anlayışının oluşturulmasını sağlamaktır. Bu kurumsal etik anlayışını hazırlarken; etik ilkeleri herkesin bir numaralı sorunu haline getirmelidir. Herkesi bu konuda sıkı çalışmaya özendirilmelidir. Bu ilkelere aktif bir ilgi duymayı sağlamalıdır. Etik davranış sergileme ile performans arasındaki ilişkiye dikkat etmelidir. Açık bir iletişim tarzı sergileyip davranış ve eylemleriyle örnek olmalıdır. Etik liderin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (MEB, 2006).

- a. Söylediği gibi davranmak
- b. Tutarlı olmak
- c. Yol gösterici olmak
- d. Motive edici olmak

- e. Güven vermek
- f. Tarafsız ve geniş görüşlülük
- g. Yaşamsal bir rol oynamaktır.

1.10.7 Öğrencilerin Okuldaki Hak ve Sorumlulukları

Öğrenciler okullarımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Öğrencinin olmadığı bir okulun varlığından söz edilemez. Bu nedenle eğitim hizmetinin sunulmasında etik ilkelerin en önemli parçasını öğrenci hak ve sorumlulukları oluşturur. Öğrencilerin okuldaki başlıca hak ve sorumlulukları şunlardır (Aydın, 2006):

1. Öğrenme hak ve özgürlüğü
2. Her türlü ayrımcılıktan ve tacizden korunma hakkı
3. Kabul edilmiş standartlar ve politikalar dışında her türlü önyargı, kişisel uygulamalardan uzak biçimde, uygun ve adil olarak değerlendirilme hakkı
4. Yasal sınırlar içinde düşünce ve düşüncelerini açıklama özgürlüğü
5. Kendisine ait gizli bilgilerin uygunsuz biçimde açıklanmasından korunma hakkı
6. Okuldaki bütün akademik çalışmalara yetenekleri ve kapasitesi ölçüsünde katılma hakkı
7. Her türlü öğrenci kuruluşlarına üye olmak ve öğrencilerin yönetime katılmasını sağlayan uygulamalara katılma özgürlüğü
8. Öğrenme özgürlüğünü sağlamak için gerekli olan çevre koşulların korunmasına saygı göstermek ve sorumluluk almak.
9. Bütün sınıflarda akademik standartların korunmasından sorumlu olmak.
10. Topluma hizmet etmek ve başkalarını taciz ve ayrımcılıktan koruma yükümlülüğü.
11. Kendisine ve başkalarına saygı gösterme yükümlülüğü ve başka insanların iyiliği için kendini sorumlu hissetme.

Öğrenciler geçerli bir mazereti olmadıkça okula devam etmelidir. Son yapılan değişiklikle bir lise öğrencisi mazeretsiz 10 (on), toplamda 45 (kırk beş) günden fazla devamsızlık yaptığında sınıf tekrarı yapacaktır. Aynı zamanda derse zamanında ve dersin materyalleriyle girmelidir. Okulda bulunan kurum ve diğer öğrencilerin şahsi eşyalarına saygı göstermek, onlara verdiği zarardan dolayı sorumluluğunu yerine getirmelidir. Eğitim – öğretim hakkında İyi bir şekilde

yararlanabilmesi için derslere hazırlıklı gelmelidir. Okulla velinin bağı güçlendirici her türlü iletişim aracılığını zamanında ve okul – veli arasında gerçekleşen mesajları koruyarak ailesine ulaştırmalıdır.

1.10.8 Velilerin Okuldaki Hak ve Sorumlulukları

Veli okulun üçlü sacayağından biridir. Öğrencilerin eğitimde başarıya ulaşmalarında velilerin katkısı çok büyüktür. Okul – veli ilişkisi ne kadar güçlü olursa öğrencinin başarısı o oranda artığı görülür. Bu nedenle velinin okuldaki her türlü toplantılara, etkinliklere katılması hak ve sorumluluklarındandır. Öğrencisinin sağlıklı ve güvenli ortamda ne kadar eğitim gördüğünü bilmesi bir velinin en temel haklarındandır. Öğrencinin derslerindeki akademik başarısı, davranışları, ayrımcılıktan uzak eğitim alıp almadığını bilmesi için bilgi edinme hakkına sahiptir. Bunun içinde yönetici ve öğretmenlerle yasal çerçevede, başkalarının eğitim hakkına zarar vermeden, kişilik haklarına saygı duyarak iletişim kurmalıdır. Toplantı veya görüşme çağrılarında zamanında katılmalıdır.

Öğrencilerin okula gelmeden önce beslenmelerinin sağlanması veli sorumluluğundadır. Veliler buna dikkat etmediğinde öğrenci okula aç gelebilmektedir. Bu da öğrencinin derse yeterli ilgiyi göstermemesine sebep olur. Başarıya ulaşma etkenlerinden biri yeterli ve dengeli beslenme, günlük düzenli uyku uyuyabilmedir.

Öğrencilerin okulda katıldıkları etkinlik ve yarışmalardan velilerin bilgi sahibi olması gerekir. Veliler de öğrencinin psikolojik ve sosyolojik gelişmesine etki eden bu tip etkinliklere mümkün olduğunca izin vermelidir. Çocuğun ruhsal gelişimi konusunda okul rehberlik ve psikolojik danışmanı ile sıkı iletişimde bulunup gerekenler el birliğiyle yapılmalıdır. Veli, katılımlarında gönüllülük esasına dayalı ve içinden gelerek yapmalıdır.

1.10.9 Okul Toplum İlişkisi

Eğitimin vazgeçilmez merkezlerinden olan okullar toplum yararı için hizmet vermektedir. Öğrenci okuldan aldığı hizmetle topluma en üst düzeyde yararlı birey olarak yetişmelidir. Siyasi erklere göre değil çağdaş düşünebilen, sorgulayan, yapıcı eleştirilerde bulunabilen, ileriye görebilen toplum insanı birey olarak

yetiştirilmelidir. Eğitim uzun vadeli olduğundan en maliyetli bir yatırımdır. Bu nedenle okul kaynakları öğrenciyi kabiliyet ve yetenekleri ölçüsünde en yüksek seviyeye yetiştirmede kullanılmalıdır. Topluma, doğaya zarar verici faaliyetlerden kaçınmalıdır. Çevrenin güzelleşmesini sağlayan projeler üretmelidir. Okulda yapılan etkinlikler toplumdaki bireylerden takdir toplamalıdır. Velileri okuldan soğutucu, yıpratıcı, üstlerinden gelemeyecekleri şekilde yük olan etkinliklerden uzak durulmalıdır. Toplum okullarda, etik ilkeleri benimsemiş eğitimcilerin bulunmasını istemektedir. Öğrencilerde değerlerin özdeşleşmesini bu özellikteki eğitimcilerin sağlayacağına inanılmaktadır.

Lickona (1992), karakter eğitiminin verilmesi sorumluluğunun sadece okullarda değil bütün toplumda olduğunu belirtmiş ve toplumların sorumluluklarını aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

1. Yalnızca erdemli insanlar özgür ve demokratik hükümete destek olabilirler.
2. İyi karakter kendiliğinden biçimlenmez. Öğretim surecine destek verilerek ve örnek öğrenme uygulamalarıyla uzun surede gelişir.
3. Çocukta geliştirilmiş iyi karakter ilk olarak ailenin sorumluluğundadır. Sonrasında toplumun, okulun, dini kurumların ve gençlere hizmet veren diğer grupların sorumluluğunda biçimlenir.
4. Vatandaş yetiştirme ancak etkili akademik öğretim ve karakter geliştirmekle mümkün olabilir.
5. Etkili karakter eğitimi ile olumsuz öğrenci davranışları azalır, akademik başarı artar ve gençler sorumluluklarını bilen vatandaşlar olur (Akbaş, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, çalışma grupları, verilerin toplanması, verilerin analizi ve değerlendirme teknikleriyle ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1 Problem Durumu

Yönetme ve yönetilme konusu tarih boyunca insanları en çok meşgul eden konular arasında yer almıştır. Yönetim için farklı yaklaşım ve ifadelerle yapılan tanımların ortak yönleri şöyle sıralanabilir:

- a. Örgütü saptanan amaçlara ulaştırma ve amaçlarına uygun biçimde yaşatma,
- b. İnsan ve madde kaynaklarını sağlama ve etkili biçimde kullanma,
- c. Örgüt için belirlenen politika ve kararları uygulama, işlerin yapılmasını sağlama,
- d. Örgüt çalışmalarını izleme, denetleme ve geliştirme (Taymaz, 2003).

Yönetim süreçleri; karar verme, plânlama, organize etme, iletişim sağlama, etkileme, koordinasyon sağlama, değerlendirme olarak ifade edilmektedir. Yönetim süreçleri içerisinde, her birisinin önem ve gerekliliği tartışılmaz olmakla birlikte, özellikle etkileme süreci, yöneticinin örgütünü amaçlar doğrultusunda etkili bir şekilde yönetebilmesi, sonuca sıfır hataya yakın ulaşabilmesinde insan ve madde kaynaklarını isabetli bir şekilde kullanabilmesinde farklı bir yer tutar.

Etkileme, yöneticinin mahiyetindeki tüm personele kurumun amaçlarını benimsetebilmesi ve çalışma ortamında moral ve motivasyonun yüksek tutulması noktasında son derece büyük önem taşır. Çalışanların iş yaparken moralleri her

zaman aynı olmaz. Çalışanların kurumun hedeflerine odaklanması, güdülenmesi gerekir. Farklı seçenekler arasından bir tercih yapma, çatışmaları yönetme gibi özellikler gibi durumlarda yöneticilerin tutum ve davranışları çok önemli olmaktadır. Bu etkenler yeterli eğitim ve deneyime sahip, liderlik özelliklerini taşıyan yöneticiler tarafından verilebilir. Okul, işlevi ve etkileşimde bulunduğu çevre, girdisi ve çıktısı gereği, açık bir sistemdir. Etrafında gerçekleşen olaylara ve etkenlere karşı son derece açık bir yapıya sahiptir.

Yönetim ve etik ilişkisi, özellikle son yıllarda üzerinde sıkça durulan bir ilgi alanı haline gelmiştir. Bunda en önemli etkenin, günlük yaşamda toplumsal ortamda meydana gelen olumsuzluklar ve bunların ancak eğitim yoluyla giderilebileceğine duyulan inanç olduğu ifade edilmektedir. Çalışmalar, etik kavramını insanların töresel ya da ahlaksal ilişkilerini, davranış biçimlerini ve görüşlerini araştıran bir felsefe dalı olarak tanımlamaktadır (Aydın, 2002).

Yönetici davranışlarının etik değerlerle örtüşmesi, okuldaki ortamın ve belirlenen vizyonun istenilen düzeye getirilmesinde önemli bir rol oynadığı görülür. Bu nedenle, öncelikle okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin ortak etik değer ve kurallar belirlenmesinde görüş birliğinde olmaları, belirlenen değerlerin öğrencilere ve okulun diğer paydaşlarına benimsetilmesinde tutarlı bir yol izlemeleri gerekir.

Okul yöneticileri ve öğretmenler, okul içinde ve dışındaki davranışlarında, özel yaşamlarında, okulları ile ilgili kararlarını almadan önce etik değerlere ve ilkelere uygunluğunu sorgulamalı, adalet, demokrasi, eşitlik, sorumluluk, saygı, sevgi, hoşgörü, nezaket, doğruluk, dürüstlük gibi etik ilkelerle uyumunu sağlamalıdır. Davranışlarında tutarlı olmalı, etik liderliğin tüm özelliklerini sergilemelidir.

Günümüz dünyasında çok hızlı değişimler olmaktadır. Değişen ve gelişen dünyada insanlar maddi ve manevi açıdan çok etkilenmektedir. Çünkü insanlar toplumsal yaşama muhtaç varlıktır. Her türlü etkileşime maruz kalmaktadır. Bu kısaca kalan yetişkin ve genç kuşaklar arasında arasındaki etkiler birçok olumsuzluğa neden olabilmektedir. Yetişkinler geleneksel değerlerle yaşamlarını sürdürmek isterken, gençler çağlarındaki gelişmelere göre dizayn etmek istemektedirler. Kuşaklar arasındaki çatışmanın önlenmesi için etik değer eğitiminin verilmesi önem arz etmektedir. Bireyin benliğinin ve kişiliğini gelişmesi, olgunlaşması etik eğitimle gerçekleşecektir. Dünyadaki değişme ve gelişmelerle toplumun entegre olması da bu eğitimin sayesinde gerçekleşecektir. Bu konuda

uluslararası boyutta Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi de daha iyi bir eğitim için etik değerlerle ilgili üyelerinden faaliyetlerin bizzat eyleme dönüştürülmesini beklemekte ve ara sıra incelemelerini kamuoyu ile paylaşmaktadır.

Okullarda ayrımcılık, ırkçılık, yabancı düşmanlığı, cinsiyet ayrımcılığı ve toplumsal kutuplaşma gibi faaliyetten uzak durulması, dürüstlük, farklı bireylere ve farklılıklara da saygı duyma, onları anlama, sorumluluk alma, hoşgörülü olma tüm milletler tarafından kabul gören unsurlardır. Bunların yapılabilmesi için hem okulun hem de ailelerin günümüzde daha çok çaba göstermesi gerekmektedir. Bu etik değerlerin öğrencilerce hangi düzeyde kazanıldığı, değer eğitimiyle ilgili öğretmenlerin görüşlerinin tespiti Gölbaşı İlçemiz ve ülkemizde yapılacak etik değer çalışmalarına rehberlik etmesi açısından önem taşımaktadır.

2.2 Araştırmanın Amacı

- 1) Gölbaşı İlçesi ortaöğretim kurumlarındaki eğitim yöneticilerinin görevlerini yerine getirirken, öğrencilerde oluşturdukları etik/ahlaki algıları belirlemek
- 2) Öğrencilerin okul yöneticileri, öğretmenler ve arkadaşları hakkında geliştirdikleri ahlaki algıları belirlemek
- 3) Bu algıların öğretmen ve öğrencilerin davranışlarına olumlu ve olumsuz etkileri tespit etmek
- 4) Okul ortamındaki moral/ahlaki algıların toplumun genel ahlak algısıyla ilişkisini karşılaştırmak.
- 5) Öğretmenlerin okul ve okul dışında öğrencilerde oluşturduğu etik algıları belirlemek

Etik algıların kazanılma düzeyini öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre tespit etmek ve değerler eğitimi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini değerlendirmektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt amaçlara cevap aranacaktır:

1. Cinsiyet faktörü, etik algıların kazanılma düzeyinde farklılığa neden olmakta mıdır?
2. Öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim durumu, etik algıların kazanılma düzeyinde farklılığa neden olmakta mıdır?
3. Öğrencilerin aile ortamındaki kişi sayısı, etik algıların kazanılma düzeyinde farklılığa neden olmakta mıdır?

4. Öğrencilerin ailelerinin ekonomik gelirleri, etik algıların kazanılma düzeyinde farklılığa neden olmaktadır?
5. Öğrencilerin anne ve babalarının mesleği, etik algıların kazanılma düzeyinde farklılığa neden olmaktadır?

2.3 Araştırmanın Önemi

Etik; ahlak, ahlakla ilgili anlamına gelse de aralarında farklar vardır. Etik daha çok ahlak üzerinde konuşur, sorgular, tartışır, düşünür, yargılar. Etik, ahlak hakkındaki felsefi değerlendirmeler olmakla birlikte, gündelik dilde bazen ahlak anlamına gelecek şekilde de kullanılmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı ortaöğretim öğrencilerine asgari düzeyde ortak bir genel kültür vermek suretiyle, onlara toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve yeteneğini kazandırmak için ortaöğretim kurumlarına yönetici ve öğretmen ataması yapmaktadır.

Gölbaşı İlçesi'ndeki ortaöğretim kurumlarında görev yapan eğitim yöneticilerinin ahlaki ve moral değerlerini, öğretmen ve öğrencilerin algılarını tespit etmek ve bu algıların eğitimdeki başarıya etkisini bulgulamak konu açısından büyük önem arz etmektedir. Bu algıların öğrencilerin öğrenim hayatı boyunca davranışlarında ne oranda tesir ettiğini, derslerdeki akademik başarılarını ne ölçüde etkilediğini, toplumun ve bakanlığın benimsediği etik değerlerle ne oranda örtüşüğünü tespit etme ihtiyacı hissedilmektedir. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan verilerin, Gölbaşı İlçesi'ndeki ortaöğretim kurumlarında gereken önlemlerin alınmasına ışık tutarak yol gösterici olacağı ümit edilmektedir.

2.4 Sınırlılıklar

Bu araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılında Adıyaman İli Gölbaşı ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı mevcut 5 ortaöğretim kurumunda bulunan 5 müdür ve 18 müdür yardımcısı, 141 öğretmen, 2538 öğrenciyle sınırlıdır. Ortaöğretim okullarında 2013-2014 öğretim yılında öğrenim gören her okulun dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci sınıf öğrencilerinden yarı yapılandırma

metoduyla seçilen yirmişer kişiyle sınırlıdır. Öğretmenlerden ise gönüllülük esasına dayalı olan 78 kişiyle sınırlıdır.

Gölbaşı İlçesindeki liselerde okuyan toplam öğrenci sayılarını Tablo 2.1’de gösterilmiştir:

Tablo 2.1: Gölbaşı ilçesindeki liselerde okuyan öğrenci sayıları.

Okulun Adı	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf	Erkek Toplam	Kadın Toplam	Genel Toplam
Yunus Emre Anadolu Lisesi	230	267	222	280	454	545	999
İmam Hatip Lisesi	265	112	52	47	255	221	476
Gölbaşı METEM	303	137	107	107	455	199	654
Gölbaşı Anadolu Lisesi	173	62	57	59	129	222	351
Sağlık Meslek Lisesi	58	0	0	0	13	45	58
Toplam	1029	578	438	493	1306	1232	2538

2.5 Varsayımlar

1. Öğrencilere ve öğretmenlere uygulanan davranış ifadelerinin yer aldığı anket soruları etik algıların düzeyinin ölçülmesinde yeterlidir.
2. Geliştirilen anketlerle ilgili uzman görüşleri yeterlidir.
3. Öğrenciler ve öğretmenler anket sorularına samimi ve doğru cevap vermişlerdir.

2.6 Araştırmanın Modeli

Araştırma, Gölbaşı İlçesi ortaöğretim kurumlarındaki eğitim yöneticilerinin ve öğretmenlerin görevlerini yerine getirirken, öğrencilerde oluşturdukları etik/ahlaki algıları belirleyerek, öğretmen ve öğrencilerin davranışlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin neler olduğunu amaçlamaktadır. Araştırma öğrenci ve öğretmenlerle anket taraması ile yapılmıştır. Araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bu amaçla bu tür araştırmalar, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin

tümü veya ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılmaktadır (Karasar, 2002).

2.7 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2013-2014 eğitim - öğretim yılında Gölbaşı İlçesi'nde MEB'e bağlı resmi ortaöğretim okullarının dokuzuncu, onuncu, onbirinci ve onikinci sınıflarında olan 1029 dokuzuncu sınıf, 578 onuncu sınıf, 438 onbirinci sınıf ve 493 onikinci sınıf öğrencileri ile bu okullarda görev yapmakta olan 136 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise Gölbaşı İlçesindeki 5 ortaöğretim kurumunun dokuzuncu, onuncu, onbirinci ve onikinci sınıflarındaki öğrencilerden random yöntemiyle seçilmiş Tablo 2.1'deki okullarda 2013-2014 eğitim - öğretim yılında öğrenim gören 100 dokuzuncu sınıf, 80 onuncu sınıf, 80 onbirinci sınıf ve 80 onikinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Öğrencilerin haricinde örneklem olarak seçilen ve uygulama yapılan Tablo 2. 2'deki okullarda görev yapan 110 öğretmen ile gönüllülük esasına göre görüşme talebinde bulunulmuş ancak 78 öğretmen anket uygulamasını doldurmuştur. Örneklemin evreni temsil edebilmesi için, Gölbaşı'nın farklı okullarında bulunan ve farklı sosyo-ekonomik düzeylere sahip öğrenciler tercih edilmiştir. Ayrıca, araştırmada maliyet ve sağlıklı veri toplama kriterleri de dikkate alınmıştır. Örneklem olarak seçilen ve uygulama yapılan okullar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Gölbaşı İlçesi liselerinde görev yapan öğretmen sayıları Tablo 2. 2'de gösterilmiştir:

Tablo 2.2: Gölbaşı ilçesi liselerinde görev yapan öğretmen sayıları.

Okulun Adı	Erkek	Kadın	Genel Toplam
Yunus Emre Anadolu Lisesi	30	14	44
İmam Hatip Lisesi	21	10	31
Gölbaşı METEM	24	15	39
Gölbaşı Anadolu Lisesi	16	3	19
Sağlık Meslek Lisesi	0	3	3
Toplam	91	45	136

2.8 Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılmak üzere geliştirilen öğrenci ve öğretmen anketinin hazırlanması ve verilerin toplanmasında aşağıdaki aşamalardan geçilmiştir:

Birinci aşamada anket maddelerini belirlemek için ölçek geliştirme ile ilgili kaynaklar ve geliştirilmiş değer ölçekleri taranmıştır. Etik alguların öğrencide davranışa dönüşüp dönüşmediğinin tespitinde özellikle etik değerlerden yola çıkılmasının nedeni yönetici ve öğretmenlerden ders işlenişi ve ders dışı etkinliklerle kazanımların ne oranda oluştuğunun görülebildiğinin ölçülmesidir. İfadeler belirlendikten sonra akademisyen ve uzman öğretmenlere görüş sorularak ifadelerde düzenleme yapılmış ve tutum ölçeği öğrencilerin yöneticilerle ilgili algılarını ölçmek için 40, öğretmenlerle ilgili algılarını ölçmek için 30 maddeden oluşan anket soruları belirlenmiştir. Öğretmenlerin yöneticilerle olan algısını ölçmek için 43 sorudan oluşan anket düzenlenmiştir. Anketin I. bölümünü öğrenci ve öğretmenlerin kimlik bilgileri oluştururken, anket uygulamasında Likert tarafından oluşturulan 5’li ölçekten yararlanılmıştır. Anketin değer ifadeleri bölümünün derecelenmeleri ise “2 = Kesinlikle Katılıyorum, 1 = Katılıyorum, 0 = Kararsızım, -1 = Katılmıyorum, -2 = Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde 5’li dereceleme yapılmıştır.

Hazırlanan anketler araştırmaya başlanmadan 30 öğrencide önceden uygulanmıştır. Uygulamada öğrencilerden gelen dönütler çerçevesinde anket ifadelerinde düzenlemeler yapılmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda öğrencilere yöneticilerle ilgili uygulanacak anket soruları 43, öğretmenlerle ilgili uygulanacak anket soruları 35 adete çıkarılmıştır.

Anketlerin okullarda uygulanması için İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır. Araştırmada görüşlerine müracaat edilmeyen dokuzuncu, onuncu, onbirinci ve onikinci sınıf öğrencilerine anketler uygulanmıştır. 100 dokuzuncu sınıf, 80 onuncu sınıf, 80 onbirinci sınıf, 80 onikinci sınıf öğrencilerine, 78 öğretmene uygulanan anketler üzerinde inceleme ve tasnif yapılmıştır. İkinci aşamada olduğu gibi öğrenci ve öğretmenlerden gelen dönütler, uzman görüşleri ve faktör analizi sonucuna göre düzenlemeler yapılarak kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Gerek uygulamada karşılaşılan sorunlar, gerekse ilgili resmi makamların uyarısı üzerine, ankette yer alan değerlerden gönüllülük ilkesine bağlı olarak random yöntemiyle seçilen öğrencilere ve öğretmenlere uygulanmıştır.

2.9 Verilerin Analiz Edilmesi

Öğrenci anketlerinden elde edilen veriler SPSS 16 istatistik programında analiz edilmiştir. Bu işlemde öğrenci anketleri üzerinde farklı değişkenlerin değerlerin kazanılmasındaki etkileri değerlendirilmiştir. Bu işlem de her değerle ilgili yöneltilen soruların toplam puan ortalamalarına göre yapılmıştır. Verilerin analizinde aşağıdaki teknikler kullanılmıştır:

- a. Aritmetik Ortalama
- b. t testi
- c. Tek yönlü (Oneway) ANOVA

Beşli derecelmeli olarak oluşturulmuş olan öğrenci ve öğretmen anketlerinin yorumu aşağıdaki şekilde değerlendirilmiştir:

(-2,00)-(-1,50)	: Çok Kötü
(-1,49)-(-0,50)	: Kötü
(-0,49)-(0,49)	: Normal
0,50 - 1,49	: İyi
1,50 - 2,00	: Çok iyi

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğrenci ve öğretmenlere uygulanan anketlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin yönetici ve öğretmenlerle ilgili etik algı düzeylerini tespit etmek amacıyla örneklemedeki her okulun dokuzuncu sınıfından 100, onuncu sınıfından 80, onbirinci sınıfından 80, onikinci sınıfından 80 öğrenciye anket formu dağıtılmıştır. Ancak öğrencilerden dokuzuncu sınıftakilerin 4, onuncu sınıftakilerin 3, onbirinci sınıftakilerin 3, onikinci sınıftakilerin 4 tanesi nitelikli veri sağlamadığı için işleme tabi tutulmamıştır. Üzerinde çalışılan dokuzuncu sınıftan 96, onuncu sınıftan 77, onbirinci sınıftan 77, onikinci sınıftan 76 öğrenci anketinden bilgilere ulaşılmıştır. Yöneticilerin öğretmenler üzerindeki etik algı düzeylerini tespit etmek amacıyla örneklemede bulunan okullardaki öğretmenlerden 110'uyla gönüllülük esasına dayalı anket formları doldurmaları için görüşmeler yapılmış ve dağıtılmıştır. Ancak 32 katılımcıdan geri dönüt alınamamış, doldurulan formun 12 tanesi nitelikli veri sağlamadığı için işleme tabi tutulmamıştır.

Öğrenci ve öğretmenlerin okul yöneticileriyle ilgili etik algılarının belirlenmesine yönelik alan çalışmasında anket kullanılmıştır. Anket örneklem kümesi oluşturulurken Adıyaman ili Gölbaşı ilçesinde bulunan beş lisenin öğrenci ve öğretmenleri seçilmiştir. Anketin uygulandığı okullar; Gölbaşı Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi (METEM), Sağlık Meslek Lisesi ve Yunus Emre Anadolu Lisesi'dir.

Okul yöneticileriyle ilgili öğrencilerle yapılan anket çalışmasında katılımcılara demografik sorular ve algı seviyelerinin belirlenmesine yönelik toplamda elli iki adet soru yöneltilmiştir. Demografik sorular bünyesinde katılımcılara; öğrenim gördüğü okul, cinsiyeti, okuldaki sınıf seviyesi, annesinin mesleği ve öğrenim durumu, babasının mesleği ve öğrenim durumu, ailenin aylık gelir miktarı ile kardeş

sayısını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların yöneticilere yönelik algısını belirlemek amacıyla demografik sorular haricinde kırk üç soru, beşli Likert ölçeği kullanılarak uygulanmıştır. Bu kapsamda, öğrencilerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algısını belirlemek üzere dokuz, adalet algısını belirlemek için altı, sorumluluk algısını belirlemek için altı, demokrasi algısını ölçmek üzere yedi, dürüstlük algısını ölçmek için dokuz, saygı algısını ölçmek için ise altı soru yöneltilmiştir.

Okulların öğretmenleriyle ilgili öğrencilerle yapılan anket çalışmasında katılımcılara demografik sorular ve algı seviyelerinin belirlenmesine yönelik toplamda kırk dört adet soru yöneltilmiştir. Demografik sorular bünyesinde katılımcılara; öğrenim gördüğü okul, cinsiyeti, okuldaki sınıf seviyesi, annesinin mesleği ve öğrenim durumu, babasının mesleği ve öğrenim durumu, ailenin aylık gelir miktarı ile kardeş sayısını belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Öğrencilerin öğretmenlere yönelik algısını belirlemek amacıyla demografik sorular haricinde otuz beş soru, beşli Likert ölçeği kullanılarak uygulanmıştır. Bu kapsamda, katılımcıların yöneticilerle ilgili hoşgörü algısını belirlemek üzere beş, adalet algısını belirlemek için beş, sorumluluk algısını belirlemek için sekiz, demokrasi algısını ölçmek üzere yedi, dürüstlük algısını ölçmek için dört, saygı algısını ölçmek için ise altı soru yöneltilmiştir.

Okul yöneticileriyle ilgili öğretmenlerle yapılan anket çalışmasında katılımcılara demografik sorular ve algı seviyelerinin belirlenmesine yönelik toplamda kırk yedi adet soru yöneltilmiştir. Demografik sorular bünyesinde katılımcılara; cinsiyeti, yaş, kıdemi ve branşını isteyen sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların yöneticilere yönelik algısını belirlemek amacıyla demografik sorular haricinde kırk üç soru, beşli Likert ölçeği kullanılarak uygulanmıştır. Bu kapsamda, katılımcıların yöneticilerle ilgili hoşgörü algısını belirlemek üzere dokuz, adalet algısını belirlemek için altı, sorumluluk algısını belirlemek için altı, demokrasi algısını ölçmek üzere yedi, dürüstlük algısını ölçmek için dokuz, saygı algısını ölçmek için ise altı soru yöneltilmiştir.

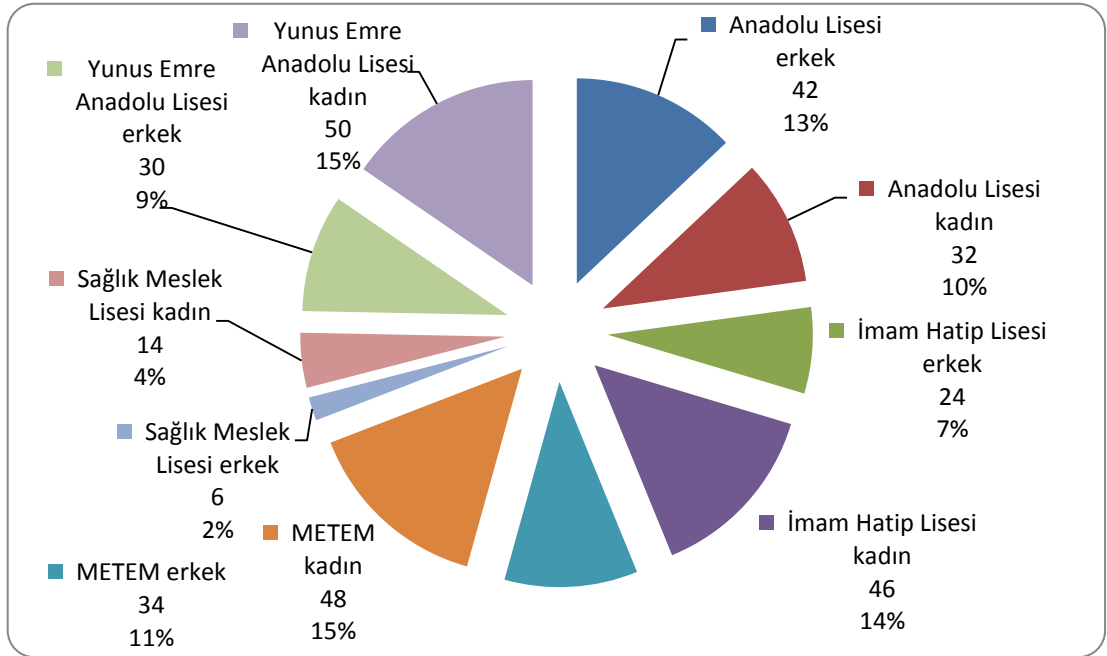
Alan çalışması sırasında uygulanan anketin güvenilirliği, katılımcıların olumlu ve olumsuz baskıya, yönlendirmelere maruz kalmamaları için yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. 340 öğrenci ve 78 öğretmenden oluşan toplam 418 katılımcı üzerinde uygulanan anket çalışmasında 14 öğrenci ile 12 öğretmen yöneltilen soruların demografik kısımlarını yeterli düzeyde belirtmedikleri için analize dâhil

edilmemiştir. Geriye kalan 326 katılımcının anket verileri Statistics Data Editör (SPSS) programı 16 versiyonuna eklenerek t testi ve One-Way-ANOVA analizi uygulanmıştır.

3.1 Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Katılımcılar Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde bulunan beş ortaöğretim (lise) okullarından seçilmiştir.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin okul ve cinsiyeti Şekil 3.1’de gösterilmiştir:

Şekil 3.1: Katılımcıların okul ve cinsiyet dağılımı.

Katılımcıların kadın ve erkek oranları Şekil 3.1’de gösterilmiştir. Şekil 3.1’e göre; katılımcıların % 58,28’i (190 kişi) kadın, % 41,72’si (136 kişi) erkek olduğu tespit edilmiştir. Cinsiyet oranları anketin uygulandığı okullara göre incelendiğinde ise şu oranlar çıkmaktadır. Gölbaşı Anadolu Lisesi’nden katılan katılımcıların % 55,26’sı (42 kişi) erkek, % 44,84’ü (32 kişi) kadındır. İmam Hatip Lisesi’nden katılan katılımcıların % 34,28’i (24 kişi) erkek, % 65,62’si (46 kişi) kadındır. METEM’den katılan katılımcıların % 41,46’sı (34 kişi) erkek, % 58,54’ü (48 kişi) kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Sağlık Meslek Lisesi için; katılımcıların % 30’u (6 kişi) erkek, % 70’i (14 kişi) ise kadın katılımcı bulunmaktadır. Yunus Emre

Lisesi'nden katılan katılımcıların % 37,50'si (30 kişi) erkek, % 62,50'si (50 kişi) kadın katılımcıdan oluşmaktadır.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı Tablo 3.1'de gösterilmiştir:

Tablo 3.1: Öğrencilerin sınıflara göre dağılımı.

Sınıfı	Katılımcı Sayısı	%
9 sınıf	98	30,1
10 sınıf	80	24,5
11 sınıf	76	23,3
12 sınıf	72	22,1
Toplam	326	100,0

Katılımcıların sınıf dağılımını gösteren Tablo 3.1 incelendiğinde; 326 katılımcıdan yaklaşık olarak % 30,1'u (98 kişi) 9. Sınıf, % 24,5'ü (80 kişi) 10. sınıf, 23,30'u (76 kişi) 11. sınıf, % 22,1'i (72 kişi) 12. sınıf öğrencisi olduğu anlaşılmaktadır.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin okul türlerine göre dağılımı Tablo 3.2'de gösterilmiştir:

Tablo 3.2: Öğrencilerin okul türlerine göre frekans dağılımı.

Okul Adı	Katılımcı Sayısı	Katılımcı %
Sağlık Meslek Lisesi	20	6,1
Anadolu Lisesi	74	22,7
Yunus Emre Anadolu Lisesi	80	24,5
METEM	82	25,2
İmam Hatip Lisesi	70	21,5
Toplam	326	100,0

Tablo 3.2'de ankete katılan öğrencilerin okul dağılımı frekansları; % 24,5'i Yunus Emre Anadolu Lisesi, %22,7 'si Gölbaşı Anadolu Lisesi öğrencisi, % 25,2'si METEM öğrencisi, % 21,5'ini ise İmam Hatip Lisesi öğrencisi, % 6,1'ini Sağlık Meslek Lisesi öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar arasında en fazla % 25,2 ile METEM öğrencisi bulunmaktadır. İkinci olarak da % 24,5 ile Yunus Emre Anadolu Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır.% 6,1'lik oranla en az katılımcı Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinden oluşmaktadır.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 3.3'te gösterilmiştir:

Tablo 3.3: Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre frekans dağılımı.

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde (%)
İlkokul	160	49,1
Ortaokul	102	31,3
Lise	26	8,0
Lisans	12	3,7
Okumadı	26	8,0
Toplam	326	100,0

Tablo 3. 3'te ankete katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılım frekansları; % 49,1'i ilkokul, % 31,3'ü ortaokul, % 8'i lise, % 3,7'i lisans, % 8'i okur-yazar olmayanlardan oluşturmaktadır. Katılımcıların anne eğitim durumu en fazla % 49,1 ile ilkokul mezunudur. İkinci olarak da % 31,3 ile ortaokul mezunu oluşturmaktadır. % 3,7'lik oranla en az lisans mezunu bulunmaktadır.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin aile gelir durumlarına göre dağılımı Tablo 3.4'te gösterilmiştir:

Tablo 3.4: Öğrencilerin aile gelir durumuna göre frekans dağılımı.

Gelir Durumu	Frekans	Yüzde (%)
500 den az	56	17,2
500-1000	134	41,1
1000-2000	68	20,9
2000-3000	54	16,6
3000 ve üzeri	14	4,3
Toplam	326	100,0

Tablo 3.4'de ankete katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumuna göre dağılım frekansları; % 17,2'si 500 den az, % 41,1 'i 500-1000 arası, % 20,9'u 1000-2000 arası, % 16,6'i 2000 -3000 arası, % 4. 3'ü 3000 ve üzeri aylık gelir durumuna sahiptir. Katılımcılar arasında en fazla % 41,1 ile 500 - 1000 arası ailenin aylık gelire sahip öğrenci bulunmaktadır. İkinci olarak da % 20,9 ile 1000-2000 arası aylık aile gelir sahip öğrenciler oluşturmaktadır. % 4,3'lük oranla en az katılımcı 3000 ve üzeri aylık aile gelire sahip öğrencilerden oluşmaktadır.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 3. 5'te gösterilmiştir:

Tablo 3.5: Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre frekans dağılımı.

Eğitim durumu	Frekans	Yüzde (%)
İlkokul	66	20,2
Ortaokul	82	25,2
Lise	96	29,4
Lisans	46	14,1
Okumadı	36	11,0
Toplam	326	100,0

Tablo 3.5'te ankete katılan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılım frekansları; % 20,2'si ilkokul, % 25,2'si ortaokul, % 29,4'ü lise, % 14,1'i lisans, % 11'i okur-yazar olmayanlardan oluşturmaktadır. Katılımcıların baba eğitim durumu en fazla % 29,4 ile lise mezunudur. İkinci olarak da % 25,2 ile ortaokul mezunu oluşturmaktadır. % 11'lik oranla en az okur – yazar olmayanlar bulunmaktadır.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin kardeş sayılarına göre dağılımı Tablo 3.6'da gösterilmiştir:

Tablo 3.6: Öğrencilerin kardeş sayısına göre frekans dağılımı.

Kardeş Sayısı	Frekans	Yüzde (%)
1 Kardeş	16	4,9
2 Kardeş	62	19,0
3 Kardeş	108	33,1
4 Kardeş	91	27,9
5 Kardeş	30	9,2
6 Kardeş	15	4,6
7 Kardeş	2	,6
9 Kardeş	2	,6
Toplam	326	100,0

Tablo 3.6'da ankete katılan öğrencilerin kardeş sayılarına göre dağılım frekansları; % 4,1'i bir kardeş, % 19'u iki kardeş, % 33'ü üç kardeş, % 27,9'u dört kardeş, % 9,2'si beş kardeş, % 4,6'sı altı kardeş, % 0,6'sı yedi kardeş, % 0,6'sı dokuz kardeştan oluşturmaktadır. Katılımcıların en fazla % 33,1 ile üç kardeştir. İkinci olarak da % 27,9 ile dört kardeşlidir. % 0,6'lık oranla en az yedi ve dokuz kardeşe

sahip olanlar bulunmaktadır. Dolayısıyla alan çalışmasının verileri değerlendirilirken bir, altı, yedi ve dokuz kardeşe sahip olanların oranları etki etmeyecek kadar az olması nedeniyle değerlendirmeye tabi tutulması uygun görülmemiştir.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin anne meslek durumlarına göre dağılımı Tablo 3.7’de gösterilmiştir:

Tablo 3.7: Öğrencilerin anne meslek durumuna göre frekans dağılımı.

Meslek Grubu	Frekans	Yüzde (%)
Bir kurumda işçi	6	1,8
Devlet memuru	44	13,5
Ev hanımı	270	82,8
Serbest	2	0,6
Günelik işçi	4	1,2
Toplam	326	100,0

Tablo 3.7’de ankete katılan öğrencilerin anne meslek gruplarına göre dağılım frekansları; % 1,8’i bir kurumda işçi, % 13,5’i devlet memuru, % 82,8’i ev hanımı, % 0,6’sı serbest meslek,% 1,2’si günelik işçiden oluşmaktadır. Katılımcıların annelerinin mesleği en fazla % 82,8’ile ev hanımıdır. İkinci olarak da % 13,5 ile devlet memurudur. % 0,6’lık oranla en az serbest meslek grubuna sahip olanlar bulunmaktadır. Ev hanımı % 82,8 oranla tamamına yakın olduğundan alan çalışmasının verileri değerlendirilirken uygun sonuç alınamayacağı düşüncesiyle anne mesleğinin değerlendirmeye tabi tutulması uygun görülmemektedir.

Gölbaşı İlçesi liselerinde okuyan öğrencilerin baba meslek durumlarına göre dağılımı Tablo 3.8’de gösterilmiştir:

Tablo 3.8: Öğrencilerin baba meslek durumuna göre frekans dağılımı.

Meslek Grubu	Frekans	Yüzde (%)
Bir kurumda işçi	68	20,9
Esnaf	62	19,0
Devlet memuru	76	23,3
Çiftçi	56	17,2
Serbest Meslek	58	17,8
Günelik işçi	6	1,8
Toplam	326	100,0

Tablo 3. 8’de ankete katılan öğrencilerin baba meslek gruplarına göre dağılım frekansları; % 20,9’u bir kurumda işçi, % 23,3’ü devlet memuru, % 17,2’si çiftçi, %17,8’i serbest meslek, % 1,8’i gündelik işçi, % 19’u esnaftan oluşmaktadır. Katılımcıların babalarının mesleği en fazla % 23,3 ile devlet memurudur. İkinci olarak da % 20,9 ile bir kurumda işçi, % 1,8’lik oranla en az gündelik işçi grubuna sahip olanlar bulunmaktadır.

3.2 Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Katılımcılar öğretmenler Adıyaman İli Gölbaşı İlçesinde bulunan beş ortaöğretim (lise) okullarından seçilmiştir. Öğretmenlerin yaşı, kıdem yılı, cinsiyeti ve branş durumu tablolştırılmıştır.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 3.9’da gösterilmiştir:

Tablo 3.9: Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre frekans dağılımı.

Cinsiyet	Katılımcı Sayısı	%
Kadın	12	18,2
Erkek	54	81,8
Toplam	66	100,0

Tablo 3.9’da ankete katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılım frekansları; 12 kadın, 54’ü erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Yüzdeler dilimine bakılırsa % 18,2’si kadın, % 81,8’i erkek öğretmendir. Ankete erkek öğretmenlerin katılımı daha fazladır.

Öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılımı Tablo 3.10’da gösterilmiştir:

Tablo 3.10: Öğretmenlerin kıdemlerine göre frekans dağılımı.

Kıdem	Katılımcı Sayısı	%
0-5 arası	16	24,2
6-10 arası	14	21,2
11-15 arası	19	28,8
16-20 arası	14	21,2
21 ve üzeri	3	4,5
Toplam	66	100

Tablo 3.10’da ankete katılan öğretmenlerin kıdemlerine göre dağılım frekansları; % 24,2’si 0-5 arası, % 21,2’si 6-10 arası, % 28,8’i 11-15 arası, % 21,2’si 16-20 arası, % 4,5’i 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. 11-15 arası kıdem yılı olan öğretmenler % 28,8 ile en fazla oranı oluşturmaktadır. İkinci olarak da % 24,2 ile 0-5 arası kıdem yılı olan öğretmenler, %4,5’lik oranla en az 21 ve üzeri kıdem yılına sahip olan öğretmenler bulunmaktadır.

Öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımı Tablo 3.11’de gösterilmiştir:

Tablo 3.11: Öğretmenlerin yaşlarına göre frekans dağılımı.

Yaş Aralığı	Katılımcı Sayısı	%
23-29 yaş arası	10	15,2
30-35 yaş arası	29	43,9
36-40 yaş arası	11	16,7
41-45 yaş arası	11	16,7
46 ve üzeri	5	7,6
Toplam	66	100,0

Tablo 3. 11’de ankete katılan öğretmenlerin yaşlarına göre dağılım frekansları; % 15,2’si 23-29 yaş arası, % 43,9’u 30-35 yaş arası, % 16,7’si 36-40 yaş arası, % 16,7’si 41-45 yaş arası, % 7,6’ı 46 ve üzeri yaşa sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. 30-35 arası yaşa sahip olan öğretmenler % 43,9 ile en fazla oranı oluşturmaktadır. İkinci olarak da % 16,7 ile 36-40 arası ve 41-45 arası yaşları olan öğretmenler, % 7,6’lık oranla en az 46 ve üzeri yaşa sahip olan öğretmenler bulunmaktadır.

Öğretmenlerin branşlarına göre dağılımı Tablo 3.12’de gösterilmiştir:

Tablo 3.12: Öğretmenlerin branşlarına göre frekans dağılımı.

Branşı	Katılımcı Sayısı	%
Türk Dili ve Edebiyatı	15	22,7
Matematik	6	9,1
İngilizce	4	6,1
Tarih	6	9,1
Beden Eğitimi	4	6,1
Fizik	4	6,1
Kimya	4	6,1
Biyoloji	2	3,0
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	8	12,1
Felsefe Grubu	3	4,5
Coğrafya	2	3,0
Muhasebe	2	3,0
Rehberlik	2	3,0
Bilgisayar	4	6,1
Toplam	66	100,0

Tablo 3.12’de ankete katılan öğretmenlerin branşlarına göre dağılım frekansları incelendiğinde; Türk Dili ve Edebiyatı branşı olan öğretmenler % 22,7 ile en fazla katılımcıdır. İkinci olarak da % 12,1 ile Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi olan öğretmenler yer almaktadır. Biyoloji, Coğrafya, Muhasebe ve Rehberlik branşı olan öğretmenler % 3,0’lük oranla en az bulunmaktadır.

3.3 Öğrencilerin Yöneticilerle İlgili Etik Algıları

Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılan anket sonuçları SPSS. 16 versiyonu ile değerlendirilmiştir. Etik değerler sınıflaması yapılan sorulara verilen cevapların aritmetik ortalaması alındı. Etik değerlerle ilgili algılar tablo haline getirilmiştir. Öğrenciler anket sorularına kesinlikle katılmadığını belirtmek için en düşük değer olan – 2 ile cevap vermiştir. Kesinlikle katıldıklarını belirtmek amacıyla ise en yüksek değer olan + 2 ile cevap vermişlerdir.

Ankete katılan öğrencilerin demokrasi sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.13’te gösterilmiştir:

Tablo 3.13: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili demokrasi algı düzey analizi.

Demokrasi Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Bireylere din, ırk ve siyasi düşüncelerinden dolayı ayrıcalıklı davranışta bulunmaz.	326	0,75	-2	2
Kadın ve erkekler arasında ayrıcalık yapmaz.	326	0,75	-2	2
Hiçbir personele inançlarından dolayı baskı yapmaz	326	0,41	-2	2
Personellerin inançlarına karışmaz ve serbest bırakır.	326	0,39	-2	2
Kimseyi kendisi gibi inanmaya, düşünmeye zorlamaz.	326	0,47	-2	2
Personelin örgütlenmelerini engellemez.	326	0,38	-2	2
Yöneticiler hoşgörülüdür, kişiyi değil davranışlarını eleştirir.	326	0,52	-2	2
Ortalama	326	0,5	-2	2

Tablo 3.13'te demokrasi algısıyla ilgili anket sorularına 326 katılımcı cevap vermiş ve öğrencilerin yöneticilerle ilgili demokrasi algı düzey sorularının ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,52 genel ortalamayla yöneticilerin demokratik tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Bireylere din, ırk ve siyasi düşüncelerinden dolayı ayrıcalıklı davranışta bulunmaz, Kadın ve erkekler arasında ayrıcalık yapmaz ve Yöneticiler hoşgörülüdür, kişiyi değil davranışlarını eleştirir.* sorularına ait algılar ortalamanın üstünde diğerleri ise, ortalamanın altında ve olumsuz olduğu şeklinde gözlemlenmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin hoşgörü sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.14'te gösterilmiştir:

Tablo 3.14: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algı düzey analizi.

Hoşgörü Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Kendisinden başkasının görüşlerine kıymet verir.	326	,57	-2	2
Eleştirilere karşı açıktır.	326	,57	-2	2
Çevresindeki farklılıklara hoşgörüyle yaklaşır.	326	,51	-2	2
Astlarını yargılarken sert tutum göstermez.	326	,48	-2	2
Saldırgan ve kırıncı davranışlardan kaçınır.	326	,55	-2	2
Amiri olduğu personelin haklarının kullanmalarını engellemez	326	,60	-2	2
Astlarını rakip değil kurumun çarklarından biri olarak görür.	326	,65	-2	2
Başkaları hakkında dedikodu yapmaktan çekinir.	326	,66	-2	2
İnsanlara zarar verecek davranışlardan kaçınır.	326	,75	-2	2
Ortalama	326	0,59	-2	2

Tablo 3.14'te hoşgörü algısıyla ilgili anket sorularına 326 katılımcı cevap vermiştir. Öğrencilerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algı düzey sorularının ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,59 genel ortalamayla yöneticilerin hoşgörü tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Amiri olduğu personelin haklarının kullanmalarını engellemez, Astlarını rakip değil kurumun çarklarından biri olarak görür, Başkaları hakkında dedikodu yapmaktan çekinir ve İnsanlara zarar verecek davranışlardan kaçınır* sorularına ait algılar ortalamanın üstündedir. Diğer soruların ise, ortalamanın altında ve olumsuz olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin saygı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.15'te gösterilmiştir:

Tablo 3.15: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey analizi.

Saygı Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Mahiyetinde çalışanlara bedensel tacizde bulunmaz	326	0,6	-2	2
Öğrencilerle cinsel duygusallığa asla girmez	326	0,5	-2	2
Öğrencilere dayak atmaz ve hiçbir şekilde bedensel tacizde bulunmaz	326	0,5	-2	2
Yöneticilerimiz hoşgörülüdürler, şahsımızdan ziyade davranışlarımızı eleştirirler	326	0	-2	2
Yöneticilerimiz sır tutarlar,	326	0	-2	2
Okuldaki her şey, öğrenciler, personel ve toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde organize edilmiştir	326	0,1	-2	2
Ortalama	326	0,3	-2	2

Tablo 3. 15'te saygı algısıyla ilgili anket sorularına 326 katılımcı cevap vermiş ve öğrencilerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey sorularının ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,28 genel ortalamayla yöneticilerin saygı tutumlarının iyi olduğu görülmemektedir. *Yöneticilerimiz hoşgörülüdürler, şahsımızdan ziyade davranışlarımızı eleştirirler, Yöneticilerimiz sır tutarlar ve Okuldaki her şey, öğrenciler, personel ve toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde organize edilmiştir* sorularına ait algılar ortalamanın altında ve olumsuz diğerlerinin ise, ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin dürüstlük algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.16'da gösterilmiştir:

Tablo 3.16: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili dürüstlük algı düzeyi analizi.

Dürüstlük Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Yolsuzluk yapmaz ve yapılmamasına özen gösterir.	326	0,4	-2	2
Kendi çıkarlarını kamu çıkarlarının üstünde tutmaz.	326	0,6	-2	2
Okul kaynaklarını çıkar sağlamak amacıyla kullanmaz.	326	0,8	-2	2
Yolsuzlukları örtbas etmez, görmezlikten gelmez.	326	0,6	-2	2
Rüşvet verildiğinde kabul etmez.	326	0,7	-2	2
Hediye verildiğinde kabul etmez.	326	0,4	-2	2
Astlarını kendine ait özel işlerinde kullanmaz.	326	0,6	-2	2
Hiçbir ortamda yalan söylemez.	326	0,5	-2	2
Vermiş olduğu sözde durur.	326	0,3	-2	2
Ortalama	326	0,6	-2	2

Tablo 3.16’da dürüstlük algısıyla ilgili anket sorularına 326 katılımcı cevap vermiştir. Öğrencilerin yöneticilerle ilgili dürüstlük algı düzeyi soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,55 genel ortalamayla yöneticilerin dürüstlük tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Yolsuzluk yapmaz ve yapılmamasına özen gösterir. Hediye verildiğinde kabul etmez. Hiçbir ortamda yalan söylemez ve Vermiş olduğu sözde durur* sorularına ait algılar ortalamasının altında ve olumsuzdur. Diğer sorulara verilen cevapların ise, ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin adalet algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.17’de gösterilmiştir:

Tablo 3.17: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili adalet algı düzeyinin analizi.

Adalet Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Ödülleri hak eden personellere verir.	326	,61	-2	2
Kuralları herkese eşit uygular.	326	,78	-2	2
Astlar arasında meydana gelen anlaşmazlıkları taraf olmadan çözer.	326	,68	-2	2
Personel arasında görev yükünü dengeli dağıtır.	326	,67	-2	2
Personel ve öğrencileri değerlendirirken objektif davranır.	326	,65	-2	2
Bencil davranışlara yer vermez.	326	,70	-2	2
Ortalama	326	0,68	-2	2

Tablo 3.17’de adalet algısıyla ilgili anket sorularına 326 katılımcı cevap vermiştir. Öğrencilerin yöneticilerle ilgili adalet algı düzeyi soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,68 genel ortalamayla yöneticilerin adalet tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Kuralları herkese eşit uygular. Astlar arasında meydana*

gelen anlaşmazlıkları taraf olmadan çözer ve Bencil davranışlara yer vermez. sorularına ait algılar ortalamanın üstündedir. Diğer sorulara verilen cevapların ise, ortalamanın altında olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin sorumluluk algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.18’de gösterilmiştir:

Tablo 3.18: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili sorumluluk algı düzeyinin analizi.

Sorumluluk Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Mesleğinin ilkelerine gönülden bağlıdır.	326	0,73	-2	2
Çalıştığı kurumun çevredeki statüsünü yükseltmek için çaba sarf eder.	326	0,77	-2	2
Okulun araç gereçlerinin bakım ve onarımını zamanında yaptırır.	326	0,62	-2	2
Görev alanında sorumluluk alma isteği yüksektir.	326	0,62	-2	2
Mesleğini severek yapar.	326	0,66	-2	2
Çalışma saatlerine titizlik gösterir.	326	0,65	-2	2
Ortalama	326	0,7	-2	2

Tablo 3.18’de sorumluluk algısıyla ilgili anket sorularına 326 katılımcı/öğrenci cevap vermiştir. Öğrencilerin okul yöneticilerini sorumlu davranmalarını 0,68 genel ortalamayla iyi bulmaktadırlar. *Mesleğinin ilkelerine gönülden bağlıdır ve Çalıştığı kurumun çevredeki statüsünü yükseltmek için çaba sarf eder.* sorularına ait algılar ortalamanın üstündedir. Diğer sorulara verilen cevaplar ise, ortalamanın altındadır.

3.4 Yöneticilerin Etik Davranışlarıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Öğrencilere yöneticilerin etik değerleri ile ilgili ankette yöneltilen sorular SPSS.16 versiyonunda analiz edilmiştir. Post hoc analizi yapılan soruların bulguları öğrencilerin demografik özelliklerine göre tablo haline getirilmiştir. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre yapılan tabloların yorumları aşağıda verilmiştir. Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi Tablo 3.19’da belirtilmiştir:

Tablo 3.19: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi.

Cinsiyet Algılar	Kız		Erkek		F	Sig
	N	Ort	N	Ort		
Hoşgörü	190	0,62	136	0,56	4,4	,514
Adalet	190	0,72	136	0,63	8,03	,357
Demokrasi	190	0,53	136	0,47	,359	,498
Sorumluluk	190	0,71	136	0,63	8,643	,330
Dürüstlük	190	0,62	136	0,45	4,49	,043
Saygı	190	0,32	136	0,23	1,997	,121
Ortalama	190	0,59	136	0,5		

Tablo 3.19'a göre etik algı düzeyine baktığımızda 326 katılımcının 190'ı kız, 136'sı erkektir. Kız öğrenciler okul yöneticilerinin etik algılarından yaklaşık 0,72 ortalamayla en fazla adaletli oldukları gözlemlemiştir. Yaklaşık 0,32 ortalamayla saygı algısının en düşük olduğu kız öğrenciler tarafından görülmüştür. Okul yöneticilerinin kız öğrenciler üzerindeki etik algı düzeyinin ortalama 0,59 ile iyi olduğu anlaşılmaktadır. Erkek öğrenciler ise etik algılardan yaklaşık 0,63 ortalamayla yöneticileri adaletli ve sorumlu bulmuştur. Erkek öğrenciler yaklaşık 0,23 ortalamayla yöneticileri saygılı bulmamıştır. Okul yöneticilerinin erkek öğrenciler üzerindeki etik algı düzeyi ortalama 0,5 ile kararsız olduğu, dolayısıyla da olumlu olmadığını söyleyebiliriz. Etik algı düzeyleri kadın ve erkek katılımcıların her ikisinde de yaklaşık aynı oranda algılanmaktadır.

Cinsiyete göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan t testi sonucunda dürüstlük alt boyutunda kız ve erkek öğrenciler arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p=.43$, $p<.05$).

Hoşgörü ($p=.514$, $p>.05$), Adalet ($p=.357$, $p>.05$), Demokrasi ($p=.498$, $p>.05$), Sorumluluk ($p=.330$, $p>.05$), Dürüstlük ($p=.043$, $p>.05$), Saygı ($p=.121$, $p>.05$), alt boyutlarında ise kız ve erkek öğrenciler arasında yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı fark yoktur. Kız ve erkeklerin düşünceleri birbirine benzerdir.

Ankete katılan öğrencilerin etik algı düzeyinin okullara göre analizi Tablo 3.20’de gösterilmiştir:

Tablo 3.20: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin okullara göre analizi.

Okullara Göre Algı Düzeyleri	Anadolu Lisesi		METEM		Yunus Emre Anadolu Lisesi		İmam Hatip Lisesi		Sağlık Meslek Lisesi		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	74	0,49	82	0,53	80	0,61	70	0,58	20	1,22	0,59	4,398	,002
Adalet	74	0,43	82	0,61	80	0,82	70	0,64	20	1,48	0,68	8,032	0,00
Demokrasi	74	0,47	82	0,55	80	0,45	70	0,56	20	0,44	0,52	,359	,838
Sorumluluk	74	0,53	82	0,69	80	0,63	70	0,64	20	1,5	0,68	8,643	0,00
Dürüstlük	74	0,5	82	0,48	80	0,6	70	0,44	20	1,2	0,55	4,499	0,002
Saygı	74	0,36	82	0,29	80	0,31	70	0,25	20	0	0,28	1,997	0,095
Ortalama	74	0,46	82	0,53	80	0,57	70	0,52	20	0,97	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları okul bazında yansıtan Tablo 3.20 incelendiğinde öğrencilere göre Sağlık Meslek Lisesi’nin en hoşgörülü yöneticilere sahip olduğu yaklaşık 1,22 ortalama değeri ile görülmektedir. Geriye kalan diğer okullardaki öğrencilere göre en hoşgörülü yöneticilere sahip okulun yaklaşık olarak 0,61 ortalama değeri ile “Yunus Emre Anadolu Lisesi” olduğu anlaşılmaktadır. Bunu takip eden diğer okullar sırasıyla İmam – Hatip Lisesi, METEM’in olduğu görülmektedir. Yaklaşık 0,49 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” yöneticilerinin hoşgörülere en düşüktür. En adaletli yöneticiler yaklaşık 1,48 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” yöneticileridir. Yaklaşık 0,43 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” yöneticilerinde ise adaletin en düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilere göre yöneticilerdeki demokrasi algısı yaklaşık 0,56 ortalama değeri ile “İmam – Hatip Lisesi” yöneticilerinde en fazladır. Yaklaşık 0,44 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” yöneticilerinin demokrasi uygulamasının en düşük olduğu söylenebilir. Sorumluluk algısı yaklaşık 1,5 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” yöneticilerinde en yüksektir. Yaklaşık 0,53 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” yöneticilerinin sorumluluk duygusunun en düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Dürüstlük algısı yaklaşık 1,2 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” yöneticilerinde en yüksektir. Yaklaşık 0,44 ortalama değeri ile “İmam – Hatip

Lisesi” yöneticilerinde en düşüktür. Din eğitimi verilen bu kurumdaki yöneticilerin daha dürüst olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde etik değerlerin toplumda benimsenmesi mümkün değildir. Saygı algısı yaklaşık 0,36 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” yöneticilerinde en yüksektir. Yaklaşık 0,0 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” yöneticilerinde saygının en düşük olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yöneticilerdeki algı düzeylerine bakıldığında; Gölbaşı Anadolu Lisesi, METEM, İmam – Hatip Lisesi yöneticilerinde en fazla sorumluluk en az saygı, Yunus Emre Anadolu Lisesi yöneticilerinde en fazla adalet, en az saygının olduğunu söyleyebiliriz.

Gölbaşı Anadolu Lisesi yöneticilerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 0,46 ile kararsız oldukları dolayısıyla olumlu kanaatte bulunmadıkları anlaşılmaktadır. Bu okul yöneticilerinde adalet ve saygı ortalamanın altında, diğer algılar ise ortalamanın üstünde görülmektedir.

METEM yöneticilerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 0,53 değeri ile iyi derecededir. Bu okul yöneticilerinde dürüstlük ve saygı ortalamanın altında, diğer algılar ise ortalamanın üstünde görülmektedir.

İmam – Hatip Lisesi yöneticilerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkilerinin ortalama 0,52 ile iyi olduğu tespit edilmiştir. Bu okul yöneticilerinde dürüstlük ve saygı ortalamanın altında, diğer algılar ise ortalamanın üstünde görülmüştür.

Yunus Emre Anadolu Lisesi yöneticilerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 0,57 ile iyi derecededir. Bu okul yöneticilerinde sorumluluk ve saygı ortalamanın altında, diğer algılar ise ortalamanın üstündedir.

Sağlık Meslek Lisesi yöneticilerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkilerinin ortalama 0,97 ile olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Bu okul yöneticilerinde dürüstlük, saygı ve demokrasi ortalamanın altında, diğer algıların ise ortalamanın üstünde olduğu görülmüştür.

Öğrencilere göre yöneticilerdeki etik algı düzeyi 0,97 ortalama ile en fazla Sağlık Meslek Lisesi yöneticilerindedir. İkinci olarak 0,57 ortalama ile Yunus Emre Anadolu Lisesi yöneticilerinde, en az ise 0,46 ortalama ile Gölbaşı Anadolu Lisesi yöneticilerinde olduğu görülmektedir.

Okul türüne göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, Hoşgörü ($p=.002$, $p<.05$), Adalet ($p=.000$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.000$, $p<.05$) ve dürüstlük ($p=.002$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit

edilmiştir. Bu alt boyutlarda okul türünün öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Yukarıdaki anlamlı farklılıklara karşın okul türüne göre öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeylerinde demokrasi ($p=.838$, $p>.05$), saygı ($p=.095$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının sınıflara göre analizi Tablo 3.21’de gösterilmiştir:

Tablo 3.21: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin sınıflara göre analizi.

Sınıflara Göre Algı Düzeyleri	9. Sınıf		10.Sınıf		11. Sınıf		12.Sınıf		Genel Ortalama	F	Sig
	N	Ort	N	Ort	N	Ort	N	Ort			
Hoşgörü	98	0,96	80	0,69	76	0,44	72	0,15	0,59	22,153	0,000
Adalet	98	0,13	80	0,72	76	0,56	72	0,16	0,68	24,900	0,000
Demokrasi	98	0,47	80	0,53	76	0,71	72	0,3	0,52	3,721	,012
Sorumluluk	98	0,98	80	0,64	76	0,73	72	0,24	0,68	16,291	0,000
Dürüstlük	98	0,81	80	0,57	76	0,56	72	0,16	0,55	10,423	0,000
Saygı	98	0,56	80	0,41	76	0,57	72	0,15	0,28	19,920	0,000
Ortalama	98	0,65	80	0,59	76	0,6	72	0,19	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları sınıflar bazında yansıtan Tablo 3.21 incelendiğinde; yöneticilerde dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,98 ortalama ile sorumluluk en yüksektir. Yaklaşık 0,13 ortalama ile demokrasi en düşüktür. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,65’tir. Onuncu sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,59’dur. Onuncu sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,72 ortalama ile yöneticilerde adalet en yüksektir. Yaklaşık 0,41 ortalama ile saygı en düşüktür. On birinci sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,6’tir. On birinci sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,73 ortalama ile sorumluluk en yüksektir. Yaklaşık 0,44 ortalama ile hoşgörü en düşüktür. On ikinci sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,19’dur. On ikinci sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,30 ortalama ile demokrasi en yüksektir. Diğer tüm algılar birbirine çok yakın olmasına karşın yaklaşık 0,15 ortalama ile saygı en düşüktür.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü düzeyi dokuzuncu sınıfta yaklaşık 0,96 ortalama ile en fazla algılanmaktadır. Ancak on, on bir ve on ikinci sınıflara doğru gidildikçe azalmakta olduğunu görmekteyiz. On bir

ve on ikinci sınıf öğrencilerine göre ortalamanın altındadır. Adalet algı düzeyi sınıflara göre farklılık göstermektedir. Dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre yöneticilerde adalet 0,13 ortalamayla en azdır. Onuncu sınıf öğrencilerine göre adalet en fazla algılanmaktadır.

Onbirinci sınıf öğrencilerinin yöneticilerde gördükleri etik algılardan demokrasi düzeyi yaklaşık 0,71 ortalamayla en fazla bulunmaktadır. Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin yöneticilerdeki demokrasi algı düzeyi ortalaması yaklaşık 0,47 iken; onuncu ve onbirinci sınıfa doğru gidildikçe artmakta olduğunu görmekteyiz. Bu algı düzeyi onikinci sınıfa gelindiğinde ise yaklaşık 0,30 ortalamasına düşmektedir.

Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin yöneticilerdeki sorumluluk algı düzeyi ortalaması yaklaşık 0,98 iken; on ve onbirinci sınıflarda azalmıştır. Bu algı düzeyinin onikinci sınıfa gelindiğinde yaklaşık 0,24 ortalamasına düştüğünü görmekteyiz. Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi yaklaşık 0,81 ortalamayla en fazla bulunurken; on, on bir ve on ikinci sınıfa doğru gidildikçe azalmaktadır. Bu algı düzeyi onikinci sınıfa gelindiğinde yaklaşık 0,16 ortalamasına düşmektedir.

Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan saygı düzeyi yaklaşık 0,56 ortalama iken; on, on bir ve onikinci sınıfa doğru gidildikçe azaldığı görülmektedir. Bu algı düzeyi onikinci sınıfa gelindiğinde yaklaşık 0,15 ortalamasına düşmektedir.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0.65 ortalamayla dokuzuncu sınıf öğrencileri tarafından iyi görülmektedir. Ancak on, on bir ve onikinci sınıfa doğru gidildikçe bu algılar azalmaktadır. Onikinci sınıftaki öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,19 ortalamasına düşmektedir.

Sınıflara türüne göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.000$, $p<.05$), Adalet ($p=.000$, $p<.05$), demokrasi ($p=.012$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.000$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.002$, $p<.05$), saygı ($p=.000$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sınıf değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının ailenin aylık gelir durumuna göre analizi Tablo 3.22’de gösterilmiştir:

Tablo 3.22: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin ailenin ekonomik durumuna göre analizi.

Ailenin Aylık Gelir Durumu	500'den az		500-1000 arası		1000-2000 arası		2000-3000 arası		3000'den fazla		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	56	0,6	134	0,61	68	0,68	54	0,47	14	0,6	0,59	,633	,640
Adalet	56	0,83	134	0,72	68	0,71	54	0,46	14	0,42	0,68	1,916	,108
Demokrasi	56	0,6	134	0,49	68	0,52	54	0,42	14	0,51	0,52	,420	,794
Sorumluluk	56	0,8	134	0,69	68	0,75	54	0,51	14	0,68	0,68	1,169	,324
Dürüstlük	56	0,63	134	0,53	68	0,67	54	0,36	14	0,54	0,55	1,325	,260
Saygı	56	0,27	134	0,27	68	0,3	54	0,33	14	0,21	0,28	,214	,931
Ortalama	56	0,6	134	0,6	68	0,6	54	0,4	14	0,5	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları ailenin aylık gelir düzeyi bazında yansıtan Tablo 3. 22 incelendiğinde; yöneticilerde öğrencilerden ailesinin aylık geliri 500'den az olanlara göre yaklaşık 0,83 ortalamayla adalet en fazladır. Yaklaşık 0,27 ortalamayla saygı en düşüktür. Gelir düzeyi 500-1000 arası olan öğrencilerde yaklaşık 0,72 ortalamayla adalet en fazladır. Yaklaşık 0,27 ortalamayla saygı algısı en düşüktür. 1000-2000 arası olan öğrencilerinde yaklaşık 0,75 ortalamayla sorumluluk en fazladır. Yaklaşık 0,30 ortalamayla saygı en düşüktür. Gelir düzeyi 2000-3000 arası olan öğrencilerde yaklaşık 0,51 ortalamayla sorumluluk duygusu en fazladır. Diğer tüm algılar birbirine çok yakın olmasına karşın yaklaşık 0,33 ortalamayla saygı en düşük ve olumlu görülmemektedir. Gelir düzeyi 3000'den fazla olan öğrencilerde yaklaşık 0,68 ortalamayla sorumluluk ilkesi en fazla görülmektedir. Yaklaşık 0,21 ortalamayla saygı en düşük ve olumlu bulunmamaktadır.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü düzeyi yaklaşık 0,68 ortalama ile ailenin aylık geliri 1000-2000 olanlarda en fazladır. Yaklaşık 0,47 ortalama ile aylık geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerde en düşük algılanmaktadır. Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,83 ortalamayla en fazla bulunurken ailenin aylık gelir durumu arttıkça oranın düştüğü görülmektedir. Bu algı ailesinin aylık geliri 3000'den fazla olan öğrencilere gelindiğinde yaklaşık 0,42 ortalamasına düşmektedir.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin yöneticilerdeki demokrasi algı düzeyi yaklaşık 0,60 ortalamayla iyi görülmüştür. Ailenin aylık gelir durumu

artıkça oranın değiştiği ve inişli – ıkışlı değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerde ise yaklaşık 0,42 ortalamayla en az olduğu görülmektedir.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilere göre yöneticilerdeki sorumluluk algı düzeyi yaklaşık 0,8 ortalamayla iyi görülmüştür. Ancak diğer gelir durumlarında inişli – ıkışlı oran görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerde ise yaklaşık 0,51 ortalamayla en az olduğunu görmekteyiz.

Ailesinin aylık geliri 1000-2000 arası olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi yaklaşık 0,67 ortalamayla en fazla bulunurken; ailesinin aylık geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerde yaklaşık 0,36 ortalamayla en azdır. Diğer aylık gelir durumlarına sahip öğrencilerde hemen aynı oranda etki düzeyi olduğu anlaşılmaktadır.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan saygı düzeyi yaklaşık 0,27 ortalamasında iken; ailenin aylık gelir durumu artıkça saygı düzeyinin arttığını ancak 3000 ve üzeri aylık geliri olan öğrencilerde yaklaşık 0,21 ortalamayla en az olduğunu görmekteyiz.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0.63 ortalamayla ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrenciler tarafından iyi görülmektedir. Ancak ailenin aylık gelir durumu artıkça bu algıların azalmakta olduğu görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,43 ortalamayla en düşük oranda görülmektedir.

Ailenin aylık gelir düzeyine göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü (p=.640, p>.05), Adalet (p=.108, p>.05), demokrasi (p=.794, p>.05), sorumluluk (p=.324, p>.05), dürüstlük (p=.260, p>.05), saygı (p=.931, p>.05) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Ailenin aylık gelir düzeyi değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının anne eğitim durumuna göre analizi Tablo 3.23'te gösterilmiştir:

Tablo 3.23: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin anne eğitim durumuna göre analizi.

Anne Eğitim Durumu	İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Okur-Yazar Değil		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	160	0,63	102	0,64	26	0,28	12	0,74	26	0,43	0,59	1,910	,109
Adalet	160	0,72	102	0,79	26	0,45	12	0,57	26	0,31	0,68	2,551	,039
Demokrasi	160	0,51	102	0,59	26	0,29	12	0,3	26	0,41	0,52	1,142	,337
Sorumluluk	160	0,73	102	0,73	26	0,32	12	0,63	26	0,45	0,68	2,578	,037
Dürüstlük	160	0,6	102	0,64	26	0,21	12	0,59	26	0,18	0,55	3,351	,010
Saygı	160	0,29	102	0,37	26	0,14	12	0,36	26	0,04	0,28	2,841	,024
Ortalama	160	0,6	102	0,6	26	0,3	12	0,5	26	0,3	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları annenin eğitim düzeyi bazında yansıtan Tablo 3.23 incelendiğinde; yöneticilerde öğrencilerden annesi ilkokul mezunu olan öğrencilere göre yaklaşık 0,73 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,29'lik ortalamayla saygı en düşüktür. Ortaokul mezunu olanlara göre yaklaşık 0,79 ortalamayla adalet en fazla, yaklaşık 0,37 ortalamayla saygı en düşüktür. Lise mezunu olanlara göre oranlar birbirine yakındır. Ancak yaklaşık 0,45 ortalamayla adalet en fazla, yaklaşık 0,14 ortalamayla saygı en düşüktür. Lisans mezunu olanlara göre yaklaşık 0,74 ortalamayla hoşgörü en fazla, yaklaşık 0,30 ortalamayla demokrasi en düşüktür. Okur- yazarlığı olmayanlara göre oranlar birbirine yakın olmakla beraber yaklaşık 0,45 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,04 ortalamayla saygı en düşüktür.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyi annenin eğitim durumu lise mezunu olanlar hariç arttıkça algı düzeyinin de arttığı görülmektedir. Annesi okur – yazar olmayanlarda yaklaşık 0,43 ortalama ile en az, yaklaşık 0,74 ortalama ile lisans mezunu olanlarda en fazla algılanmaktadır. Adalet algısı annesi okur – yazar olmayanlara göre yöneticilerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,31 ortalamayla en azdır. Annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmakta iken lise ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Adalet algı düzeyi en fazla 0,79 ortalamayla annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki demokrasi algısı yaklaşık 0.41 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre

artmaktadır. Lise ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Bu oran her ikisinde de yaklaşık 0.30 ortalamasına düşmektedir. Demokrasi algı düzeyi annesi ortaokul mezunu olan öğrencilere göre 0,59 ortalamayla en fazladır. Bu algı düzeyinin anne eğitim durumuna göre farklılık gösterdiğini söyleyebiliriz.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki sorumluluk algısı yaklaşık 0.45 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre 0.73 ortalamasına kadar artmakta, lise ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Sorumluluk algı düzeyi en fazla 0.73 ortalamayla annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Annesi lise mezunu olan öğrenciler yöneticileri yaklaşık 0,32 ortalamayla en az demokrat bulmaktadır.

Annesi okur –yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki dürüstlük algısı yaklaşık 0.18 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmakta, lise mezunu olanlarda azalmakta ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar artmaktadır. Dürüstlük algı düzeyi en fazla 0.64 ortalamayla annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Annesi okur – yazar olmayan öğrenciler yöneticileri yaklaşık 0,18 ortalamayla en az oranda dürüst olduğunu düşünmektedir.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki saygı algısı yaklaşık 0.04 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmakta, lise mezunu olanlarda azalmakta ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar artmaktadır. Saygı algı düzeyi en fazla 0.37 ortalamayla annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Annesi okur – yazar olmayan öğrenciler yöneticileri yaklaşık 0,04 ortalamayla en az oranda saygılı bulmaktadır.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0.63 ortalamasıyla annesi ortaokul mezunu öğrencilerde olumlu görülmektedir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,28 ortalamasıyla en düşük oranda görülmektedir. Anne eğitim durumu arttıkça yöneticilerin öğrencilerdeki etik algı düzeylerinin de arttığını söyleyebiliriz. Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, adalet ($p=.039$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.037$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.010$, $p<.05$), saygı ($p=.024$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Anne eğitim durum değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda Hoşgörü ($p=.109$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.337$, $p>.05$) alt boyutlarında ise Anne eğitim durum değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının baba eğitim durumlarına göre analizi Tablo 3.24’de gösterilmiştir:

Tablo 3.24: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin baba eğitim durumuna göre analizi.

Eğitim Durumu	İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Okur-Yazar Değil		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	66	0,4	82	0,6	96	0,6	46	0,7	36	0,9	0,59	3,051	,017
Adalet	66	0,5	82	0,7	96	0,6	46	0,8	36	1	0,68	2,295	,059
Demokrasi	66	0,3	82	0,6	96	0,5	46	0,6	36	0,8	0,52	2,147	,075
Sorumluluk	66	0,5	82	0,7	96	0,5	46	0,8	36	1,2	0,68	8,140	0,00
Dürüstlük	66	0,3	82	0,7	96	0,4	46	0,7	36	0,9	0,55	5,785	0,00
Saygı	66	0,2	82	0,4	96	0,2	46	0,3	36	0,3	0,28	3,138	,015
Ortalama	66	0,4	82	0,6	96	0,5	46	0,6	36	0,8	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları baba eğitim düzeyi bazında yansıtan Tablo-3.24 incelendiğinde yöneticilerde öğrencilerden babası ilkokul mezunu olan öğrencilere göre yaklaşık 0,45 ortalamasıyla sorumluluk ve adalet en fazla, yaklaşık 0,17’lik ortalamayla saygı en düşüktür. Ortaokul mezunu olanlara göre yaklaşık 0,74 ortalamayla adalet en fazla, yaklaşık 0,43 ortalamayla saygı en düşüktür. Lise mezunu olanlara göre yaklaşık 0,63 ortalamasıyla adalet en fazla, yaklaşık 0,22 ortalamayla saygı en düşüktür. Lisans mezunu olanlara göre yaklaşık 0,82 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,34 ortalamayla saygı en düşüktür. Okur- yazarlığı olmayanlara göre yaklaşık 1,19 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,26 ortalamayla saygı en düşüktür.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyi babanın eğitim durumu okur – yazar olmayan öğrenciler hariç, eğitim

durumu arttıkça algı düzeyinin de arttığı görülmektedir. Babası okur – yazar olmayanlarda yaklaşık 0,92 ortalama ile en fazla, yaklaşık 0,43 ortalama ile ilkokul mezunu olanlarda en az algılanmaktadır. Hoşgörünün genel ortalaması 0,64'tür. Adalet algısı babası okur – yazar olmayanlara göre yöneticilerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,96 ortalama ile en fazla. Babası eğitim durumu ilkokul mezunu olanlarda düşmekte, ortaokul mezunu olanlara göre artmakta iken lise mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmakta ve lisans mezunu olanlara göre yeniden artmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Yaklaşık 0,45 ortalama ile ilkokul mezunu olanlarda en az algılanmaktadır.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki demokrasi algısı yaklaşık 0.77 ortalamasıyla en fazla olurken diğer eğitim durumu olanlara göre değişiklik göstermektedir. Babası ilkokul mezunu olanlara göre yaklaşık 0.34'lük oranla en az olduğu anlaşılmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki sorumluluk algısı yaklaşık 1,19 ortalamasıyla en fazla olurken ilkokul mezunu olanlara göre azalmakta olduğunu görmekteyiz. Ancak baba eğitim durumu arttıkça algı düzeyinin de arttığı görülmektedir. Lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar artmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler yöneticileri yaklaşık 0,49 ortalama ile en az oranda sorumluluk algı düzeyinde bulunmaktadır.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki dürüstlük algısı yaklaşık 0,92 ortalamasında iken ilkokul mezunu olanlara göre azalmakta, lise mezunu olanlarda azalmakta ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar artmaktadır. Dürüstlük algı düzeyi en fazla 0.92 ortalama ile babası okur – yazar olmayan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Babası ilkokul mezunu olan öğrenciler yöneticileri yaklaşık 0,28 ortalama ile en az oranda dürüst bulmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre yöneticilerdeki saygı algısı yaklaşık 0.26 ortalamasında iken ilkokul mezunu olanlara göre azalmakta, ortaokul mezunu olanlara göre artmakta, lise mezunu olanlarda azalmakta ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar artmaktadır. Saygı algı düzeyi en fazla 0.43 ortalama ile babası ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Babası

ilkokul mezunu olan öğrenciler yöneticileri yaklaşık 0,17 ortalamaıyla en az oranda saygılı bulmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0.84 ortalamaıyla babası okur – yazar olmayan öğrencilerde olumlu görülmektedir. Babası ilkokul mezunu olan öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,35 ortalamaıyla en düşük oranda görülmektedir.

Eğitim durumuna göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.017$, $p<.05$) sorumluluk ($p=.000$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.000$, $p<.05$), saygı ($p=.015$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durum değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Eğitim durumuna göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, Adalet ($p=.059$, $p>.05$), demokrasi ($p=.075$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Eğitim durum değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının kardeş sayılarına göre analizi Tablo 3.25'te gösterilmiştir:

Tablo 3.25: Öğrencilerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin kardeş sayısına göre analizi.

Kardeş Sayıları	2Kardeş		3Kardeş		4Kardeş		5Kardeş		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	62	0,5	108	0,7	91	0,6	30	0,6	0,59	,938	,477
Adalet	62	0,6	108	0,7	91	0,7	30	0,7	0,68	,838	,557
Demokrasi	62	0,3	108	0,5	91	0,6	30	0,6	0,52	1,680	,113
Sorumluluk	62	0,6	108	0,7	91	0,7	30	0,8	0,68	,761	,620
Dürüstlük	62	0,5	108	0,5	91	0,6	30	0,8	0,55	1,615	,130
Saygı	62	0,2	108	0,3	91	0,3	30	0,2	0,28	,548	,798
Ortalama	62	0,5	108	0,6	91	0,6	30	0,6	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları kardeş sayısı bazında yansıtan Tablo-3.25 incelendiğinde öğrencilerden kardeş sayısı bir, altı, yedi ve dokuz olanlar oransal olarak düşük olduğundan

değerlendirmeye alınması uygun görülmemektedir. İki kardeşi olan öğrencilere göre yaklaşık 0,58 ortalamasıyla adalet en fazla, yaklaşık 0,23'lük ortalamayla saygı en düşüktür. İki kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,45 olup, saygı ve demokrasi algıları ortalamasının altında diğerleri ise ortalamasının üstündedir. Üç kardeşi olanlara göre yaklaşık 0,69 ortalamayla adalet en fazla, yaklaşık 0,30 ortalamayla saygı en düşüktür. Üç kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,55 olup, saygı, dürüstlük ve demokrasi algıları ortalamasının altında diğerleri ise ortalamasının üstündedir. Dört kardeşi olanlara göre yaklaşık 0,74 ortalamasıyla adalet en fazla, yaklaşık 0,34 ortalamayla saygı en düşüktür. Dört kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,6 olup; hoşgörü, saygı ve dürüstlük algıları ortalamasının altında diğerleri ise ortalamasının üstündedir. Beş İki kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,45 olup, saygı ve demokrasi algıları ortalamasının altında diğerleri ise ortalamasının üstündedir. Kardeşi olanlara göre yaklaşık 0,83 ortalamayla sorumluluk ve dürüstlük en fazla, yaklaşık 0,19 ortalamayla saygı en düşüktür. Beş kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,63 olup, saygı ve demokrasi algıları ortalamasının altında diğerleri ise ortalamasının üstündedir.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyi kardeş sayısı dört kardeşe sahip olan öğrenciler hariç kardeş sayısı arttıkça algı düzeyi de artmakta ve genel ortalaması 0,6'dır. Üç kardeşi olanlarda yaklaşık 0,67 ortalama ile en fazla, yaklaşık 0,49 ortalama ile iki kardeşi olanlarda en az algılanmaktadır. Adalet algısı incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça algı düzeyi de artmakta ve genel ortalaması 0,69'dur.

Demokrasi algısı incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça algı düzeyinin de arttığı ancak beş kardeşi olanlarında oran biraz düşmekte ve genel ortalaması 0,51'dir. Dört kardeşi olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan demokrasi düzeyi yaklaşık 0,64 ortalamayla en fazla, yaklaşık 0,34 ortalamayla iki kardeş olanlarda en az algılanmaktadır. Sorumluluk algısı incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça algı düzeyi de artmakta ve genel ortalaması 0,69'dur. Beş kardeşi olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan sorumluluk düzeyi yaklaşık 0,83 ortalamayla en fazla, yaklaşık 0,58 ortalamayla iki kardeş olanlarda en az algılanmaktadır.

Dürüstlük algısı incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça algı düzeyinin de arttığı ancak üç kardeşi olanlarında oran biraz düşmekte ve genel ortalaması 0,60'tır. Beş kardeşi olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi

yaklaşık 0,83 ortalama ile en fazla, yaklaşık 0,46 ortalama ile üç kardeş olanlarda en az algılanmaktadır.

Saygı algısı incelendiğinde kardeş sayısı arttıkça algı düzeyinin de arttığı ancak beş kardeşi olanlarında oran biraz düşmekte ve genel ortalaması 0,27'dir. Dört kardeşi olan öğrencilerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi yaklaşık 0,34 ortalama ile en fazla, yaklaşık 0,19 ortalama ile beş kardeş olanlarda en az algılanmaktadır.

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları kardeş sayısı bazında ele aldığımızda 0,56'lık genel ortalama ile olumlu yönde algı bırakıldığını söyleyebiliriz.

Kardeş sayısına göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, hoşgörü ($p=.477$, $p>.05$), Adalet ($p=.557$, $p>.05$), demokrasi ($p=.113$, $p>.05$), sorumluluk ($p=.620$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.130$, $p>.05$), saygı ($p=.798$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Kardeş sayısı değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının baba mesleklerine göre analizi Tablo 3.26'da gösterilmiştir:

Tablo 3.26: Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre yöneticilerle ilgili etik algıları.

Meslek Grupları	Bir kurumda işçi		Esnaf		Devlet Memuru		Çiftçi		Serbest Meslek		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	68	0,8	62	0,8	76	0,66	56	0,36	58	0,31	0,59	5,811	0,000
Adalet	68	0,66	62	0,93	76	0,88	56	0,41	58	0,45	0,68	4,521	0,001
Demokrasi	68	0,68	62	0,62	76	0,47	56	0,21	58	0,46	0,52	3,142	,009
Sorumluluk	68	0,82	62	0,97	76	0,71	56	0,36	58	0,43	0,68	6,111	0,00
Dürüstlük	68	0,75	62	0,88	76	0,65	56	0,14	58	0,23	0,55	9,619	0,00
Saygı	68	0,34	62	0,3	76	0,28	56	0,12	58	0,33	0,28	1,914	,092
Ortalama	68	0,67	62	0,74	76	0,61	56	0,26	58	0,36	0,55		

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları baba mesleklerine göre yansıtan Tablo 3.26 incelendiğinde öğrencilerin babası gündelik işçi olanlar oransal olarak düşük olduğundan değerlendirmeye alınması

uygun görülmemiştir. Babası bir kurumda işçi olan öğrencilere göre yaklaşık 0,82 ortalamasıyla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,34'lük ortalamayla saygı en düşüktür. Babası kurumda işçi olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,67 olup, saygı ve adalet algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası esnaf olanlara göre yaklaşık 0,97 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,30 ortalamayla saygı en düşüktür. Babası devlet memuru olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,61 olup, saygı ve demokrasi algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre yaklaşık 0,41 ortalamasıyla adalet en fazla, yaklaşık 0,12 ortalamayla saygı en düşüktür. Babası çiftçi olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,26 olup demokrasi, saygı ve dürüstlük algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası serbest meslek olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,36 olup, hoşgörü saygı ve dürüstlük algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir.

Öğrencilerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyinin genel ortalaması 0,56'dır. Babası çiftçi ve serbest meslek olanlarda ortalamanın altında diğerlerinde üstünde bir oran mevcuttur. Babası serbest meslek olanlara göre hoşgörü yaklaşık 0,31 ortalama ile en az, yaklaşık 0,80 ortalama ile bir kurumda işçi ve esnaf olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Adalet algısının genel ortalaması 0,64 olup babası çiftçi ve serbest meslek olanlara göre ortalamanın altında diğerlerinde ortalamanın üstünde bir oran mevcuttur. Babası çiftçi olanlara göre adalet yaklaşık 0,41 ortalama ile en az, yaklaşık 0,93 ortalama ile esnaf olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Demokrasi algısının genel ortalaması 0,48'dir. Babası devlet memuru, çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre demokrasi yaklaşık 0,21 ortalama ile en az, yaklaşık 0,68 ortalama ile bir kurumda işçi olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Sorumluluk algısının genel ortalaması 0,64'tür. Babası çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında, diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre sorumluluk yaklaşık 0,36 ortalama ile en az, yaklaşık 0,97 ortalama ile esnaf olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Dürüstlük algısının genel ortalaması 0,50'dir. Babası çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında, diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre dürüstlük yaklaşık 0,14 ortalama ile en az, yaklaşık 0,88 ortalama ile esnaf olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Saygı algısının genel ortalaması 0,26'dir. Babası çiftçi olanlara göre algı ortalamasının altında, diğerlerinde ortalamasının üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre saygı yaklaşık 0,12 ortalama ile en az, yaklaşık 0,34 ortalama ile bir kurumda işçi olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Öğrencilerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları babalarının mesleklerine göre ele aldığımızda 0,53'lük genel ortalamayla iyi derecede algı bırakıldığını söyleyebiliriz. Meslek gruplarına göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.000$, $p<.05$), adalet ($p=.001$, $p<.05$), demokrasi ($p=.009$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.000$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.000$, $p<.05$), alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Meslek grupları değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır

Meslek gruplarına göre öğrencilerin yöneticileri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, saygı ($p=.092$, $p>.05$) alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Meslek grupları değişkeninin öğrencilerin yöneticileri ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

3.5 Öğrencilerin Öğretmenlerle İlgili Etik Algıları

Öğretmenlerin etik değerleri ile ilgili öğrencilerden elde edilen verilerin aritmetik ortalama ve t testi SPSS. 16 versiyonunda alınmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde öğrenciler anket uygulamasında kesinlikle katılmadıklarını minimum değer olan - 2 değeri ile belirtmişlerdir. Kesinlikle katıldıklarını belirtmek için maksimum değer olan +2 değeri kullanmışlardır. Anket verileri etik algı sınıflamasına göre tablo haline getirilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin hoşgörü algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.27'de gösterilmiştir:

Tablo 3.27: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili hoşgörü algı düzey analizi.

Hoşgörü Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Öğretmenler öğrencileri olduğu gibi kabul ederler.	326	,39	-2	2
Öğretmenler hoşgörülü davranış sergilerler.	326	,69	-2	2
Öğretmenler öğrencilere kibar davranırlar.	326	,55	-2	2
Öğretmenler öğrencilerin hata yapabileceklerini kabul ederler	326	,59	-2	2
Öğrencilerin isteklerini bastırmadan anlamaya çalışırlar.	326	,60	-2	2
Ortalama	326	,56	-2	2

Tablo 3.27’de hoşgörü algısıyla ilgili anket sorularına 326 öğrenci cevap vermiş ve öğrencilerin öğretmenlerle ilgili hoşgörü algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,56 genel ortalamayla öğretmenlerin hoşgörü tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Öğretmenler öğrencileri olduğu gibi kabul ederler ve Öğretmenler öğrencilere kibar davranırlar.* sorularına ait algılar ortalamasının altında diğerleri ise, ortalamasının üstündedir.

Ankete katılan öğrencilerin adalet algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.28’de gösterilmiştir:

Tablo 3.28: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili adalet algı düzey analizi.

Adalet Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Öğretmenler öğrencilerin tamamına eşit davranırlar.	326	-0,10,	-2	2
Öğretmenler, bütün öğrencilere adaletli davranırlar.	326	,23	-2	2
Öğrenciler öğretmenlerin saygıyı hak ettiğine inanırlar.	326	,96	-2	2
Öğretmenler öğrencilerin haklı olduğu zamanlarda onları desteklerler.	326	,74	-2	2
Öğretmenler sınıf kurallarına uygun davranırlar.	326	,79	-2	2
Ortalama	326	,46	-2	2

Tablo 3. 28’de adalet algısıyla ilgili anket sorularına 326 öğrenci cevap vermiş ve öğrencilerin öğretmenlerle ilgili adalet algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,46 genel ortalamayla öğretmenlerin adalet tutumlarının iyi olmadığı görülmektedir. *Öğretmenler öğrencilerin tamamına eşit davranırlar.* ”sorusuna ait algının kötü olduğu tespit edilmektedir. “*Öğretmenler, bütün öğrencilere adaletli davranırlar.* sorusuna ait algı ortalamasının altında diğerleri ise, ortalamasının üstündedir.

Ankete katılan öğrencilerin demokrasi algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.29’de gösterilmiştir

Tablo 3.29: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili demokrasi algı düzey analizi.

Demokrasi Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Öğretmenler ders işlerken bütün öğrencilere eşit söz hakkı verirler.	326	,49	-2	2
Öğretmenler öğrencilerin kendisini ifade etmelerine fırsat verirler	326	,77	-2	2
Hata yaptıklarında öğrencilerden özür dilerler.	326	,28	-2	2
Öğretmenlerin konuşma dili yargılayıcı değil, açıklayıcıdır.	326	,56	-2	2
Öğretmenler, değerlerdeki farklılıkları gösterir, fakat önemli bulduklarını ifade ederler.	326	,63	-2	2
Öğretmenler öğrencilere saygı gösterme, sorumluluk alma, empati, işbirliği, vatandaşlık ve ısrarcı olma gibi önemli karakter erdemlerini çalışmalarına rehberlik eder.	326	,64	-2	2
Öğretmenler, kendi değerlerini ifade etmemeye çalışırlar.	326	,75	-2	2
Ortalama	326	,59	-2	2

Tablo 3.29’te demokrasi algısıyla ilgili anket sorularına 326 öğrenci cevap vermiş ve öğrencilerin öğretmenlerle ilgili demokrasi algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,59 genel ortalamayla öğretmenlerin demokrasi tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Öğretmenler ders işlerken bütün öğrencilere eşit söz hakkı verirler. Hata yaptıklarında öğrencilerden özür dilerler. Öğretmenlerin konuşma dili yargılayıcı değil, açıklayıcıdır.* sorularına ait algının kötü ve ortalamanın altında diğerleri ise, ortalamanın üstündedir.

Ankete katılan öğrencilerin sorumluluk algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.30’da gösterilmiştir:

Tablo 3.30: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili sorumluluk algı düzey analizi.

Sorumluluk Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Öğretmenler öğrenciler için sağlıklı ve güvenli bir ortam sağlamaya çalışırlar.	326	0,93	-2	2
Okul araç gereçlerini tasarruflu ve itinalı kullanırlar.	326	0,97	-2	2
Öğrencilerle yeterince ilgilenirler.	326	0,61	-2	2
Öğretmenler kendisinin yapabileceği ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışırlar.	326	0,71	-2	2
Öğretmenler mesleğini severek ve içten yapmaktadırlar.	326	0,85	-2	2
Öğretmenler vaktinde derse girerler.	326	0,83	-2	2
Öğretmenler dersi zevkli bir şekilde işlerler.	326	0,56	-2	2
Öğretmenler dersi amacına uygun bir şekilde işlerler.	326	0,78	-2	2
Ortalama	326	0,8	-2	2

Tablo 3.30’da sorumluluk algısıyla ilgili anket sorularına 326 öğrenci cevap vermiştir. Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili sorumluluk algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,78 genel ortalamayla öğretmenlerin sorumluluk tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. “*Öğrencilerle yeterince ilgilenirler ve Öğretmenler dersi zevkli bir şekilde işlerler.*” sorularına ait algılar ortalamasının altında diğerleri ise, ortalamanın üstündedir.

Ankete katılan öğrencilerin dürüstlük algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.31’de gösterilmiştir:

Tablo 3.31: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili dürüstlük algı düzey analizi.

Dürüstlük Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Öğretmenlere her konuda öğrenciler güvenir.	326	,56	-2	2
Öğretmenler öğrencilere hep doğruları söylerler.	326	,55	-2	2
Öğretmenler önemli buldukları değerleri ifade etmeksizin değerlerdeki farklılıkları vurgular	326	,56	-2	2
Öğretmenler öğrencilerin, işbirlikçi öğrenen gruplarda çalışarak ödevlerini birlikte yapmalarını sağlar.	326	,37	-2	2
Ortalama	326	,51	-2	2

Tablo 3.31’de dürüstlük algısıyla ilgili anket sorularına 326 öğrenci cevap vermiştir. Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili dürüstlük algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,51 genel ortalamayla öğretmenlerin dürüstlük tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Öğretmenler öğrencilerin, işbirlikçi öğrenen gruplarda çalışarak ödevlerini birlikte yapmalarını sağlar.* sorularına ait algılar ortalamasının altında diğerleri ise, ortalamanın üstündedir.

Ankete katılan öğrencilerin saygı algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.32’de gösterilmiştir:

Tablo 3.32: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili saygı algı düzey analizi.

Saygı Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Öğretmenler öğrencilere karşı sabırlıdır.	326	0,56	-2	2
Öğretmenler öğrencilerin kendilerine verdiği sınırları tutarlar.	326	0,63	-2	2
Öğretmenler öğrencilere sevecen davranırlar	326	0,63	-2	2
Öğretmenler öğrencileri mutlu etmek için elinden gelen gayreti gösterirler.	326	0,65	-2	2
Öğrencilere isimleriyle hitap ederler.	326	0,83	-2	2
Öğrencilerin şahsını değil davranışlarını eleştirirler.	326	0,67	-2	2
Ortalama	326	0,7	-2	2

Tablo 3.32’de saygı algısıyla ilgili anket sorularına 326 öğrenci cevap vermiş ve öğrencilerin öğretmenlerle ilgili saygı algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,66 genel ortalamayla öğretmenlerin saygı tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Öğrencilere isimleriyle hitap ederler ve Öğrencilerin şahsını değil davranışlarını eleştirirler.* sorularına ait algılar ortalamasının üstünde diğerleri ise, ortalamasının altındadır.

3.6 Öğretmenlerin Etik Davranışlarıyla İlgili Öğrenci Görüşleri

Öğretmenlerin etik değerleri ile ilgili öğrencilere yöneltilen anket soruları SPSS.16 versiyonunda analiz edilmiştir. Post hoc analizi yapılan soruların bulguları öğrencilerin demografik özelliklerine göre tablo haline getirilmiştir. Öğrencilerin demografik özelliklerine göre yapılan tabloların yorumları aşağıda verilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının cinsiyete göre analizi Tablo 3.33’te gösterilmiştir:

Tablo 3. 33 Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi.

Cinsiyet Algılar	Kız		Erkek		F	Sig
	N	Ort	N	Ort		
Hoşgörü	190	,71	136	,35	10,099	,002
Adalet	190	,51	136	,38	1,313	,253
Demokrasi	190	,68	136	,47	4,098	,044
Sorumluluk	190	,87	136	,65	5,127	,024
Dürüstlük	190	,67	136	,29	13,166	,000
Saygı	190	,81	136	,45	11,996	,001
Ortalama	190	,71	136	,43		

Tablo 3.33’e göre etik algı düzeyine baktığımızda 326 öğrencinin 190’ı kız, 136’sı erkektir. Kız öğrencilerin okul öğretmenleriyle ilgili etik algılarından yaklaşık 0,87 ortalamayla en fazla sorumluluk, yaklaşık 0,51 ortalamayla adalet algısının en düşük olduğu görülmektedir. Okul öğretmenlerinin kadın öğrenciler üzerindeki etik algı düzeyi ortalama 0,71 ile iyi olduğu anlaşılmaktadır. Erkek öğrencilerin ise etik algılardan yaklaşık 0,65 ortalamayla sorumluluk en fazla ve yaklaşık 0,29 ortalamayla dürüstlük algıları en azdır. Okul öğretmenlerinin erkek öğrenciler

üzerindeki etik algı düzeyi ortalama 0,43 ile kararsız olduğu, dolayısıyla da olumlu olmadığını söyleyebiliriz.

Cinsiyete göre öğrencilerin öğretmenler ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan t testi sonucunda, hoşgörü ($p=.009$, $p<.05$) alt boyutunda kızlar lehine, demokrasi ($p=.009$, $p<.05$) kızlar lehine, sorumluluk ($p=.009$, $p<.05$) kızlar lehine, dürüstlük ($p=.009$, $p<.05$) kızlar lehine, saygı ($p=.009$, $p<.05$) kızlar lehine, anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Cinsiyete göre öğrencilerin öğretmenler ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan t testi sonucunda, Adalet ($p=.108$, $p>.05$), anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Kızlar ve erkekler birbirine benzer algı düzeylerine sahiptirler.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının okullara göre analizi Tablo 3.34’te gösterilmiştir:

Tablo 3.34 Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin okullara göre analizi.

Okullara Göre Algı Düzeyleri	Anadolu Lisesi		METEM		Yunus Emre Anadolu Lisesi		İmam Hatip Lisesi		Sağlık Meslek Lisesi		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	74	0,38	82	0,53	80	0,53	70	0,6	20	1,34	0,56	3,531	,008
Adalet	74	0,33	82	0,42	80	0,54	70	0,36	20	1,2	0,46	3,348	,011
Demokrasi	74	0,46	82	0,53	80	0,67	70	0,55	20	1,14	0,59	2,431	,048
Sorumluluk	74	0,64	82	0,75	80	0,85	70	0,7	20	1,49	0,78	4,370	,002
Dürüstlük	74	0,28	82	0,53	80	0,65	70	0,42	20	1,15	0,51	4,218	,002
Saygı	74	0,46	82	0,66	80	0,7	70	0,64	20	1,38	0,66	3,957	,004
Ortalama	74	0,4	82	0,6	80	0,7	70	0,6	20	1,3	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları okul bazında yansıtan Tablo 3.34 incelendiğinde öğrencilere göre Sağlık Meslek Lisesi’nin en hoşgörülü öğretmenlere sahip olduğu yaklaşık 1,34 ortalama değeri ile görülmektedir. Geriye kalan okullar incelendiğinde öğrencilere göre en hoşgörülü öğretmenlere sahip okulun yaklaşık olarak 0,60 ortalama değeri ile “İmam – Hatip Lisesi” olduğu anlaşılmaktadır. Bunu takip eden diğer okullar

sırasıyla, Yunus Emre Anadolu Lisesi ve METEM'in olduğu görülmektedir. Yaklaşık 0,38 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” öğretmenlerinin hoşgörü oranı en düşüktür. En adaletli öğretmenler yaklaşık 1,20 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” öğretmenleri, yaklaşık 0,33 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” öğretmenlerinde ise en düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin öğretmenlerdeki demokrasi algısının yaklaşık 1,14 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” öğretmenlerinde en fazla, yaklaşık 0,46 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” öğretmenlerinde en düşük olduğu söylenebilir. Sorumluluk algısının yaklaşık 1,49 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” öğretmenlerinde en yüksek, yaklaşık 0,64 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” öğretmenlerinde en düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Dürüstlük algısının yaklaşık 1,15 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” öğretmenlerinde en yüksek, yaklaşık 0,28 ortalama değeri ile “Anadolu Lisesi” öğretmenlerinde en düşük olduğu anlaşılmaktadır. Saygı algısının yaklaşık 1,38 ortalama değeri ile “Sağlık Meslek Lisesi” öğretmenlerinin en yüksek, yaklaşık 0,46 ortalama değeri ile “Gölbaşı Anadolu Lisesi” öğretmenlerinin en düşük olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin öğretmenlerdeki algı düzeylerine bakıldığında; Gölbaşı Anadolu Lisesi, METEM, İmam – Hatip Lisesi, Yunus Emre Anadolu Lisesi ve Sağlık Meslek Lisesi öğretmenleri en fazla sorumluluk algısına sahiptir. Gölbaşı Anadolu Lisesi öğretmenlerinde dürüstlük, METEM ve İmam – Hatip Lisesi öğretmenlerinde adalet, Yunus Emre Anadolu Lisesi öğretmenlerinde hoşgörü, Sağlık Meslek Lisesi öğretmenlerinde demokrasinin en az olduğunu söyleyebiliriz.

Anadolu Lisesi öğretmenlerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 0,43 ile kararsız oldukları dolayısıyla iyi olmadığı anlaşılmaktadır. Hoşgörü, adalet ve dürüstlük ortalamasının altında, diğer algılar ise ortalamanın üstünde görülmektedir.

METEM öğretmenlerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 0,57 değeri ile iyi derecededir. Sorumluluk ve saygı ortalamasının üstünde, diğer algılar ise ortalamasının altındadır.

İmam – Hatip Lisesi öğretmenlerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkilerinin ortalama 0,55 ile iyi olduğu beyan edilmiştir. Dürüstlük ve adalet ortalamasının altında, diğer algılar ise ortalamasının üstünde görülmüştür.

Yunus Emre Anadolu Lisesi öğretmenlerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 0,66 ile iyi derecededir. Hoşgörü, adalet ve dürüstlük ortalamasının altında, diğer algılar ise ortalamasının üstündedir.

Sağlık Meslek Lisesi öğretmenlerinin öğrenciler üzerindeki etik algı etkileri ortalama 1,28 ile olumlu olduğu anlaşılmaktadır. Dürüstlük, adalet ve demokrasi ortalamasının altında, diğer algıların ise ortalamasının üstünde olduğu görülmüştür.

Öğrencilere göre öğretmenlerdeki etik algı düzeyi 1,28 ortalaması ile en fazla Sağlık Meslek Lisesi öğretmenlerinde görülmüştür. İkinci olarak 0,66 ortalaması ile Yunus Emre Anadolu Lisesi öğretmenlerinde, en az ise 0,43 ortalaması ile Gölbaşı Anadolu Lisesi öğretmenlerinde olduğunu söyleyebiliriz. Okul türüne göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.008$, $p<.05$), Adalet ($p=.011$, $p<.05$), demokrasi ($p=.048$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.002$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.002$, $p<.05$), saygı ($p=.004$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Okul türü değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının baba mesleklerine göre analizi Tablo 3.35'te gösterilmiştir:

Tablo 3.35: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin sınıflara göre analizi.

Sınıflara Göre Algı Düzeyleri	9. Sınıf		10.Sınıf		11. Sınıf		12.Sınıf		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort	N	Ort	N	Ort	N	Ort			
Hoşgörü	98	0,78	80	0,34	76	0,58	72	0,49	0,56	2,809	,040
Adalet	98	0,79	80	0,4	76	0,37	72	0,16	0,46	5,896	,001
Demokrasi	98	0,77	80	0,5	76	0,67	72	0,35	0,59	3,342	,020
Sorumluluk	98	1,07	80	0,59	76	0,89	72	0,49	0,78	8,759	,000
Dürüstlük	98	0,78	80	0,33	76	0,55	72	0,3	0,51	5,038	,002
Saygı	98	0,89	80	0,53	76	0,7	72	0,47	0,66	3,578	,014
Ortalama	98	0,9	80	0,5	76	0,6	72	0,4	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları sınıf bazında yansıtan Tablo 3.35 incelendiğinde; öğrencilere göre öğretmenlerde dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 1,07 ortalama ile sorumluluk en yüksek, yaklaşık 0,77 ortalama ile demokrasi en düşüktür. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,85'tir. Onuncu sınıf

öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,45'tir. Onuncu sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,59 ortalama ile sorumluluk en yüksek, yaklaşık 0,33 ortalama ile dürüstlük en düşüktür. On birinci sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,63'tür. On birinci sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,89 ortalama ile sorumluluk en yüksek, yaklaşık 0,37 ortalama ile adalet en düşüktür. On ikinci sınıf öğrencilerinin etik algılarının ortalaması 0,38'dir. On ikinci sınıf öğrencilerine göre yaklaşık 0,49 ortalama ile hoşgörü ve sorumluluk en yüksek, yaklaşık 0,16 ortalama ile adalet en düşüktür.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü düzeyi dokuzuncu sınıfta yaklaşık 0,78 ortalama ile en fazla algılanmaktadır. Ancak onuncu sınıflarda en az, on bir ve on ikinci sınıflara doğru gidildikçe azalmakta olduğunu görmekteyiz. On ve on ikinci sınıf öğrencilerine göre hoşgörü algısı ortalamasının altındadır.

Adalet algı düzeyi sınıflara göre farklılık göstermektedir. On ikinci sınıf öğrencilerine göre 0,16 ortalama ile en az, dokuzuncu sınıf öğrencilerine göre 0,79 ortalama ile en fazla algılanmaktadır.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algılarından demokrasi düzeyi dokuzuncu sınıfta yaklaşık 0,77 ortalama ile en fazla algılanmaktadır. Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin öğretmenlerdeki demokrasi algı düzeyi ortalaması yaklaşık 0,77 iken; onuncu, onbirinci sınıfa doğru gidildikçe azalmaktadır. Bu algı düzeyi onikinci sınıfa gelindiğinde ise yaklaşık 0,35 ile en düşük ortalama değer olmaktadır.

Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin öğretmenlerdeki sorumluluk algı düzeyi ortalaması yaklaşık 1,07 iken; on ve on birinci sınıflarda azalmıştır. Bu algı düzeyinin onikinci sınıfa gelindiğinde yaklaşık 0,49 ortalama değerine düştüğünü görmekteyiz.

Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin öğretmenlerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi yaklaşık 0,78 ortalama ile en fazla bulunurken; on, on bir ve on ikinci sınıfa doğru gidildikçe azalmaktadır. Bu algı düzeyi on ikinci sınıfa gelindiğinde yaklaşık 0,30 ortalama değerine düşmektedir.

Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin öğretmenlerde gördükleri etik algılardan saygı düzeyi yaklaşık 0,89 ortalama iken; on, on bir ve on ikinci sınıfa doğru gidildikçe azalmakta olduğu görülmektedir. Bu algı düzeyi on ikinci sınıfa gelindiğinde yaklaşık 0,47 ortalama değerine düşmektedir.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0.85 ortalamayla dokuzuncu sınıf öğrencileri tarafından iyi görülmektedir. Ancak on, on bir ve on ikinci sınıfa doğru gidildikçe bu algılar azalmaktadır. On ikinci sınıftaki öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,38 ortalamasına düşmektedir. Sınıflara göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.040$, $p<.05$), Adalet ($p=.001$, $p<.05$), demokrasi ($p=.020$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.000$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.002$, $p<.05$), saygı ($p=.014$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sınıf değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının ailenin aylık gelir durumuna göre analizi Tablo 3.36’da gösterilmiştir:

Tablo 3.36: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin ailenin ekonomik durumuna göre analizi.

Aile Aylık Gelir Durumu	500’den az		500-1000 arası		1000-2000 arası		2000-3000 arası		3000’den fazla		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	56	0,3	134	0,73	68	0,59	54	0,39	14	0,49	0,56	2,190	,070
Adalet	56	0,07	134	0,6	68	0,68	54	0,22	14	0,49	0,46	4,337	,002
Demokrasi	56	0,28	134	0,75	68	0,71	54	0,37	14	0,51	0,59	3,793	,005
Sorumluluk	56	0,51	134	0,93	68	0,8	54	0,62	14	0,95	0,78	3,160	,014
Dürüstlük	56	0,33	134	0,59	68	0,72	54	0,22	14	0,57	0,51	2,943	,021
Saygı	56	0,58	134	0,84	68	0,68	54	0,34	14	0,5	0,66	3,027	,018
Ortalama	56	0,4	134	0,7	68	0,7	54	0,4	14	0,6	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları ailenin aylık gelir düzeyi bazında yansıtan Tablo 3. 36 incelendiğinde; öğretmenlerde öğrencilerden ailesinin aylık geliri 500’den az olan öğrencilere göre yaklaşık 0,58 ortalamayla saygı en fazladır. Yaklaşık 0,07 ortalamayla adalet en düşüktür. Gelir düzeyi 500-1000 arası olan öğrencilerde yaklaşık 0,93 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,59 ortalamayla dürüstlük en düşüktür. 1000-2000 arası olan öğrencilerinde yaklaşık 0,80 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,59 ortalamayla hoşgörü en düşüktür. Gelir düzeyi 2000-3000 arası olan öğrencilerde yaklaşık 0,62 ortalamayla sorumluluk en fazla, diğer tüm algılar birbirine çok yakın olmasına karşın yaklaşık 0,22 ortalamayla adalet ve dürüstlük en

düşüktür. Gelir düzeyi 3000'den fazla olan öğrencilerde yaklaşık 0,95 ortalamaıyla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,49 ortalamaıyla hoşgörü ve adalet en düşüktür.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü düzeyi yaklaşık 0,73 ortalaması ile ailenin aylık geliri 500-1000 arası olanlarda en fazladır. Yaklaşık 0,30 ortalaması ile 500'den aşağı olanlarda en düşük algılanmaktadır.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin öğretmenlerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,07 ortalamaıyla en az bulunurken ailenin aylık gelir durumu arttıkça oranın da arttığı görülmektedir. Bu algı ailesinin aylık geliri 1000-2000 arasında olan öğrencilerde yaklaşık 0,68 ortalamasıyla en fazladır.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin öğretmenlerdeki demokrasi algı düzeyi yaklaşık 0,28 ortalamasıyla en az iken; ailenin aylık gelir durumu arttıkça oranın değiştiği ve inişli – çıkışlı grafik çizdiği görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 500-1000 arası olan öğrencilerde ise yaklaşık 0,75 ortalamasıyla en fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin öğretmenlerdeki sorumluluk algı düzeyi yaklaşık 0,51 ortalaması ile en az iken; diğer gelir durumlarında inişli – çıkışlı artmakta olduğu görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 3000'den fazla olan öğrencilerde ise yaklaşık 0,95 ortalamaıyla en fazla olduğunu görmekteyiz.

Ailesinin aylık geliri 1000-2000 arası olan öğrencilerin öğretmenlerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi yaklaşık 0,72 ortalamaıyla en fazla bulunurken; ailesinin aylık geliri 2000-3000 arası olan öğrencilerde yaklaşık 0,22 ortalamaıyla en azdır. Diğer aylık gelir durumlarına sahip öğrencilerde oranın inişli çıkışlı olduğu anlaşılmaktadır.

Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin öğretmenlerde gördükleri etik algılardan saygı düzeyi yaklaşık 0,58 ortalamasında iken; ailenin aylık gelir durumu arttıkça değişiklik göstermektedir. Saygı düzeyinin 2000- 3000 arası aylık geliri olan öğrencilerde yaklaşık 0,34 ortalamaıyla en az olduğunu görmekteyiz.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0,74 ortalamaıyla ailesinin aylık geliri 500- 1000 arası olan öğrenciler tarafından iyi görülmektedir. Ailenin aylık gelir durumu arttıkça bu algının değişiklik gösterdiği görülmektedir. Ailesinin aylık geliri 500'den az olan öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,35 ortalamaıyla en düşük oranda görülmektedir.

Aile aylık gelir durumuna göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, adalet ($p=.002$, $p<.05$), demokrasi ($p=.005$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.014$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.021$, $p<.05$), saygı ($p=.018$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Aile aylık durum değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Aile aylık gelir durumuna göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.070$, $p<.05$) alt boyutumda anlamlı farklılık tespit edilememiştir.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının anne eğitim durumlarına göre analizi Tablo 3.37’de gösterilmiştir:

Tablo 3.37: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin anne eğitim durumuna göre analizi.

Anne Eğitim Durumu	İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Okur-Yazar Değil		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	160	0,55	102	0,78	26	0,05	12	0,4	26	0,37	0,56	3,144	,015
Adalet	160	0,41	102	0,67	26	-0	12	0,5	26	0,37	0,46	2,711	,030
Demokrasi	160	0,7	102	0,64	26	-0,1	12	0,24	26	0,59	0,59	5,148	,000
Sorumluluk	160	0,81	102	0,86	26	0,17	12	0,92	26	0,8	0,78	3,722	,006
Dürüstlük	160	0,57	102	0,69	26	-0,1	12	-0,2	26	0,37	0,51	6,031	,000
Saygı	160	0,7	102	0,78	26	0,04	12	0,69	26	0,55	0,66	3,568	,007
Ortalama	160	0,6	102	0,7	26	0	12	0,4	26	0,5	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları annenin eğitim düzeyi bazında yansıtan Tablo 3.37 incelendiğinde; öğretmenlerde öğrencilerden annesi ilkökul mezunu olan öğrencilere göre yaklaşık 0,81 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,41’lik ortalamayla adalet en düşüktür. Ortaokul mezunu olanlara göre yaklaşık 0,86 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,64 ortalamayla demokrasi en düşüktür. Lise mezunu olanlara göre oranlar birbirine yakındır. Ancak yaklaşık 0,17 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık - 0,12 ortalamayla dürüstlük ve demokrasi en düşüktür. Lisans mezunu olanlara göre yaklaşık 0,92 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık - 0,17

ortalamayla dürüstlük en düşüktür. Okur - yazarlığı olmayanlara göre oranlar birbirine yakın olmakla beraber yaklaşık 0,80 ortalamayla sorumluluk en fazladır.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyi annenin eğitim durumu lise ve lisans mezunu olanlar hariç arttıkça algı düzeyinin de arttığı görülmektedir. Annesi okur – yazar olmayanlarda yaklaşık 0,37 ortalama ile en az, yaklaşık 0,78 ortalama ile ortaokul mezunu olanlarda en fazla algılanmaktadır.

Annesi okur – yazar olmayanlara öğrencilere göre öğretmenlerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,37 ortalaması iken annesi ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmaktadır. Lise ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Adalet algı düzeyi en fazla 0,67 ortalamayla annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki demokrasi algısı yaklaşık 0.59 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmaktadır. Lise ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Bu oran annesi lise mezunu olan öğrencilerde yaklaşık 0.30 ortalamasına düşmektedir. Demokrasi algı düzeyi annesi ortaokul mezunu olan öğrencilere göre 0,59 ortalamayla en fazladır. Bu algı düzeyinin anne eğitim durumuna göre farklılık gösterdiğini görmekteyiz.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki sorumluluk algısı yaklaşık 0.80 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmakta, lise mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Sorumluluk algı düzeyi en fazla 0.92 ortalamayla annesi lisans mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Annesi lise mezunu olan öğrenciler öğretmenleri yaklaşık 0,17 ortalamayla en az demokrat bulmaktadır.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki dürüstlük algısı yaklaşık 0.37 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmakta, lise ve lisans mezunu olanlarda azalmaktadır. Dürüstlük algı düzeyi en fazla 0.69 ortalamayla annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından algılanmıştır. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Annesi lise mezunu olan öğrenciler öğretmenleri yaklaşık - 0,12 ortalamayla en az oranda dürüst bulmaktadır.

Annesi okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki saygı algısı yaklaşık 0.55 ortalamasında iken ilkokul ve ortaokul mezunu olanlara göre artmakta, lise mezunu olanlarda azalmakta ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar artmaktadır. Saygı algı düzeyi en fazla 0.78 ortalamayla annesi ortaokul mezunu olan öğrenciler tarafından beyanda bulunulmuştur. Bu algı düzeyi anne eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Annesi lise mezunu olan öğrenciler öğretmenleri yaklaşık 0,04 ortalamayla en az oranda saygılı bulmaktadır.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algı düzeyi yaklaşık 0.74 ortalamasıyla en fazla annesi ortaokul mezunu öğrencilerde iyi görülmektedir. Annesi lise mezunu olan öğrencilerin algı düzeyleri yaklaşık 0,0 ortalamayla en düşük oranda görülmektedir. Anne eğitim durumu arttıkça öğretmenlerin öğrencilerdeki etik algı düzeylerinin değişiklik gösterdiğini söyleyebiliriz.

Anne eğitim durumuna göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.015$, $p<.05$), Adalet ($p=.030$, $p<.05$), demokrasi ($p=.000$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.006$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.0002$, $p<.05$), saygı ($p=.007$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Anne eğitim durum değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının baba eğitim durumlarına göre analizi Tablo 3.38’de gösterilmiştir:

Tablo 3.38: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin baba eğitim durumuna göre analizi.

Eğitim Durumu	İlkokul		Ortaokul		Lise		Lisans		Okur-Yazar Değil		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	66	0,54	82	0,56	96	0,52	46	0,37	36	0,95	0,56	2,296	,045
Adalet	66	0,36	82	0,47	96	0,44	46	0,3	36	0,84	0,46	1,440	,209
Demokrasi	66	0,61	82	0,59	96	0,48	46	0,5	36	0,96	0,59	1,910	,092
Sorumluluk	66	0,79	82	0,81	96	0,74	46	0,52	36	1,13	0,78	2,767	,018
Dürüstlük	66	0,65	82	0,39	96	0,42	46	0,42	36	0,42	0,51	3,276	,007
Saygı	66	0,68	82	0,64	96	0,54	46	0,6	36	1,08	0,66	2,775	,018
Ortalama	66	0,6	82	0,6	96	0,5	46	0,5	36	0,9	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları baba eğitim düzeyi bazında yansıtan Tablo 3.38 incelendiğinde öğrencilerden babası ilkokul mezunu olan öğrencilere göre yaklaşık 0,79 ortalamasıyla öğretmenlerde sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,36'lık ortalamayla saygı en düşüktür. Ortaokul mezunu olanlara göre yaklaşık 0,81 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,39 ortalamayla dürüstlük en düşüktür. Lise mezunu olanlara göre yaklaşık 0,74 ortalamasıyla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,42 ortalamayla dürüstlük en düşüktür. Lisans mezunu olanlara göre yaklaşık 0,60 ortalamayla saygı en fazla, yaklaşık 0,30 ortalamayla adalet en düşüktür. Okur - yazarlığı olmayanlara göre yaklaşık 1,13 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,42 ortalamayla dürüstlük en düşüktür.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyi babanın eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Babası okur – yazar olmayanlarda yaklaşık 0,95 ortalama ile en fazla, yaklaşık 0,37 ortalama ile lisans mezunu olanlarda en az algılanmaktadır. Hoşgörünün genel ortalaması 0,61'dir. Babası okur – yazar olmayanlara göre öğretmenlerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,84 ortalamayla en fazladır. Babası ilkokul mezunu olanlarda düşmekte, ortaokul mezunu olanlara göre artmakta iken lise ve lisans mezunu olanlarda bu oran tekrar azalmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Yaklaşık 0,30 ortalamayla ile lisans mezunu olanlarda en az algılanmaktadır.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki demokrasi algısı yaklaşık 0,96 ortalamayla en fazla olurken baba eğitim durumu arttıkça azalmaktadır. Babası lisans mezunu olanlara göre yaklaşık 0,50'lik oranla en az olduğu anlaşılmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki sorumluluk algısı yaklaşık 1,13 ortalamayla en fazla olurken ilkokul mezunu olanlara göre azalmakta olduğunu görmekteyiz. Ancak baba eğitim durumu arttıkça algı düzeyi de azalmaktadır. Bu algı düzeyi baba eğitim durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Babası lisans mezunu olan öğrenciler yaklaşık 0,52 ortalamayla öğretmenleri en az oranda sorumluluk algılamaktadır.

Babası ilkokul mezunu olan öğrencilere göre öğretmenlerdeki dürüstlük algısı yaklaşık 0,65 ortalamasında iken diğerlerinde bu oran azalmakta ve aynı orandadır.

Babası okur – yazar olmayan öğrencilere göre öğretmenlerdeki saygı algısı yaklaşık 1,08 ortalamasında iken baba eğitim durumu arttıkça saygı algı düzeyi de azalmaktadır. Babası lise mezunu olan öğrenciler yaklaşık 0,54 ortalama ile öğretmenleri en az oranda saygılı bulmaktadır.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algı düzeyi en fazla yaklaşık 0.90 ortalama ile babası okur – yazar olmayan öğrencilerde olumlu görülmektedir. Babası lisans mezunu olan öğrencilerin etik algı düzeyleri yaklaşık 0,45 ortalama ile en düşük oranda görülmektedir.

Eğitim durumuna göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.045$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.018$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.007$, $p<.05$), saygı ($p=.018$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durum değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Eğitim durumuna göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, Adalet ($p=.209$, $p>.05$), demokrasi ($p=.092$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık yoktur.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının kardeş sayılarına göre analizi Tablo 3.39’da gösterilmiştir:

Tablo 3.39: Öğrencilerin öğretmenlerle ilgili etik algı düzeyinin kardeş sayısına göre analizi.

Kardeş Sayıları	2 Kardeş		3 Kardeş		4 Kardeş		5 Kardeş		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	62	0,3	108	0,5	91	0,5	30	0,5	0,56	,820	,555
Adalet	62	0,3	108	0,4	91	0,4	30	0,5	0,46	,540	,777
Demokrasi	62	0,3	108	0,5	91	0,5	30	0,7	0,59	1,550	,161
Sorumluluk	62	0,7	108	0,8	91	0,8	30	0,8	0,78	2,546	,020
Dürüstlük	62	0	108	0,4	91	0,5	30	0,6	0,51	1,561	,158
Saygı	62	0,54	108	0,7	91	0,7	30	0,7	0,66	1,121	,350
Ortalama	62	0,36	108	0,54	91	0,57	30	0,63	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları kardeş sayısı bazında yansıtan Tablo 3. 39 incelendiğinde öğrencilerden kardeş sayısı bir, altı, yedi ve dokuz olanlar oransal olarak düşük olduğundan

değerlendirmeye alınması uygun görülmemiştir. İki kardeşi olan öğrencilere göre yaklaşık 0,65 ortalamasıyla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,0'lık ortalamayla dürüstlük en düşüktür. İki kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,36 olup, saygı ve sorumluluk algıları ortalamanın üstünde diğerleri ise ortalamanın altındadır. Üç kardeşi olanlara göre yaklaşık 0,75 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,40 ortalamayla adalet en düşüktür. Üç kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,54 olup, saygı ve sorumluluk algıları ortalamanın üstünde diğerleri ise ortalamanın altındadır. Dört kardeşi olanlara göre yaklaşık 0,80 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,40 ortalamayla adalet en düşüktür. Dört kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,57 olup, saygı ve sorumluluk algıları ortalamanın üstünde diğerleri ise ortalamanın altındadır. Beş kardeşe sahip öğrencilerin etik algı ortalaması 0,63 olup saygı, demokrasi ve sorumluluk algıları ortalamanın üstünde diğerleri ise ortalamanın altındadır.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algıların tamamında kardeş sayısı arttıkça algı düzeyi de artmaktadır. Tutumların hepsinde iki kardeşi olanlara göre oranlar en az, beş kardeşe sahip olanlara göre ise en fazladır.

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları kardeş sayısı bazında ele aldığımızda 0,36'lık genel ortalamayla iki kardeşe sahip olanlara göre olumlu yönde algı bırakılmadığı diğerlerinde iyi oranda olumlu algı bırakıldığını söyleyebiliriz. Kardeş sayısına göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.0555$, $p>.05$), Adalet ($p=.777$, $p>.05$), demokrasi ($p=.161$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.158$, $p>.05$), saygı ($p=.350$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Kardeş sayısı değişkeninin öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur

Kardeş sayısına göre öğrencilerin öğretmenleri ile ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, sorumluluk ($p=.020$, $p<.05$) alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin etik algılarının baba mesleklerine göre analizi Tablo 3.40'da gösterilmiştir:

Tablo 3.40: Öğrencilerin babalarının mesleklerine göre öğretmenlerle ilgili etik algıları.

Meslek Grupları	Bir kurumda işçi		Esnaf		Devlet Memuru		Çiftçi		Serbest Meslek		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	68	0,66	62	0,66	76	0,63	56	0,44	58	0,35	0,56	1,000	,418
Adalet	68	0,51	62	0,56	76	0,66	56	0,4	58	0,09	0,46	2,294	,045
Demokrasi	68	0,82	62	0,7	76	0,57	56	0,29	58	0,52	0,59	2,402	,037
Sorumluluk	68	0,86	62	0,86	76	0,78	56	0,66	58	0,72	0,78	,530	,754
Dürüstlük	68	0,74	62	0,71	76	0,49	56	0,19	58	0,31	0,51	3,901	,002
Saygı	68	0,85	62	0,79	76	0,61	56	0,45	58	0,52	0,66	2,042	,073
Ortalama	68	0,7	62	0,7	76	0,6	56	0,4	58	0,4	0,59		

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları baba mesleklerine göre yansıtan Tablo 3.40 incelendiğinde; öğrencilerin babası gündelik işçi olanlar oransal olarak düşük olduğundan değerlendirmeye alınması uygun görülmemiştir. Babası bir kurumda işçi olan öğrencilere göre yaklaşık 0,86 ortalamasıyla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,51'lik ortalamayla adalet en düşüktür. Babası bir kurumda işçi olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,74 olup, hoşgörü ve adalet algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası esnaf olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,71 olup, hoşgörü, demokrasi ve adalet algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası esnaf olanlara göre yaklaşık 0,86 ortalamayla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,56 ortalamayla adalet en düşüktür.

Babası devlet memuru olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,62 olup, saygı hoşgörü ve dürüstlük algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre yaklaşık 0,66 ortalamasıyla sorumluluk en fazla, yaklaşık 0,19 ortalamayla dürüstlük en düşüktür. Babası çiftçi olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,41 olup demokrasi, adalet ve dürüstlük algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir. Babası serbest meslek olan öğrencilerin etik algı ortalaması 0,42 olup, hoşgörü adalet ve dürüstlük algıları ortalamanın altında diğerleri ise ortalamanın üstündedir.

Öğrencilerin okul öğretmenlerinde gördükleri etik algılarından hoşgörü algı düzeyi babası çiftçi ve serbest meslek olanlarda ortalamanın altında diğerlerinde ise üstünde bir oran mevcuttur. Babası serbest meslek olanlara göre hoşgörü yaklaşık

0,35 ortalama ile en az, yaklaşık 0,66 ortalama ile bir kurumda işçi ve esnaf olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Adalet algısı babası çiftçi ve serbest meslek olanlara göre ortalamanın altında diğerlerinde ortalamanın üstünde bir oran mevcuttur. Babası serbest meslek olanlara göre adalet yaklaşık 0,09 ortalama ile en az, yaklaşık 0,66 ortalama ile devlet memuru olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Demokrasi algısı babası devlet memuru, çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre demokrasi yaklaşık 0,29 ortalama ile en az, yaklaşık 0,82 ortalama ile bir kurumda işçi olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Sorumluluk algısı babası çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında, diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre sorumluluk yaklaşık 0,66 ortalama ile en az, yaklaşık 0,86 ortalama ile bir kurumda işçi ve esnaf olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Dürüstlük algısı babası devlet memuru, çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında, diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre dürüstlük yaklaşık 0,19 ortalama ile en az, yaklaşık 0,74 ortalama ile bir kurumda işçi olanlara göre en fazla algılanmaktadır.

Saygı algısı babası devlet memuru, çiftçi ve serbest meslek olanlara göre algı ortalamanın altında, diğerlerinde ortalamanın üstündedir. Babası çiftçi olanlara göre saygı yaklaşık 0,45 ortalama ile en az, yaklaşık 0,85 ortalama ile bir kurumda işçi olanlara göre en fazla algılanmaktadır. Cinsiyete göre öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.204$, $p>.05$), Adalet ($p=.142$, $p>.05$), demokrasi ($p=.403$, $p>.05$), sorumluluk ($p=.725$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.428$, $p>.05$), saygı ($p=.155$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Öğrencilerin okul öğretmenlerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları babalarının mesleklerine göre ele aldığımızda; babası çiftçi ve serbest meslek sahibi olanlara göre genel ortalamanın altında algı düzeyi bulunmaktadır. Aynı zamanda iyi algının olmadığını da görmekteyiz. Diğer meslek gruplarına sahip öğrencilere göre algı düzeyi iyi oranda ve ortalamanın üstündedir.

3.7 Öğretmenlerin Yöneticilerle İlgili Etik Algıları

Öğretmenlerin etik değerleri ile ilgili öğrencilerden elde edilen verilerin aritmetik ortalama ve t testi SPSS. 16 versiyonunda alınmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde öğrenciler anket uygulamasında kesinlikle katılmadıklarını minimum değer olan - 2 değeri ile belirtmişlerdir. Kesinlikle katıldıklarını belirtmek için maksimum değer olan +2 değeri kullanmışlardır. Anket verileri etik algı sınıflamasına göre tablo haline getirilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin demokrasi algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.41’de gösterilmiştir:

Tablo 3.41: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili demokrasi algı düzey analizi.

Demokrasi Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Bireylere din, ırk ve siyasi düşüncelerinden dolayı ayrıcalıklı davranışta bulunmaz.	66	0,91	0	2
Kadın ve erkekler arasında ayrıcalık yapmaz.	66	1,08	-2	2
Hiçbir personele inançlarından dolayı baskı yapmaz	66	1,3	-1	2
Personellerin inançlarına karışmaz ve serbest bırakır.	66	1,35	0	2
Kimseyi kendisi gibi inanmaya, düşünmeye zorlamaz.	66	1,45	0	2
Personelin örgütlenmelerini engellemez.	66	1,18	-1	2
Yöneticiler hoşgörülüdür, kişiyi değil davranışlarını eleştirir.	66	1,64	0	2
Ortalama	66	1,3	-0,1	2

Tablo 3.41’de demokrasi algısıyla ilgili anket sorularına 66 öğrenci cevap vermiş ve öğretmenlerin yöneticilerle ilgili demokrasi algı düzey sorularının ortalamasının analizi incelendiğinde; 1,28 genel ortalamayla yöneticilerin demokratik tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Bireylere din, ırk ve siyasi düşüncelerinden dolayı ayrıcalıklı davranışta bulunmaz, Kadın ve erkekler arasında ayrıcalık yapmaz ve Personelin örgütlenmelerini engellemez.* sorularına ait algılar ortalamasının altında diğerleri ise, ortalamasının üstünde ve iyi olduğu şeklinde gözlemlenmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin hoşgörü algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.42’de gösterilmiştir:

Tablo 3.42: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algı düzey analizi.

Hoşgörü Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Kendisinden başkasının görüşlerine kıymet verir.	66	,83	-2	2
Eleştirilere karşı açıktır.	66	,53	-2	2
Çevresindeki farklılıklara hoşgörüyle yaklaşır.	66	,83	-1	2
Astlarını yargımlarken sert tutum göstermez.	66	,71	-1	2
Saldırgan ve kırıncı davranışlardan kaçınır.	66	,58	-2	2
Amiri olduğu personelin haklarının kullanmalarını engellemez	66	,62	-2	2
Astlarını rakip değil kurumun çarklarından biri olarak görür.	66	,68	-2	2
Başkaları hakkında dedikodu yapmaktan çekinir.	66	,76	-2	2
İnsanlara zarar verecek davranışlardan kaçınır.	66	1,09	-2	2
Ortalama	66	,74	-1,22	1,67

Tablo 3.42’de hoşgörü algısıyla ilgili anket sorularına 66 öğrenci cevap vermiş ve öğretmenlerin yöneticilerle ilgili hoşgörü algı düzey sorularının ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,74 genel ortalamayla yöneticilerin hoşgörü tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Kendisinden başkasının görüşlerine kıymet verir, Çevresindeki farklılıklara hoşgörüyle yaklaşır Başkaları hakkında dedikodu yapmaktan çekinir ve İnsanlara zarar verecek davranışlardan kaçınır* sorularına ait algılar ortalamanın üstünde diğerleri ise, ortalamanın altındadır.

Ankete katılan öğrencilerin saygı algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.43’te gösterilmiştir:

Tablo 3.43: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey analizi.

Saygı Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Astlarına bedensel tacizde bulunmaz	66	1,68	0	2
Öğrencilerle cinsel duygusal yakınlığa girmez	66	1,64	0	2
Öğrencilere dayak ve bedensel tacizde bulunmaz	66	1,27	-2	2
Yöneticilerimiz hoşgörülüdürler, bizi değil davranışlarımızı eleştirirler	66	0,89	-2	2
Yöneticilerimiz sır tutarlar,	66	0,76	-2	2
Okuldaki her şey, öğrenciler, personel ve toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde organize edilmiştir	66	0,73	-2	2
Ortalama	66	1,2	0	2

Tablo 3.43'te saygı algısıyla ilgili anket sorularına 66 öğrenci cevap vermiş ve öğretmenlerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey sorularının ortalama analizi incelendiğinde; 1,16 genel ortalamayla yöneticilerin saygı tutumlarının iyi olduğu anlaşılmaktadır. *Yöneticilerimiz hoşgörülüdürler, bizi değil davranışlarımızı eleştirirler, Yöneticilerimiz sır tutarlar ve Okuldaki her şey, öğrenciler, personel ve toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde organize edilmiştir* sorularına ait algılar ortalamanın altında diğerleri ise, ortalamanın üstündedir.

Ankete katılan öğrencilerin dürüstlük algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.44'te gösterilmiştir:

Tablo 3.44: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili dürüstlük algı düzey analizi.

Dürüstlük Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Yolsuzluk yapmaz ve yapılmamasına özen gösterir.	66	1,33	0	2
Kendi çıkarlarını kamu çıkarlarının üstünde tutmaz.	66	1,33	0	2
Okul kaynaklarını çıkar sağlamak amacıyla kullanmaz.	66	1,26	0	2
Yolsuzlukları örtbas etmez, görmezlikten gelmez.	66	1,41	0	2
Rüşvet verildiğinde kabul etmez.	66	1,14	-1	2
Hediye verildiğinde kabul etmez.	66	1,21	-1	2
Astlarını kendine ait özel işlerinde kullanmaz.	66	1,18	-1	2
Hiçbir ortamda yalan söylemez.	66	1,11	-1	2
Vermiş olduğu sözde durur.	66	0,94	-2	2
Ortalama	66	1,2	-0,3	2

Tablo 3.44'te dürüstlük algısıyla ilgili anket sorularına 66 öğrenci cevap vermiş ve öğretmenlerin yöneticilerle ilgili saygı algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 1,21 genel ortalamayla yöneticilerin dürüstlük tutumlarının iyi olduğu algılanmaktadır. *Astlarını kendine ait özel işlerinde kullanmaz Hiçbir ortamda yalan söylemez. Vermiş olduğu sözde durur.* sorularına ait algılar ortalamanın altında diğerlerinin ise, ortalamanın üstünde olduğu görülmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin adalet algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.45'de gösterilmiştir:

Tablo 3.45: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili adalet algı düzeyinin analizi.

Adalet Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Ödülleri hak eden personellere verir.	66	0,41	-2	2
Kuralları herkese eşit uygular.	66	0,41	-2	2
Astlar arasında meydana gelen anlaşmazlıkları taraf olmadan çözer.	66	0,42	-2	2
Personel arasında görev yükünü dengeli dağıtır.	66	0,55	-2	2
Personel ve öğrencileri değerlendirirken objektif davranır.	66	0,67	-2	2
Bencil davranışlarda bulunmaz.	66	0,7	-2	2
Ortalama	66	0,5	-2	2

Tablo 3. 45’de adalet algısıyla ilgili anket sorularına 66 öğrenci cevap vermiş ve öğretmenlerin yöneticilerle ilgili adalet algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 0,52 genel ortalamayla yöneticilerin adalet tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Personel arasında görev yükünü dengeli dağıtır, Personel ve öğrencileri değerlendirirken objektif davranır ve Bencil davranışlarda bulunmaz.* sorularına ait algılar ortalamanın üstünde diğerleri ise, ortalamanın altındadır.

Ankete katılan öğrencilerin sorumluluk algı sorularına verdikleri cevapların ortalaması Tablo 3.46’da gösterilmiştir:

Tablo 3.46: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili sorumluluk algı düzeyinin analizi.

Sorumluluk Algı Düzey Belirleme Soruları	N	Ort.	Min.	Max.
Mesleğinin ilkelerine gönülden bağlıdır.	66	1,08	-1	2
Çalıştığı kurumun çevredeki statüsünü yükseltmek için çaba sarf eder.	66	1,3	-1	2
Okulun araç gereçlerinin bakımını zamanında yaptırır.	66	0,74	-2	2
Görev alanında sorumluluk alma isteği yüksektir.	66	1	0	2
Mesleğini severek yapar.	66	1,38	1	2
Çalışma saatlerine titizlik gösterir.	66	1,3	-1	2
Ortalama	66	1,13	-0,17	2

Tablo 3.46’da sorumluluk algısıyla ilgili anket sorularına 66 öğrenci cevap vermiş ve öğretmenlerin yöneticilerle ilgili sorumluluk algı düzey soruları ortalamasının analizi incelendiğinde; 1,13 genel ortalamayla yöneticilerin sorumluluk tutumlarının iyi olduğu görülmektedir. *Mesleğinin ilkelerine gönülden bağlıdır, Okulun araç gereçlerinin bakımını zamanında yaptırır ve Görev alanında sorumluluk alma isteği yüksektir.* sorularına ait algılar ortalamanın üstünde diğerlerinin ise, ortalamanın altındadır.

3.8 Yöneticilerin Etik Davranışlarıyla İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere yöneticilerin etik değerleri ile ilgili ankette yöneltile sorular SPSS.16 versiyonunda analiz edilmiştir. Tek yönlü (Oneway) anovada Post hoc analizi yapılan soruların bulguları öğretmenlerin demografik özelliklerine göre tablo haline getirilmiştir. Öğretmenlerin demografik özelliklerine göre yapılan tabloların yorumları aşağıda verilmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi Tablo 3.47’de gösterilmiştir:

Tablo 3.47: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin cinsiyete göre analizi.

Cinsiyet Algılar	Kadın		Erkek		F	Sig
	N	Ort	N	Ort		
Hoşgörü	12	,98	54	,68	1,645	,204
Adalet	12	,86	54	,45	2,215	,142
Demokrasi	12	1,41	54	1,25	,708	,403
Sorumluluk	12	1,08	54	1,15	,125	,725
Dürüstlük	12	1,33	54	1,19	,636	,428
Saygı	12	1,40	54	1,11	2,071	,155
Ortalama	12	1,18	54	,97		

Tablo 3.47’ye göre etik algı düzeyine baktığımızda 66 öğretmenin 12’si kadın, 54’ü erkektir. Kadın öğretmenlerin okul yöneticileriyle ilgili etik algılarından yaklaşık 1.41 ortalamayla en fazla demokrasi, yaklaşık 0,86 ortalamayla adalet algısının en düşük olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin kadın öğretmenler üzerindeki etik algı düzeyi ortalama 1,18 ile iyi olduğu anlaşılmaktadır. Erkek öğretmenlerin ise etik algılardan yaklaşık 1,25 ortalamayla en fazla demokrasi, yaklaşık 0,45 ortalamayla adalet algıları en azdır. Okul yöneticilerinin erkek öğretmenler üzerindeki etik algı düzeyi ortalama 0,97 ile iyi, dolayısıyla da olumlu olduğunu söyleyebiliriz.

Cinsiyete göre öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.204$, $p>.05$), Adalet ($p=.142$, $p>.05$), demokrasi ($p=.403$, $p>.05$), sorumluluk ($p=.725$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.428$, $p>.05$), saygı

($p=.155$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Cinsiyet değişkeninin öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Ankete katılan öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin yaşa göre analizi Tablo 3.48’de gösterilmiştir:

Tablo 3.48: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin yaşa göre analizi.

Yaşa Göre Algı Düzeyleri	23-29 arası		30-35 arası		36-40 arası		41-45 arası		46 ve üzeri		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.	N	Ort.			
Hoşgörü	10	1,2	29	0,7	11	0,6	11	0,6	5	0,5	0,74	1,097	,366
Adalet	10	1	29	0,6	11	0,4	11	0,2	5	0,4	0,53	1,068	,380
Demokrasi	10	1,5	29	1,4	11	1,3	11	0,7	5	1,6	1,28	4,200	,005
Sorumluluk	10	1,3	29	1,2	11	1	11	0,8	5	1,3	1,13	2,138	,087
Dürüstlük	10	1,2	29	1,3	11	1,2	11	0,9	5	1,4	1,21	1,267	,293
Saygı	10	1,3	29	1,2	11	1	11	0,9	5	1,3	1,16	,921	,458
Ortalama	10	1,3	29	1,1	11	0,9	11	0,7	5	1,1	1,01		

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları yaş bazında yansıtan tablo 3.44 incelendiğinde öğretmenlerden 23-29 yaş arası olanlara göre yöneticiler en hoşgörülü olduğu yaklaşık 1,26 ortalama değeri ile görülmektedir. Geriye kalan yaş grubu incelendiğinde öğretmenlere göre en hoşgörülü yöneticiler yaklaşık olarak 0,73 ortalama değeri ile “30-35 yaş arası olanlar tarafından belirtilmiştir. Bunu takip eden diğer yaş grupları sırasıyla 36-40 yaş arası, 41-45 yaş arası olduğu görülmektedir. Yaklaşık 0,53 ortalama değeri ile 46 yaş ve üzeri olanlara göre yöneticilerin hoşgörü oranı en düşüktür. Yöneticilerdeki hoşgörü algısı öğretmenlerin yaşları arttıkça azalmaktadır.

En adaletli yöneticiler yaklaşık 0,97 ortalama değeri ile öğretmenlerden 23-29 yaş arası olanlar tarafından belirtilmiştir. Geriye kalan yaş grubu incelendiğinde öğretmenlere göre en adaletli yöneticiler yaklaşık olarak 0,55 ortalama değeri ile 30-35 yaş arası olanlar tarafından belirtilmiştir. Bunu takip eden diğer yaş grupları sırasıyla 46 yaş ve üzeri, 36-40 yaş arası, olduğu görülmektedir. Yaklaşık 0,21 ortalama değeri ile 41-45 yaş arası olanlara göre yöneticilerin adalet oranı en düşüktür. Yöneticilerdeki adaletin kavramının öğretmenler üzerindeki algı düzeyi yaşlar arttıkça değişiklik göstererek azalmaktadır.

Öğretmenlerin yöneticilerdeki demokrasi algısının yaklaşık 1,60 ortalama değeri ile 46 yaş ve üzeri olanlara göre en fazla, yaklaşık 0,74 ortalama değeri ile 41-45 yaş arası olanlara göre en düşük olduğu söylenebilir. Genel olarak öğretmenlerin yaşları arttıkça demokrasi algı düzeyi de azalmaktadır. Sorumluluk algısının yaklaşık 1,33 ortalama değeri ile 23-29 yaş arası ve 46 yaş ve üzeri olanlara göre en fazla, yaklaşık 0,79 ortalama değeri ile 41-45 yaş arası olanlara göre en düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Dürüstlük algısının yaklaşık 1,40 ortalama değeri ile 46 yaş ve üzeri olanlara göre en fazla, yaklaşık 0,88 ortalama değeri ile 41-45 yaş arası olanlara göre en düşük olduğu anlaşılmaktadır. Saygı algısının yaklaşık 1,33 ortalama değeri ile 46 yaş ve üzeri olanlara göre en fazla, yaklaşık 0,91 ortalama değeri ile 41-45 yaş arası olanlara göre en düşük olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin yaşlarına göre yöneticilerle ilgili algı düzeylerine bakıldığında; 41-45 yaş arası olanlara göre saygı, diğer yaş gruplarının tamamına göre demokrasi en fazla, öğretmenlerin tamamına göre ise adaletin en az olduğunu söyleyebiliriz.

Öğretmenlerin tüm yaş gruplarına göre yöneticilerin öğretmenler üzerindeki etik algı etkileri iyi olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlere göre yöneticilerdeki etik algı düzeyi 1,25 ortalaması ile en fazla 23-29 yaş arası olanlarda görülmüştür. İkinci olarak 1,09 ortalaması ile 46 yaş ve üzeri olanlarda, en az ise 0,69 ortalaması ile 41-45 yaş arası olanlarda olduğunu söyleyebiliriz. Yaşa göre öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.366$, $p>.05$), adalet ($p=.380$, $p>.05$), sorumluluk ($p=.087$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.293$, $p>.05$), saygı ($p=.458$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Yaş değişkeninin öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Yaşa göre öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda demokrasi ($p=.005$, $p<.05$), alt boyutunda anlamlı fark bulunmuştur.

Ankete katılan öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin kıdemlerine göre analizi Tablo 3.49'da gösterilmiştir:

Tablo 3.49: Öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin kıdemlerine göre analizi.

Kıdem Yılları	0-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri		Genel Ort.	F	Sig
	N	Ort	N	Ort	N	Ort	N	Ort	N	Ort			
Hoşgörü	16	1	14	0,82	19	0,6	14	0,41	3	1,56	0,74	2,472	,054
Adalet	16	0,7	14	0,55	19	0,4	14	0,36	3	1,17	0,53	,843	,504
Demokrasi	16	1,3	14	1,32	19	1,1	14	1,35	3	2	1,28	1,782	,144
Sorumluluk	16	1,2	14	1,29	19	1,1	14	0,95	3	1,7	1,13	1,514	,209
Dürüstlük	16	1,1	14	1,21	19	1,3	14	1,06	3	1,9	1,21	1,402	,244
Saygı	16	1,2	14	1,1	19	1,1	14	1,1	3	2	1,16	1,607	,184
Ortalama	16	1,1	14	1,1	19	0,9	14	0,9	3	1,7	1,01		

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları öğretmenlerin kıdemleri bazında yansıtan Tablo 3. 49 incelendiğinde; yöneticilerde öğretmenlerden kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlere göre yaklaşık 1,25 ortalamayla demokrasi en fazla, yaklaşık 0,71 ortalamayla adalet en düşüktür. Kıdemi 6-10 yıl olan öğretmenlere göre yaklaşık 1,32 ortalamayla demokrasi en fazla, yaklaşık 0,55 ortalamayla adalet en düşüktür. Kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlere göre yaklaşık 1,28 ortalamayla dürüstlük en fazla, yaklaşık 0,38 ortalamayla adalet en düşüktür. Kıdemi 16-20 yıl olan öğretmenlere göre yaklaşık 1,35 ortalamayla demokrasi en fazla, yaklaşık 0,36 ortalamayla adalet en düşüktür. Kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlere göre yaklaşık 2,0 ortalamayla demokrasi ve saygı en fazla, yaklaşık 1,17 ortalamayla adalet en düşüktür.

Öğretmenlerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algıları ele alırken 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin sayısı yeterli olmadığında aşağıda yapılan değerlendirmede uygun görülmemiştir. Etik algılardan hoşgörü düzeyi yaklaşık 0,97 ortalama ile kıdemi 0-5 yıl olanlarda en fazla, yaklaşık 0,41 ortalama ile 16-20 yıl arası olanlarda en düşük algılanmaktadır. Öğretmenlerde kıdem yılı arttıkça hoşgörü algı düzeyi azalmaktadır. Kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan adalet düzeyi yaklaşık 0,71 ortalamayla en fazla iken kıdem yılı arttıkça oranın düştüğü görülmektedir. Bu algı kıdem yılı 16-20 yıl arası olan öğretmenlere gelindiğinde yaklaşık 0,36 ortalamasına düşmektedir.

Kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin yöneticilerdeki demokrasi algı düzeyi yaklaşık 1,25 ortalaması iken; kıdem yılı arttıkça algı oranı genelde artmaktadır. Kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlerde ise yaklaşık 1,12 ortalamayla en az olduğunu görmekteyiz.

Kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin yöneticilerdeki sorumluluk algı düzeyi yaklaşık 1,15 ortalama ile en fazla iken kıdem yılı arttıkça oranın düştüğü görülmektedir. Kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlerde ise yaklaşık 0,95 ortalama ile en az olduğunu görmekteyiz.

Kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan dürüstlük düzeyi yaklaşık 1,14 ortalama değerinde iken kıdem yılı arttıkça algı oranı genelde artmaktadır. Kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlerde yaklaşık 1,28 ortalama ile en fazladır.

Kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin yöneticilerde gördükleri etik algılardan saygı düzeyi yaklaşık 1,19 ortalamasında iken; diğer kıdem yılı gruplarında aynı oranda saygı düzeyi algılanmaktadır.

Öğretmenlerin okul yöneticilerinde gördükleri etik algı düzeyi kıdem yıllarına göre en fazla yaklaşık 1,72 ortalama ile kıdem yılı 21 yıl ve üzeri olan öğretmenler tarafından çok iyi şekilde görülmektedir. Ancak diğer kıdem yıllarına göre olanlarda algı iyi düzeydedir. Aynı zamanda kıdem yılı arttıkça oranın düştüğü görülmektedir. Kıdemi 11-15 yıl olan öğretmenlerde yaklaşık 0,93 ortalama ile en düşük oranda görülmektedir.

Kıdem yılına göre öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.054$, $p>.05$), Adalet ($p=.504$, $p>.05$), demokrasi ($p=.144$, $p>.05$), sorumluluk ($p=.209$, $p>.05$), dürüstlük ($p=.244$, $p>.05$), saygı ($p=.184$, $p>.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir. Kıdem yılı değişkeninin öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi yoktur.

Ankete katılan öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin branşlara göre analizi Tablo 3.50'de gösterilmiştir:

Tablo 3.50: Öğretmenlerin branşlarına göre yöneticilerle ilgili etik algı düzeyinin analizi.

Öğretmenlerin branşları	N	Hoşgörü	Adalet	Demokrasi	Sorumluluk	Dürüstlük	Saygı	Genel Toplam
		Ort.	Ort	Ort	Ort.	Ort.	Ort.	
Türk Dili ve Edebiyatı	15	0,73	0,37	1,24	1,09	1,47	1,27	1,03
Matematik	6	1,22	1,11	1,33	1,33	1,33	1,33	1,28
İngilizce	4	0,83	0,83	1,5	1,5	1	1,08	1,12
Tarih	6	0,74	0,28	1,29	1,11	1,3	1	0,95
Beden Eğitimi	4	1,08	1,04	1,71	1,5	1,28	1,38	1,33
Fizik	4	0,33	0,17	1	0,83	0,9	0,83	0,68
Kimya	4	0,17	-0,5	0,43	0,33	0,33	0,58	0,22
Biyoloji	2	1,06	0,92	1,5	1,75	1,44	1,33	1,33
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	8	1,31	1,29	1,54	1,21	1,56	1,63	1,42
Felsefe Grubu	3	-0,56	-0,67	0,71	0,56	0,56	0,33	0,16
Coğrafya	2	1,06	0,92	1,57	1,5	1,33	1,25	1,27
Muhasebe	2	0,78	1	1,43	1,33	1,44	1	1,16
Rehberlik	2	-1,22	-1,33	0,86	0,5	-0,11	0,33	-0,16
Bilgisayar	4	1,06	0,83	1,64	1,42	1,44	1,58	1,33
Ortalama	66	0,61	0,45	1,27	1,14	1,09	1,07	0,94
F	66	5,361	4,536	2,036	2,583	4,086	2,155	
Sig		,000	,000	,036	,008	,000	,026	

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algı anketine verdikleri cevapları öğretmenlerin branşları bazında yansıtan Tablo 3.50 incelendiğinde; öğretmenlerden -1,22 ortalamayla branşı rehberlik ve - 0,56 ortalama ile felsefe grubu öğretmenlerine göre yöneticilerde hoşgörünün çok kötü olduğu belirtilmiştir. Fizik ve Kimya öğretmenlerine göre yöneticiler kötü derecede hoşgörüyü sahiptir. Diğer branş öğretmenlerine göre yöneticiler iyi derecede hoşgörülüdür. Öğretmenlerin yöneticilerde gördüğü hoşgörü 0,61 ortalamayla iyi derecededir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algılardan adalet 0,45 ortalamayla iyi olmadığı yönündedir. Öğretmenlerden branşı rehberlik, kimya ve felsefe grubu öğretmenlerine göre yöneticilerde hoşgörünün çok kötü olduğu belirtilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih ve Fizik dersi öğretmenlerine göre yöneticilerin adalet yönlerinin iyi olmadığı, diğer branş öğretmenlerine göre ise iyi derecede olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algılardan demokrasi 1.27 ortalamayla iyi derecededir. Öğretmenlerden kimya öğretmenlerine göre

yöneticilerde demokrasinin iyi olmadığı belirtilmiştir. İngilizce, Beden Eğitimi, Biyoloji, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Coğrafya ve Bilgisayar dersi öğretmenlerine göre yöneticilerin demokratik yönlerinin çok iyi, diğer branş öğretmenlerine göre ise iyi derecede olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algılardan sorumluluk 1.14 ortalamaıyla iyi derecededir. Öğretmenlerden kimya öğretmenleri tarafından yöneticilerde sorumluluğun iyi olmadığı belirtilmiştir. İngilizce, Beden Eğitimi, Biyoloji ve Coğrafya dersi öğretmenlerine göre yöneticilerin sorumluluk yönlerinin çok iyi, diğer branş öğretmenlerine göre ise iyi derecede olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algılardan dürüstlük 1.09 ortalamaıyla iyi derecededir. Öğretmenlerden kimya ve rehber öğretmenleri tarafından yöneticilerde dürüstlüğün iyi olmadığı belirtilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmenlerine göre yöneticilerin dürüstlük yönlerinin çok iyi, diğer branş öğretmenlerine göre ise iyi derecede olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin okul yöneticilerine yönelik etik algılardan saygı 1.07 ortalamaıyla iyi derecededir. Öğretmenlerden Felsefe Grubu ve Rehber Öğretmenleri tarafından yöneticilerde saygının iyi olmadığı belirtilmiştir. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ile Bilgisayar dersi öğretmenlerine göre yöneticilerin saygı yönlerinin çok iyi, diğer branş öğretmenlerine göre ise iyi derecede olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin branşlarına göre öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit edebilmek için yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, hoşgörü ($p=.000$, $p<.05$), adalet ($p=.000$, $p<.05$), demokrasi ($p=.036$, $p<.05$), sorumluluk ($p=.008$, $p<.05$), dürüstlük ($p=.000$, $p<.05$), saygı ($p=.026$, $p<.05$) alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Öğretmen branş değişkeninin öğretmenlerin yöneticilerle ilgili etik algı düzeyleri üzerinde anlamlı etkisi vardır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar ortaya konmuş ve bu sonuçlara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

4.1 Sonuç ve Tartışma

Öğrencilerin okul yöneticilerindeki etik algı düzeyleri araştırılırken; cinsiyeti, okulu, sınıfı, anne ve babalarının mesleki durumu ile öğrenim durumu, ailelerindeki kişi sayısı, ekonomik gelir düzeyleriyle ilgili sonuçlar bulunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin branşı, kıdem durumu ve yaşlarıyla ilgili ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

4.1.1 Öğrencilerin Okul Yöneticileriyle İlgili Etik Algı Sonuçları

Yapılan alan çalışmasının Post hoc analizinde öğrencilerin yöneticilerle ilgili verdikleri cevaplara göre elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre okul yöneticileriyle ilgili etik algılar kız ve erkeklerde iyi derecede görülmektedir. Kız ve erkek öğrenciler tarafından yöneticilerin adalet ve sorumluluk yönlerinin diğer algılara göre daha iyi olduğu algılanmaktadır.

2. Öğrencilerin okullara göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları Gölbaşı Anadolu Lisesi yöneticilerinde olumlu bulunmamıştır. Gölbaşı Anadolu Lisesi öğrencilerinin akademik başarı durumu diğer okullara göre daha üst düzeydedir. Gölbaşı Anadolu Lisesi öğrencilerindeki algı düzeyinin düşüklüğünü akademik başarılarının yüksek olmasına bağlayabiliriz. Diğer okulların yöneticilerdeki etik değerler iyi derecededir. Etikten bahsederken ilkeleri vurgulamanın, ahlakla ilgili konuşmalarda ise davranışların anlatılması gerektiği belirtilmiştir. Kuçuradi'nin

(1988:22) belirttiği aynı eylemin, farklı ahlak anlayışları açısından farklı yorumlandığı da bilinmektedir.

3. Yöneticilerin tamamında saygı ilkesi en düşüktür. Genelinde en fazla sorumluluk ilkesi benimsenmiştir. Sağlık Meslek Lisesi yöneticileri diğer okul yöneticilerine göre daha iyi etik algıya sahiptir. Bu yöneticilerin, Gölbaşı İlçesi'ndeki ortaöğretimlerden etik liderliği en iyi yansıtan yöneticiler olduğunu söyleyebiliriz.

4. Öğrencilerin sınıflara göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları dokuzuncu sınıflar tarafından en fazla algılanmıştır. Sınıf dereceleri arttıkça algı düzeyi düşmüştür. Onikinci sınıf öğrencileri yöneticilerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Onikinci sınıf öğrencilerine göre yöneticiler, etik liderliğini kurumda iyi yansıtamamaktadır. Öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça etik algıları yorumlamaları da değişmektedir. Yaş ilerledikçe saygı, adalet, hoşgörü, demokrasi ilkelerine bakış açısı da değişmektedir. Yiğittir (2012)'e göre etik, her insana saygı ve asaleti öğretmekte ve insan haklarıyla da bağlantılı olmaktadır. Bu nedenle değerler genç bir yetişkinin güvenilir bir dünya vatandaşı olmasını sağlamaktadır.

5. Ailesinin aylık geliri 500 Türk Lirasından az öğrencilerde, yöneticilerdeki etik algı daha fazladır. Öğrencilerin ailesinin aylık gelir durumu arttıkça algı düzeyi düşmüştür. Aylık gelir durumu 2000 Türk Lirasından fazla olan öğrenciler, yöneticilerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Bu öğrencilere göre, okul yöneticileri etik liderliğini kurumda iyi yansıtamamaktadır.

6. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları annesi ortaokul mezunu olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin yöneticilerde gördüğü etik algılar anne eğitim durumuyla orantılı değildir. Bu da bize annenin eğitim durumunun etik ilkelerin benimsenmesinde önemli olmadığı sonucunu çıkarmaktadır. Annesinin eğitim durumu okur – yazar olmayanlar ile lise mezunu olan öğrenciler yöneticilerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Bu öğrencilere göre okul yöneticileri etik liderliği kurumda iyi yansıtamamaktadır.

7. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları babası okur – yazar olmayanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin yöneticilerde gördüğü etik algıların baba eğitim durumuyla orantılı olmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle baba eğitim durumunun etik ilkelerin benimsenmesinde etkili olmadığı sonucu çıkmaktadır. Baba eğitim durumu ilkökul

mezunu olan öğrenciler yöneticilerin etik değerlerini iyi görmemektedir. Bu öğrencilere göre okul yöneticileri etik liderliği kurumda iyi yansıtamamaktadır.

8. Öğrencilerin kardeş sayılarına göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları beş kardeşe sahip olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin yöneticilerde gördüğü etik algılar kardeş sayısı arttıkça olumlu düzeyde artmaktadır. İki kardeşi olan öğrenciler yöneticilerin etik değerlerini olumlu görmemektedir. Bu öğrencilere göre okul yöneticileri etik liderliği ve etik değerleri kurumlarında iyi yansıtamamaktadır.

9. Öğrencilerin baba mesleğine göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları esnaf olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin yöneticilerde gördüğü etik algılar baba mesleğine göre değişiklik gösterir. Babasının mesleği çiftçi ve serbest meslek olan öğrenciler okullarındaki yöneticilerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Bu öğrencilere göre okul yöneticileri kurumda yansıtması gereken etik liderliği ve etik değerleri kurumlarında iyi yansıtamamaktadır.

4.1.2 Öğrencilerin Okul Öğretmenleriyle İlgili Etik Algı Sonuçları

Yapılan alan çalışmasının Post hoc analizinde öğrencilerin öğretmenlerle ilgili verdikleri cevaplara göre elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre okul öğretmenleriyle ilgili etik algılar kız öğrencilerde iyi derecede olumlu görülmektedir. Erkek öğrenciler ise öğretmenlerin sahip olduğu etik değerleri olumlu bulmamıştır. Kız öğrenciler kendilerine öğretmenler tarafından etik değerlerden en fazla saygıyı gösterdiklerini belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler ise öğretmenlerde en fazla sorumluluk ilkesinin görüldüğünü belirtmişlerdir.

2. Öğrencilerin okullara göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları Gölbaşı Anadolu Lisesi öğretmenlerinde olumlu bulunmamıştır. Diğer okul öğretmenlerinin etik değerleri iyi derecededir. Öğrencilerin tamamı öğretmenlerin en fazla sorumluluk ilkesi benimsediğini algılamaktadır.

3. Öğrencilerin sınıflara göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları dokuzuncu sınıflar tarafından en fazla algılanmıştır. Sınıf dereceleri arttıkça algı düzeyi düşmüştür. Onikinci sınıf öğrencileri öğretmenlerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Onikinci sınıf öğrencilerine göre öğretmenler etik liderliği ve etik havayı sınıfta öğrencilerle paylaşmamaktadır. Bunda Onikinci sınıf öğrencilerinin

okula bakış açısının farklı olması da etkindir. Bu öğrenciler okuldan mezun olma havasına girmektedirler. Zaman zaman öğretmenlerin duygularıyla hareket etmesinden dolayı etik ilkeler tam aktarılamamaktadır. Lickona'ya (Akbaş, 2008) göre etkili karakter eğitimi ile olumsuz öğrenci davranışları azalır, akademik başarı artar ve gençler sorumluluklarını bilen vatandaşlar olur. Öğrenciler çoğu zaman akran çevresinin etkisi altında kalmaktadır. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimsizlik değerlerin yeterince anlaşılmasını engellemektedir.

4. Öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumlarına göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları aylık gelir durumu 500 -1000 arası olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin ailesinin aylık gelir durumu arttıkça algı düzeyi de değişiklik göstermektedir. Ailesinin aylık gelir durumu 500'den az ve 2000-3000 arası olan öğrenciler öğretmenlerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Bu öğrencilere göre okul öğretmenleri etik liderliği, dolayısıyla da etik iklimi kurumda iyi yansıtamamaktadır.

5. Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları annesi ortaokul mezunu olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerde gördüğü etik algılar anne eğitim durumu arttıkça artmaktadır. Ancak annesi lise ve lisans mezunu olanlarda bu algı düşmektedir. Annesinin eğitim durumu lise ve lisans mezunu olan öğrenciler öğretmenlerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Bu öğrencilere göre okul öğretmenleri etik liderliği kurumda iyi yansıtamamaktadır. Öğrencilerin geneline göre öğretmenlerin dürüstlük algısı diğer algılarla kıyaslandığında en zayıftır. Öğretmenler sorumluluk ilkesini ise diğer ilkelere göre en fazla benimsemişlerdir.

6. Öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları babası okur – yazar olmayanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerde gördüğü etik algılar baba eğitim durumu arttıkça azalmaktadır. Baba eğitim durumu lisans mezunu olan öğrenciler öğretmenlerdeki etik değerleri iyi görmemektedir. Bu öğrencilere göre öğretmenleri etik liderliği kurumda iyi yansıtamamaktadır.

7. Öğrencilerin kardeş sayılarına göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları beşkardeşe sahip olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerde gördüğü etik algılar kardeş sayısı arttıkça olumlu düzeyde artmaktadır. İki kardeşi olan öğrenciler öğretmenlerin etik değerlerini iyi olarak

değerlendirmemiştir. Bu öğrencilere göre öğretmenler etik liderliği ve etik değerleri kurumlarında yeterli oranda yansıtmamaktadır.

8. Öğrencilerin baba mesleğine göre; okul öğretmenleriyle ilgili etik algıları bir kurumda işçi olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğrencilerin öğretmenlerde gördüğü etik algılar baba mesleğine göre değişiklik gösterir. Babasının mesleği çiftçi ve serbest meslek olan öğrenciler okullarındaki öğretmenlerin etik değerlerini olumlu bulmamıştır. Bu öğrencilere göre öğretmenler kurumda yansıtması gereken etik liderliği ve etik değerleri kurumlarında yansıtmada yeterli değildir.

4.1.3 Öğretmenlerin Okul Yöneticileriyle İlgili Etik Algı Sonuçları

Yapılan alan çalışmasının Post hoc analizinde öğretmenlerin yöneticilerle ilgili verdikleri cevaplardan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

1. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre okul yöneticileriyle ilgili etik algılar kadın ve erkek öğretmenlerde iyi derecede olumlu görülmektedir. Kadın ve erkek öğretmenler yöneticilerin demokrasi anlayışlarının diğerlerine göre en iyi olduğunu belirtmişlerdir. Ancak adalet ilkesinin ise yöneticilerde en zayıf ilke olduğu görülmektedir. Adalet ilkesi kurumda çok iyi işlemediği yönünde öğretmenler hem fikirdirler. Hatta erkek öğretmenlere göre yöneticilerdeki adalet ilkesi olumlu değildir. Bu nedenle yöneticiler tarafından etik liderlik kurumda yeterince görülmemektedir. Çünkü okullardaki öğretmen dağılımında erkek öğretmenlerin oranı fazladır.

2. Öğretmenlerin yaşlarına göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları 23-29 yaş arası olanlar tarafından en fazla algılanmıştır. Öğretmenlerin yöneticilerde gördüğü etik algılar yaş arttıkça olumsuz bir şekilde azalmaktadır. 41-45 yaş aralığında olan öğretmenler yöneticilerdeki etik değerlerini iyi fakat diğer yaş gruplarına göre en düşük oranda değerlendirmiştir.

3. Öğretmenlerin kıdemlerine göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları 21 yıl ve üzeri olanlar tarafından en fazla algılanmaktadır. Öğretmenlerin yöneticilerde gördüğü etik algılar kıdem yılları arttıkça olumsuz bir şekilde azalmaktadır. Ancak 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler yöneticilerdeki etik değerleri çok iyi düzeyde bulmaktadır. 16-20 yıl arası kıdemi olan öğretmenler yöneticilerdeki etik değerlerini iyi fakat diğer kıdem gruplarına göre en düşük oranda değerlendirmiştir.

4. Durkheim mesleki etiğini, grup onu koruduğu sürece yürürlükte kalabilen ve bireylere emreden, onları şu ya da bu şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerine bir sınır çizen ve daha ileri gitmelerine engel olan kurallar olarak tanımlamıştır (Aydın, 2006). Okulda etik iklimin oluşturulabilmesi için kıdem yılı, yaşı ve branşı ne olursa olsun mesleki etik algılar önemini korumalıdır.

5. Öğretmenlerin branşlarına göre; okul yöneticileriyle ilgili etik algıları dört branşta olanlar tarafından daha fazla algılanmıştır. Yöneticilerdeki etik algıyı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Beden Eğitimi, Bilgisayar ve Biyoloji branşında olan öğretmenler diğerlerinden yüksek oranda gördüğü tespit edilmiştir. Yöneticilerdeki etik ilkeleri Rehberlik, Kimya ve Felsefe Grubu branşındaki öğretmenlerin kötü gördüğü bulgulanmıştır. Rehber öğretmenlerin en düşük oranda algıda bulunması yöneticilerde ciddi etik ilke eksikliğinin olduğunu göstermektedir. Hiçbir branş öğretmeni yöneticilerde çok iyi derecede etik algıyı görmediği de bunu göstermektedir. Branşlara göre öğretmenlerin geneli yöneticilerde demokrasi ve saygı ilkesini çok iyi görmektedir. Adalet ilkesi ise en düşük algılanmış ve olumlu bulunmamaktadır.

6. Aydın(1993: 71); aynı meslekte bireylerin birbirleri ile ilişkilerinde belli davranış kalıplarına uymalarını meslek etiğinin gereği olarak görmüştür. Aynı görevi yürüten yönetici ve öğretmenlerin çalıştığı okulun kurumsal niteliği kazanabilmesi için değerleri aynı oranda benimsemesi gereklidir.

4.2 Öneriler

Bu bölümde araştırma sonuçlarından elde edilen öneriler yer almaktadır. Öneriler iki alt başlık şeklinde ele alınmaktadır. Bunlar araştırma sonuçlarına dayalı öneriler ve araştırmacılara öneriler şeklindedir.

4.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Öğrenciler yöneticilerde adalet ve sorumluluk duygusunun diğer ilkelerden daha iyi olduğunu gözlemlemiştir. Diğer ilkelerin de algı düzeylerini artırmak için yöneticilerin bakış açılarını geniş tutması gerekmektedir. Öğrencilerin yalnızca öğretim amaçlı okula gelmediği düşüncesi unutulmamalıdır.

2. Öğrenci ve öğretmenlerin bireysel özellikleri bilinmelidir. Çünkü öğrencilerin demografik özelliklerine göre algı düzeyleri farklılık göstermektedir. Etik liderliğin kurumda etkili olabilmesi için en büyük paydaş olan öğretmen ve öğrencilerle iletişimin iyi kurulması gerekmektedir. Eğitim yöneticilerine etik değerlerin kazandırılması ile ilgili hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir.

3. Öğretmen ve öğrencilerin tamamının etik ilkeleri benimseyebilmesi için kurumsal etiğin belirlenmesi ve üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

4. Başarısı yüksek öğrencilerin etik değer algıları diğer öğrencilerden farklıdır. Bu sonuç bize kendini geliştiren bireylerin etik algılarının daha farklı olduğunu göstermektedir. Muhatap olunan kişinin algısal özellikleri iyi tespit edilmelidir.

5. Öğrencilere aktarılmak istenen etik değerlerin toplumsal hayata geçmesinde aile faktörü unutulmamalıdır. Öğrencilerin eğitimi konusunda velilerin okulla işbirliğine geçmeleri arttırılmalıdır. Bunun için temel değerlere uygun sosyal, sportif ve sanatsal etkinliklerin velilerle birlikte yapılması sağlanmalıdır.

6. Öğretmenlere göre yöneticilerin adalet mekanizması en zayıftır. Personeller arasında adalet mekanizmasının çok iyi olması gerekir. Adalet etik iklimin kurumda uygulanabilirliğine imkan tanır. Bunun sonucunda öğretmenin motivasyonu yüksek olur. Böylece çalışma ortamı stres ve gerginlikten uzak kalır. Çalışanlar mutlu ve huzurlu bir şekilde görev yerlerine giderler.

4.2.2 Araştırmacılara Öneriler

1. Öğrenci, öğretmen ve yöneticilere etik değerler ve kazandırılmasıyla ilgili hizmet içi eğitim düzenlenebilir.

2. Özel okullar ile devlet okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin etik algıları, kurumsal iklim ve etik iklim hakkında araştırma yapılabilir.

3. Öğretmenlerin eğitim yöneticilerinin etik algılarını değerlendirme için daha fazla görüşme soruları hazırlanır. Görüşme formları ile araştırma yapılabilir.

4. Bu alan çalışması Adıyaman ili Gölbaşı ilçesinde yapılmıştır. Türkiye'nin diğer bölge ve eğitim kademelerinde buna benzer araştırmaların yapılması, okullardaki etik değerlerin kazandırılması ile ilgili sorunlara yönelik alınacak önlemleri daha iyi ortaya çıkarabilir.

5. Yeni yapılacak araştırmalarla, yönetici ve öğretmenlerin motivasyon, ğrenci iletişiminde etik değerler, ahlak yargılarının kurumsal etikteki etkisi gibi farklı konularda araştırma yapılabilir.

6. Araştırmacıların aynı sorunları bir de görüşme formu ile yapmaları uygundur. Ancak katılımcılardan geri dönüt almada güçlük çekildiğinden dikkati elden bırakmamaları tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998). *Mutluluk Ahlâkı*. İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*. Cilt 6, No. 16, 9-27, Aralık 2008.
- Alayoğlu, N. Öztürk, A, O. Babacan, M. Üniversite Öğrencilerinin İş Ahlakı Algısı ile Özel Sektör ve Kamu Çalışanlarının İş Ahlakı Uygulamalarının Karşılaştırılması. *İş Ahlakı Dergisi*, Mayıs 2012, Cilt 5, Sayı 9, s. 7-35.
- Aydın İ. P. (2002). *Yönetmel Mesleki ve Örgütsel Etik*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2001, s. 3.
- Aydın, İ. (2006). *Eğitim ve Öğretimde Etik*. Ankara: PEGEM-A Yayıncılık.
- Aydın, M.(1993). *Çağdaş Eğitim Denetimi*. Ankara: PEGEM, Yayın No: 4.
- Baransel, A. (1993). *Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi*. Avcıol basım – Yayımlı. 1993.
- Başaran, İ. E. (1985). *Örgütlerde İşgören Hizmetlerinin Yönetimi*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayın No: 139.
- Bursalioğlu, Z. (2013). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: PEGEM-A Yayıncılık.
- Ergün, N. (2009). Örgütlerde Etik Dışı Davranışların Nedenleri ve Çalışanlara Yönelik Etik Dışı Davranışların Havayolu Taşımacılığı Sektörü Açısından İncelenmesi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, C: 11, S: 3, Temmuz 2009, s. 149 – 168.
- <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050413.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/04/20050413.htm>.(15.04.2014 tarihinde erişilmiştir.)

- Karababa, İ. ve Diğerleri. *TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Dergisi*. Şafak Organizasyon Matbaacılık Ltd. Şti. Kazım Karabekir Cad. Başkent İş Merkezi No: 91/34 İskitler/ANKARA.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara. Nobel Yay.
- Konuk, O. ve Bayram, A.K. (2009). *Sosyal Bilim, Etik ve Yöntem*. Adres Yayınları.
- Köknel, Ö. (1996). *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kuçuradi, İonna. (1988). *Uludağ Konuşmaları: Özgürlük, Ahlak, Kültür Kavramları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu, Türk Felsefe Dizisi: 1.
- MEB, (2006). Meslek Etiği. Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. ss. 10-13.
- Nuttall, Jon. (1997). *Ahlak Üzerine Tartışmalar: Etiğe Giriş*. (Çeviren: Abdullah Yılmaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Özdemir, E. (2009). Pazarlama Araştırmasında Etik Karar Alma, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64 (2), 120 – 144.
- Özlem, D. (2004). *Etik-Ahlak Felsefesi*, İnkılâp, İstanbul.
- Öztürk, N.M. (2003). *Etik ve Kamu Yönetimi, Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar* (Ed. Asım Balcı, Ahmet Nohutçu, Namık Kemal Öztürk ve Bayram Coşkun), Ankara, Seçkin Yayınları.
- Pazarlı, O. (1980). *İslam'da Ahlak*, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- Sevindik, T. (2011). Matematik Mühendisliği 2011 Bahar Yarı Yılı Bilişim Ve Etik Ders Notları.
- Taşçı, K. (2010). Özel Sektör Ve Kamu Sektöründe İş Etiği Algısı Ve Karşılaştırılması. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Turan, S. ve Aktan, D. (2008). Okul Hayatında Var Olan ve Olması Düşünülen Sosyal Değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Bahar 2008, 6(2), 227-259.
- Usta, A. (2011). Kuramdan Uygulamaya Kamu Yönetiminde Etik ve Ahlâk. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2011. S: 2, s. 39-50.

- Usta, A. (2012). Kamu Örgütlerinde Meslek Etiği Ve Çalışma Ahlakı Üzerine Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Y.2012, C.17, S.1, s.403-421.
- Vural, Z. B. ve Coşkun, G. (2011). Kurumsal Sosyal Sorumluluk ve Etik. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. Sayı: 1.
- Yılmaz, D. (2012). Kamu Kurumlarında Etik Davranış Anlayışı: Kırıkkale Örneği. Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış tez.
- Yiğittir, S. (2009). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4 Ve 5. Sınıf Değerlerinin Kazanılma Düzeyi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara.
- Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimlerinin Rokeach Ve Schwartz Değer Sınıflandırmasına Göre Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 s. 1-15.

EKLER

1. Ek-A: İzin belgesi.....	116
-----------------------------------	-----

Ek-A: İzin belgesi

**T.C.
ADİYAMAN-GÖLBAŞI KAYMAKAMLIĞI
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü**

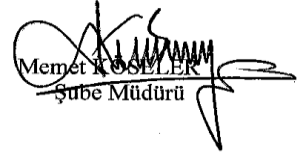
Sayı : 61233259-198.03/ **867**
Konu : Süleyman TOPSOY

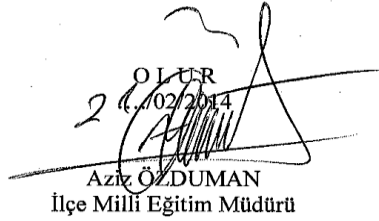
21.../02/2014

GÖLBAŞI İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlçemiz 75. Yıl İMKB YBO Müdürü Süleyman TOPSOY 18/02/2014 tarih ve 140 sayılı dilekçesinde Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yönetim ve Organizasyon Bölümünde Yüksek Lisans öğrencisi olduğu, İlçemizde ortaöğretim öğrencilerinin eğitim yönetimi hakkındaki etik algıları konulu yüksek lisans, tez çalışmalarıyla ilgili idareci, öğretmen ve öğrencilerle gönüllülük esasına dayalı anket çalışması yapmak istediği belirtilmektedir. İlçemiz 75. Yıl İMKB YBO Müdürü Süleyman TOPSOY'un yukarıda belirtilen çalışmaları yapması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; tensiplerinize arz ederim.

Memet KOSKUN
Şube Müdürü

21/02/2014
Aziz ÖZDUMAN
İlçe Milli Eğitim Müdürü

Tablo A.1: Öğrencilerin yöneticilerdeki etik algıları değerlendirme anket soruları.

A.Cinsiyet Kız () Erkek () B.Sınıfı:								
Annenizin Mesleği: Bir kurumda işçi ☐ Esnaf ☐ Devlet memuru ☐ Ev Hanımı ☐ Serbest meslek ☐ Gündelik işçi ☐								
Annenizin Öğrenim Durumu:			Babanızın Öğrenim Durumu:					
Babanızın Mesleği: Bir kurumda işçi ☐ Esnaf ☐ Devlet memuru ☐ Çiftçi ☐ Serbest meslek ☐ Gündelik işçi ☐								
Kardeş Sayısı:								
Yöneticileriniz aşağıda belirtilen maddelere ne düzeyde uygun davranmaktadır?					KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
1. Bireylere din, ırk ve siyasi düşüncelerinden dolayı ayrıcalıklı davranışta bulunmaz.								
2. Kadın ve erkekler arasında ayrıcalık yapmaz.								
3. Hiçbir personele inançlarından dolayı baskı yapmaz								
4. Personellerin inançlarına karışmaz ve serbest bırakır.								
5. Kimseyi kendisi gibi inanmaya, düşünmeye zorlamaz.								
6. Personelin örgütlenmelerini engellemez.								
7. Yöneticiler hoşgörülüdür, kişiyi değil davranışlarını eleştirir.								
8. Kendisinden başkasının görüşlerine kıymet verir.								
9. Eleştirilere karşı açıktır.								
10. Çevresindeki farklılıklara hoşgörüyle yaklaşır.								
11. Astlarını yargımlarken sert tutum göstermez.								
12. Saldırgan ve kırıcı davranışlardan kaçınır.								
13. Amiri olduğu personelin haklarının kullanmalarını engellemez								
14. Astlarını rakip değil kurumun çarklarından biri olarak görür.								
15. Başkaları hakkında dedikodu yapmaktan çekinir.								
16. İnsanlara zarar verecek davranışlardan kaçınır.								
17. Astlarına bedensel tacizde bulunmaz								
18. Öğrencilerle cinsel duygusal yakınlığa girmez								
19. Öğrencilere dayak ve bedensel tacizde bulunmaz								
20. Yöneticilerimiz hoşgörülüdürler, bizi değil davranışlarımızı eleştirirler								
21. Yöneticilerimiz sır tutarlar,								
22. Okuldaki her şey, öğrenciler, personel ve toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde organize edilmiştir								

Tablo A.1 (Devam): Öğrencilerin yöneticilerdeki etik algıları değerlendirme anket soruları.

A.Cinsiyet Kız () Erkek () B.Sınıfı:								
Annenizin Mesleği: Bir kurumda işçi ☐ Esnaf ☐ Devlet memuru ☐ Ev Hanımı ☐ Serbest meslek ☐ Gündelik işçi ☐								
Annenizin Öğrenim Durumu:			Babanızın Öğrenim Durumu:					
Babanızın Mesleği: Bir kurumda işçi ☐ Esnaf ☐ Devlet memuru ☐ Çiftçi ☐ Serbest meslek ☐ Gündelik işçi ☐								
Kardeş Sayısı:								
Yöneticileriniz aşağıda belirtilen maddelere ne düzeyde uygun davranmaktadır?					KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
23. Yolsuzluk yapmaz ve yapılmamasına özen gösterir.								
24. Kendi çıkarlarını kamu çıkarlarının üstünde tutmaz.								
25. Okul kaynaklarını çıkar sağlamak amacıyla kullanmaz.								
26. Yolsuzlukları örtbas etmez, görmezlikten gelmez.								
27. Rüşvet verildiğinde kabul etmez.								
28. Hediye verildiğinde kabul etmez.								
29. Astlarını kendine ait özel işlerinde kullanmaz.								
30. Hiçbir ortamda yalan söylemez.								
31. Vermiş olduğu sözde durur.								
32. Ödülleri hak eden personellere verir.								
33. Kuralları herkese eşit uygular.								
34. Astlar arasında meydana gelen anlaşmazlıkları taraf olmadan çözer.								
35. Personel arasında görev yükünü dengeli dağıtır.								
36. Personel ve öğrencileri değerlendirirken objektif davranır.								
37. Bencil davranışlarda bulunmaz.								
38. Mesleğinin ilkelerine gönülden bağlıdır.								
39. Çalıştığı kurumun çevredeki statüsünü yükseltmek için çaba sarf eder.								
40. Okulun araç gereçlerinin bakımını zamanında yaptırır.								
41. Görev alanında sorumluluk alma isteği yüksektir.								
42. Mesleğini severek yapar.								
43. Çalışma saatlerine titizlik gösterir.								

Tablo A.2: Öğrencilerin öğretmenlerdeki etik algıları değerlendirme anket soruları

A.Cinsiyet Kız () Erkek ()		B.Sınıfı:					
Annenizin Mesleği: Bir kurumda işçi ☐ Esnaf ☐ Devlet memuru ☐ Ev Hanımı ☐ Serbest meslek ☐ Günelik işçi ☐							
Annenizin Öğrenim Durumu:			Babanızın Öğrenim Durumu				
Babanızın Mesleği: Bir kurumda işçi ☐ Esnaf ☐ Devlet memuru ☐ Çiftçi ☐ Serbest meslek ☐ Günelik işçi ☐							
Ailenin Aylık Geliri: 500 TL den az ☐ 500-1000 TL ☐ 1000-2000 ☐ 2000-3000 ☐ 3000 TL ve Üzeri ☐							
Kardeş Sayısı:							
			KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
1	Öğretmenler öğrencileri olduğu gibi kabul ederler.						
2	Öğretmenler hoşgörülü davranış sergilerler.						
3	Öğretmenler öğrencilere kibar davranırlar.						
4	Öğretmenler öğrencilerin hata yapabileceklerini kabul ederler						
5	Öğrencilerin isteklerini bastırmadan anlamaya çalışırlar.						
6	Öğretmenler öğrencilerin tamamına eşit davranırlar.						
7	Öğretmenler, bütün öğrencilere adaletli davranırlar.						
8	Öğrenciler öğretmenlerin saygıyı hak ettiğine inanırlar.						
9	Öğretmenler öğrencilerin haklı olduğu zamanlarda onları desteklerler.						
10	Öğretmenler sınıf kurallarına uygun davranırlar.						
11	Öğretmenler ders işlerken bütün öğrencilere eşit söz hakkı verirler.						
12	Öğretmenler öğrencilerin kendisini ifade etmelerine fırsat verirler						
13	Hata yaptıklarında öğrencilerden özür dilerler.						
14	Öğretmenlerin konuşma dili yargılayıcı değil, açıklayıcıdır.						
15	Öğretmenler, değerlerdeki farklılıkları gösterir, fakat önemli bulduklarını ifade ederler.						
16	Öğretmenler öğrencilere saygı gösterme, sorumluluk alma, empati, işbirliği, vatandaşlık ve ısrarcı olma gibi önemli karakter erdemlerini çalıştırmalarına rehberlik eder.						
17	Öğretmenler, kendi değerlerini ifade etmemeye çalışırlar.						
18	Öğretmenler öğrenciler için sağlıklı ve güvenli bir ortam sağlamaya çalışırlar.						
19	Okul araç gereçlerini tasarruflu ve itinalı kullanırlar.						
20	Öğrencilerle yeterince ilgilenirler.						
21	Öğretmenler kendisinin yapabileceği ihtiyaçlarımızı karşılamaya çalışırlar.						

Tablo A.3: Öğretmenlerin yöneticilerdeki etik algıları değerlendirme anket soruları.

A.Cinsiyet		1. Kız () Erkek ()		Yaş:		
Branşınız:						
Kıdem Yılımız:						
Yöneticileriniz aşağıda belirtilen maddelere ne düzeyde uygun davranmaktadır?		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
1	Başkalarının görüşlerine değer verir					
2	Eleştirilere açıktır					
3	Farlılıklara karşı hoşgörülüdür					
4	Astlarını yargımlarken katı davranmaz					
5	Saldırgan ve kırıncı davranmaz					
6	Astların haklarını, kullanma özgürlüklerini engellemez					
7	Astlarını rakip olarak değil aynı sistemin parçaları olarak görür					
8	Bencil davranmaz					
9	Başkalarını çekiştirip dedikodu yapmaz					
10	Ödülleri hak edenlere verir					
11	Kuralları herkese eşit olarak uygular					
12	Astlar arasında anlaşmazlıklarda taraf tutmaz					
13	İş yükünü dengeli olarak dağıtır					
14	Değerlendirmelerde objektif davranır					
15	İnsanlara zarar verecek eylemlerden kaçınır					
16	Kişilere dinsel, siyasal, ırksal ve politik nedenlerle ayrıcalıklı davranmaz					
17	Kadın ve erkeklere eşit olarak davranır					
18	Meslek ilkelerine içten bağlıdır					
19	Çalıştığı kurumun toplumdaki statüsünü yükseltmeye çalışır					
20	Kamu çıkarlarını kendi çıkarları üstünde tutar					
21	Araç gereçlerin bakımını zamanında yaptırır					
22	Sorumluluk almaya isteklidir					
23	Mesleğini sever					
24	Çalışma saatlerine özen gösterir					
25	Yolsuzluk yapmaz					
26	Okulun kaynaklarını kendine çıkar sağlamak için kullanmaz.					
27	Yolsuzlukları örtbas etmez					
28	Rüşvet kabul etmez					
29	Hediye kabul etmez					

Tablo A.3 (Devam): Öğretmenlerin yöneticilerdeki etik algıları değerlendirme anket soruları.

A.Cinsiyet		1. Kız () Erkek ()		Yaş:		
Branşınız:						
Kıdem Yılıınız:						
Yöneticileriniz aşağıda belirtilen maddelere ne düzeyde uygun davranmaktadır?		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
30	Astlarını kişisel işlerinde kullanmaz					
31	Yalan söylemez					
32	Verdiği sözde durur					
33	Astlarına inançlarından dolayı baskı yapmaz					
34	Astlarının inançlarına karışmaz					
35	Kimseyi kendi inançları için zorlamaz					
36	Astlarının örgütlenme haklarını engellemez					
37	Astları ile cinsel duygusal yakınlığa girmez					
38	Astlarına bedensel tacizde bulunmaz					
39	Öğrencilerle cinsel duygusal yakınlığa girmez					
40	Öğrencilere dayak ve bedensel tacizde bulunmaz					
41	Yöneticilerimiz hoşgörülüdürler, bizi değil davranışlarımızı eleştirirler					
42	Yöneticilerimiz sır tutarlar,					
43	Okuldaki her şey, öğrenciler, personel ve toplum arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi çerçevesinde organize edilmiştir					

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

- Adı Soyadı : Süleyman TOPSOY
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri ve Tarihi : Gölbaşı /14.04.1972
Medeni Hali : Bekar
Adres : Yavuz Selim Mah. 74. sok. Çınar Apt. 7/6 Gölbaşı-
Adıyaman
E-Posta Adresi : topsoy@mynet.com
İletişim (Telefon) : 505 4824179

Eğitim

- Lise : Gölbaşı İmam – Hatip Lisesi 1983-1990
Lisans : Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kimya
Öğretmenliği Anabilim Dalı 1990–1994
Yüksek Lisans : Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İşletme Programı
2013–2014

Mesleki Deneyim

- Çalıştığı Kurumlar : MEB Yozgat İli Boğazlıyan İlçesi Sırçalı
İlköğretim Okulu, Sınıf Öğretmeni 1994 – 1999
: MEB Adıyaman İli Tut İlçesi Boyundere İlköğretim
Okulu, Sınıf Öğretmeni 1999 – 2001
: MEB Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi Belören İlköğretim
Okulu, Sınıf Öğretmeni 2001 – 2004
: MEB Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi Mimar Sinan
İlköğretim Okulu, Okul Müdürü 2004 – 2010
: MEB Adıyaman İli Gölbaşı İlçesi 75.Yıl İMKB Yatılı
Bölge Ortaokulu, Okul Müdürü 2010 –
Yabancı Dil : İngilizce